

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

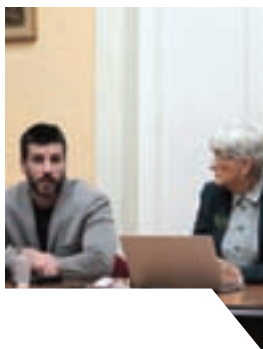
BROJ 869

13. PROSINCA 2019. CIJENA 50 DINARA

Vesna Bosanac, ravnateljica Opće bolnice Vukovar

**Bez priznavanja istine nema
dobrosusjedskih odnosa!**

6

Seminar u organizaciji udruge
Cro news

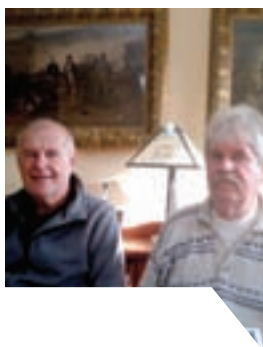
**Manjinski mediji – dio
ukupnog problema**

8

Glavna urednica Magyar Szó-a
Marta Varjú o 75 godina lista

**Pišemo za čitatelje,
ali i za povijest**

10

U iščekivanju povrata oduzete
imovine i ponovnog djelovanja
Zaklade Lazara Mamužića

**Potomci istrajni u
rješavanju postupka**

19

Mještani Šištaka podigli
natkriven oltarni prostor

**Projekt iznijeli
sami župljani**

31

Predstavljen CD sa skladbama
Franje Štefanovića

**Nek' zaori pjesma
drevnim Varadinom**

32

Izložba božićnjaka u organizaciji
KD-a Ivan Antunović u Subotici

**»Božićnjacima
iskazana ljubav
prema Spasitelju«**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stan-
tić (zamjenik predsjednika), Branimir Kunti-
ć, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav
Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i
Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatore dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Umjesto uvodnika

U redakciju *Hrvatske riječi* stigla je u vrijeme završetka aktualnog broja obavijest iz Grada Subotice. Za objavu u našim novinama. Na srpskom jeziku i ćirilici. Usprkos tome što se *Hrvatska riječ* tiska na hrvatskom jeziku i što je hrvatski jezik u službenoj uporabi na teritoriju Grada Subotice. I nije to bila slučajna omaška onih koji su slali obavijest već praksa, jer osobe u Gradskoj upravi koja bi mogla prevesti tekst na hrvatski jezik jednostavno nema. A to jednostavno nema, u praksi znači da Hrvati u Subotici, iako imaju zakonom garantirano pravo na službenu uporabu jezika, zapravo to pravo, barem pred tijelima lokalne vlasti, i nemaju. I to je samo jedan od slučajeva gdje se dosljedno ne provode prava koja imaju pripadnici hrvatske zajednice. Jer, moglo bi se ovdje naći još primjera na kojima praksa, ili bolje reći, život demantira sve ono što negdje, u nekim papirima piše.

Sjetio me ovaj slučaj i na Lemeš i veliku priču o uvođenju hrvatskog jezika u službenu uporabu u tom mjestu. Od velike priče za sada je ostala samo prazna priča, jer se od pravnog uvođenja hrvatskog u službenu uporabu nije otišlo niti jedan korak dalje. Ni poslije godinu dana. Podsjetit ću ovdje i na problem oko osiguranja prostora za rad hrvatske udruga u Beogradu. Usprkos tome što je u Beogradu skoro 8.000 Hrvata. I moglo bi se takvih primjera naći još. Svaka sredina ima neke svoje slučajeve raskoraka stvarnog života i deklarativnog zalaganja za prava nacionalnih manjina.

Zato je naša zadaća ukazivati na to, ohrabrivati ljude da progovore o svojim problemima, izvještavati o tome, tražiti odgovore na pitanja zašto nije i kada će. I radit ćemo to na stranicama *Hrvatske riječi*. I ako netko sada kaže zašto samo o onome što nije urađeno, što je loše... moj odgovor je da sve ono što je urađeno nije odraz nečije dobre volje već samo poštovanje onoga što se mora uraditi. Ali, bit će mjesta i za one vedrije stvari i teme, jer život jedne zajednice ne čine samo problemi, već i ona ljepša strana, u koju svakako spadaju napori i trud pojedinaca da svojim osobnim zalaganjem naprave pomake, čak i onda kada se to čini nemogućim. Ali da bi sve to imalo smisla *Hrvatska riječ* mora stići do svojih čitatelja. Vas kojima se radni tjedan završava s *Hrvatskom riječju* u rukama, ali i onih koji tek trebaju steći naviku kupnje i čitanja *Hrvatske riječi*. Kako? To bi već trebala biti naša zadaća.

Z. V.

Posjeti delegacija HNV-a lokalnim samoupravama

Rješavanje aktualnih problema mjesnih Hrvata

Sada je već ustaljena praksa da prije susreta s čelnicima gradova i općina od kojih dobije poziv vodstvo HNV-a posjeti hrvatsku zajednicu koja živi na tom teritoriju i upozna se s njihovim radom i problemima, kaže predsjednik IO HNV-a Lazar Cvijin

Niz posjeta delegacija HNV-a lokalnim samoupravama imaju za cilj uspostavu suradnje i poboljšanje položaja tamošnjih Hrvata u Srbiji. Tako je nedavno, početkom studenoga, delegacija HNV-a, na čelu s predsjednikom Vijeća **Jasnom Vojnić**, posjetila čelnike Općine Stara Pazova i Hrvatsko kulturno-umjetničko prosvjetno društvo **Tomislav** iz Golubinaca.

Podrška Hrvatima u Općini Stara Pazova

»To je sad već ustaljena praksa da prije susreta s čelnicima gradova i općina od kojih dobije poziv vodstvo HNV-a posjeti hrvatsku zajednicu koja živi na tom teritoriju i upozna se s njihovim radom i problemima. Iz razgovora s predsjednikom udruge **Tomislav** iz Golubinaca **Vlatkom Čačićem** vodstvo je upoznato da postoje problemi u sve manjem broju Hrvata koji se žele uključiti u rad udruge. Razgovaralo se o organiziranju manifestacije na daleko poznate **Golubinačke mačkare**, za koje postoji inicijativa da uđu u program europskih karnevalskih festivala, kao i manifestaciji **Večeri i noći Ilje Žarkovića Žabara**. O suradnji s Općinom Stara Pazova Čačić se pohvalno izrazio, budući da općina pruža ozbiljnu potporu i manifestacijama udruge i mjesnoj katoličkoj crkvi«, kaže predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Lazar Cvijin**.

Na sastanku u zgradi Općine Stara Pazova, osim predsjednika **Đorđa Vukadinovića**, bile su nazočne i pomoćnice predsjednika **Marina Savić**, zadužena za ekonomska pitanja i **Nataša Mičić**, zadužena za međunarodne odnose.

»Predsjednik općine je izrazio spremnost da i nadalje daje podršku hrvatskoj udruzi i mjesnoj crkvi, kao i da uloži dodatne napore u turističkoj promociji **Golubinačkih mačkara**. Istaknuo je i pozitivna iskustva u suradnji s hrvatskim gradovima i gospodarstvenim tvrtkama. Vodstvo HNV-a se zahvalilo na dosadašnjoj potpori hrvatskoj zajednici na teritoriju Općine Stara Pazova, uz očekivanje da se ista i poveća, pogotovo u dijelu oživljavanja tamburaškog odjela u udruzi **Tomislav**. Također je zamolilo da se u eventualne projekte prekogranične suradnje s Hrvatskom uključi i lokalna hrvatska zajednica«, kaže Cvijin, koji je osim predsjednice Vijeća Jasne Vojnić, bio u delegaciji HNV-a, kao i

članica Izvršnog odbora Vijeća zadužena za obrazovanje **Margareta Uršal**.

Čeka se konkretna ponuda Grada Beograda

Prošle srijede, 4. prosinca, trebao je biti održan sastanak i s gradonačelnikom Beograda **Zoranom Radojičićem**, ali taj sastanak se nije održao.

»Na više puta upućen zahtjev HNV-a Gradu Beogradu da se riješi pitanje dodjele prostora za rad hrvatskim udrugama kulture, stigao je poziv iz kabineta gradonačelnika Zorana Radojičića da delegacija HNV-a dođe na sastanak 4. prosinca u Beograd. Dan prije samog sastanka poslana nam je obavijest da gradonačelnik ipak neće moći nazočiti sastanku, nego da će delegaciju HNV-a primiti šef kabineta **Vojin Vučićević**. Vodstvo HNV-a je odlučilo da se na sastanak ipak ode, pa sam nazočio tom sastanku u ime HNV-a, a na sastanku je nazočio i član Izvršnog odbora našeg Vijeća zadužen za kulturu **Darko Sarić Lukendić** kao i **Tomislav Žigmanov**, narodni zastupnik u Skupštini Srbije i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Šef kabineta Vučićević je primio na znanje zahtjev HNV-a za osiguranje prostora za rad hrvatskih udruga, budući, kako je rekao, o tome do tada ništa nije znao i pored četiri zahtjeva kabinetu koja su upućena samo tijekom 2019. godine i obećao konkretan odgovor već do kraja tjedna. Do kraja tjedna je stigao odgovor da će tijekom narednog tjedna stići konkretna ponuda od Grada Beograda u pogledu rješenja pitanja prostora za rad hrvatskih udruga«, kaže Cvijin u svezi tog sastanka i napominje kako je istoga dana delegacija HNV-a u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu imala susret s predstavnicima hrvatskih udruga s područja Grada Beograda **Ljiljanom Crnić**, **Katicom Naglič** i **Brankom Kajićem**.

Susretu je nazočio i veleposlanik **Gordan Bakota**. Razgovaralo se o ishodu sastanka s predstavnikom Grada Beograda, kao i planovima udruga i HNV-a u narednom periodu.

Na koncu razgovora, Lazar Cvijin kaže kako je HNV bio vrlo blizu dogovora u svezi sastanka s predsjednikom Grada Pančevo, ali je sve odgođeno zbog bolesti gradonačelnika, te HNV čeka na prijedlog novog termina za taj sastanak.

Z. Sarić

Predsjednički izbori u Hrvatskoj

Jedanaest kandidata za Pantovčak

Prema sadašnjim rezultatima istraživanja izvjesno je da će biti drugog kruga * Troje kandidata vode mrtvu utrku; to su aktualna predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović, Zoran Milanović i Miroslav Škoro

Za 11 kandidata na predsjedničkim izborima u Hrvatskoj i službeno je 5. prosinca počela izborna promidžba koja traje do ponoći 20. prosinca, kada nastupa izborna šutnja. Prema brojnosti kandidatura, ovogodišnji će predsjednički izbori biti u zlatnoj sredini, prenosi HRT. Najviše ih je, 13, bilo 2004., najmanje, samo četiri, prije pet godina. Za petogodišnji mandat na Pantovčaku će se 22. prosinca, dakle, boriti 11 kandidata, no prema dosadašnjim anketama realne šanse imaju tri kandidata.

Prema istraživanju RTL-a i Promocije Plus iz prosinca u samom finalu troje kandidata vode mrtvu utrku; to su aktualna predsjednica **Kolinda Grabar-Kitarović** (26,8 posto), **Zoran Milanović** (25,4 posto), **Miroslav Škoro** (21 posto) a **Mislava Kolakušića** za predsjednika želi 10,6 posto. Ostali kandidati dobijaju od 0,3 posto do 2,6 posto dok je neodlučnih 7,9 posto, što je s obzirom na iznimno tijesan poredak u vrhu jako puno i oni mogu odlučiti tko će u drugi krug. A da će biti drugog kruga izvjesno je prema sadašnjim rezultatima istraživanja.

Aktualnu predsjednicu Kolindu Grabar-Kitarović podupire vladajuća Hrvatska demokratska zajednica-HDZ, »Bandić Milan« 365 – Stranka rada i solidarnosti, Hrvatska stranka prava dr. Ante Starčević – HSP AS i Hrvatska demokrićanska stranka – HDS.

Zorana Milanovića podupiru Socijaldemokratska partija Hrvatske-SDP, Hrvatska seljačka stranka-HSS, Istarski demokratski sabor-IDS, Hrvatska stranka umirovljenika-HSU, Narodna stranka-Reformisti-Reformisti demokrati, Građansko-liberalni savez-Glas, Primorsko-Goranski savez – PGS, SNAGA-Stranka narodnog i građanskog aktivizma – SNAGA, Hrvatski laburisti – Stranka rada – Laburisti, Stranka umirovljenika-SU, Međimurski demokratski savez – MDS i Zeleni savez-ZELENI).

Dejan Kovač je kandidat Hrvatske socijalno-liberalne stranke-HSLS, **Katarina Peović** Radničke fronte-RF i Socijalističke radničke partije Hrvatske-SRP, **Ivana Pernara** podupire Stranka Ivana Pernara – SIP, **Antu Đapića** Demokratski savez nacionalne obnove-Desno a **Nedjeljka Babića** Hrvatska stranka svih čakavaca, kajkavaca i štokavaca - HSSČKŠ.

Na izborima su i četiri nezavisna kandidata: Miroslav Škoro, Mislav Kolakušić, **Dalija Orešković** i **Dario Jurićan**.

Ako nitko ne osvoji većinu, odnosno više od 50 posto glasova u prvom krugu, a što je izvjesno prema predizbornim rezultatima istraživanja, dva tjedna kasnije, 5. siječnja, bit će održan drugi krug.

J. D.

DSHV: Izidite na predsjedničke izbore

Predsjedništvo DSHV-a pozvalo je hrvatske državljane na predsjedničke izbore u Hrvatskoj koji će biti održani u iduću nedjelju, 22. prosinca, uz apel da se glas povjeri kandidatkinji političke stranke s kojom Hrvati u Vojvodini imaju najplodniju suradnju, objavila je ta stranka na svojem facebook profilu.

Na svojoj sjednici u utorak Predsjedništvo DSHV-a pozvalo je sve državljane Hrvatske koji imaju prebivalište u Srbiji da izađu na predsjedničke izbore. Osim što će na taj način ostvariti

svoje zakonom garantirano pravo, hrvatski će državljani svojim izlaskom na izbore očitovati i odgovornost za budućnost matične Domovine

i njezinu političku stabilnost. Predsjedništvo DSHV-a jednoglasno je pozvalo svoje članove i simpatizere da svoj glas daju predstavnici one političke stranke koja je u proteklih nekoliko godina višestruko uvećala i osnažila podršku Hrvatima u Vojvo-

dini, to jest Srbiji, i s kojom su hrvatske institucije ostvarile do sada najbolju suradnju, navodi se u obavijesti.

Predsjednički izbori u RH

Aktivna registracija birača nije obvezna

Izbori za predsjednika Hrvatske bit će održani u nedjelju, 22. prosinca, a na njima pravo glasanja imaju i hrvatski državljani s prebivalištem izvan Hrvatske, pa tako i oni koji žive u Srbiji. Glasovanje će se u Srbiji provoditi na biračkim mjestima u Konzularnom uredu Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu (Kneza Miloša 82/I. kat) i Generalnom konzulatu Hrvatske u Subotici (Maksima Gorkog 6).

Registracija za glasanje potrebna je samo ako imate hrvatsko državljanstvo s prebivalištem izvan Republike Srbije, a svi oni koji imaju hrvatsko državljanstvo s prebivalištem u Republici Srbiji, s bilo kojim osobnim dokumentom moći će, bez registracije, pristupiti glasanju.

Inače, da izađu na izbore za predsjednika Hrvatske sve državljane Srbije koji imaju i hrvatsko državljanstvo pozvali su i Hrvatsko nacionalno vijeće i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini.

Manjinski mediji – dio ukupnog problema

Manjinski mediji, putem kojih se ostvaruje jedno od manjinskih prava – pravo na informiranje – trebaju i dalje biti izravno financirani od države, a preko internetskih platformi trebaju pokušati tražiti novu publiku, što zahtijeva kadrovsko osnaživanje – neki su od ključnih zaključaka seminara *Manjinski mediji – danas i sutra* koji je u organizaciji Hrvatske udruge novinara *Cro news* održan u ponedjeljak u Subotici.

Na seminaru je ocijenjeno kako treba zadržati sadašnji način financiranja manjinskih medija na teritoriju Vojvodine, a ovu praksu primijeniti i na teritorij središnje Srbije. S druge strane, kada je u pitanju projektno financiranje, na seminaru je istaknuta upitna raspodjela sredstava na nekima od natječaja koji su se ticali proizvodnje medijskih sadržaja na jezicima manjina.

Naglašena je i potreba za jačanjem profesionalnog integriteta novinara, urednika ali i samih redakcija. Jedan od zaključaka seminara je i da nacionalna vijeća nacionalnih manjina trebaju izraditi strategije informiranja na jezicima tih zajednica, kako bi unaprjeđivale stanje u tom području, a ti dokumenti također trebaju biti usklađeni s medijskom strategijom Srbije.

Nezadovoljstvo i stihija

Glavni cilj seminara bio je, analizirajući trenutno stanje u informiranju u Srbiji, ukazati na moguće refleksije koje ono ima na manjinske medije te definirati neke od smjernica njihova daljnjeg razvoja. Govoreći o medijskoj sceni u Srbiji, predsjednica Upravnog odbora Novosadske novinarske škole prof. dr. sc. **Dubravka Valić-Nedeljković** je ocijenila kako su na ovom tržištu svi nezadovoljni, i publika i mediji, te dodala da su uređivačke politike stihijske, čak i kod javnih servisa.

»Čini se da su i oni izgubili svoju misiju ostvarivanja javnog interesa što je jasno definirano zakonom«, kazala je ona.

I manjinski mediji su, kako je ocijenila, dio problema ukupne scene. To potvrđuje i monitoring praćenja izbora za nacionalna vijeća nacionalnih manjina iz 2014. i 2018. koji pokazuje kako su manjinski listovi nedovoljno profesionalno izvještavali o ovoj, za manjine, veoma važnoj temi.

»Ne samo da su većinski mediji bili nezainteresirani za ove izbore, već i manjinski. Ti su sadržaji bili svedeni na priopćenja, na kratke vijesti, a nije bilo analitičkih tekstova ili predstavljanja uloge nacionalnih vijeća... Nije bilo inicijative u manjinskim medijima da ovu temu učine atraktivnom. Manjinski mediji su općenito izabrali uređivačku politiku nezamjeranja, imamo 'kudizaciju' tih medija, potrebu da se isprati svaka udruga ili manifestacija, pa i ona najmanja. Onda se problemi manjinskih zajednica manje ili uopće ne vide. Manjinski mediji bi trebali inicirati teme, pisati recimo o tome zašto manjine u velikom broju odlaze na visoko školovanje u svoje matične države, ima li višejezičnosti u sudstvu, javnoj upravi, što je nekada bila praksa u Vojvodini, ima li tu afirmativne akcije«, kaže Valić-Nedeljković, dodajući kako javni servisi na većinskom, srpskom jeziku, nedovoljno, nerelevantno i pojednostavljeno izvještavaju o manjinskim temama.

Nekadašnji urednik programa na hrvatskom Radio Subotice **Kalman Kuntić** je iznio stajalište po kojem je važno da se sačuva financiranje onih medija kojima su osnivači nacionalna vijeća, ali da se ti subvencionirani mediji trebaju prilagoditi promjenama, odnosno da osim tiskanog izdanja razvijaju i svoje internetsko izdanje te radijsku i televizijsku produkciju. Ova transformacija bi zahtijevala i edukaciju novinara, a po njegovu mišljenju, sve manjinske novinske kuće bi glede ovog pitanja trebale skupa nastupiti spram svojih financijera i osnivača.

Neprihvatljiv nacrt Strategije

Šef pravne službe Mađarskog nacionalnog vijeća **Emil Lulić** je podsjetio kako nacrt nove medijske strategije u Srbiji (Strategije razvoja sistema javnog informiranja) sadrži brojne nedostatke koji su neprihvatljivi za nacionalne manjine, na što su njihovi predstavnici ukazivali tijekom javne rasprave o ovom dokumentu. Napomenuo je i da u radnoj skupini za izradu strategije nije bilo predstavnika nacionalno-manjinskih vijeća.

»Neka rješenja u nacrtu predviđaju protuustavno smanjenje stečenih prava pripadnika nacionalnih manjina, predviđa se i da nacionalna vijeća ne daju neka mišljenja koja su do sada davala. U nekim drugim dijelovima dokumenta postoje nedorečenosti, recimo kod odredbe vezane za tijela upravljanja medija kojima su osnivači nacionalna vijeća, a pojedine odredbe su čak i neprijemljive«, pojašnjava Lulić.

Zakoni i financiranje

Predsjednik Upravnog odbora udruge *Cro news* **Branimir Kuntić** govorio je o pravnoj regulativi u području informiranja. Ocijenio je da postojeći zakoni osiguravaju ostvarivanje prava nacionalnih manjina u ovom području, posebno u dijelu koji se odnosi na tiskane medije.

»S druge strane, treba donijeti odredbe na temelju kojih bi se mogle razvijati nove medijske platforme, posebno u okviru medija kojima su osnivači izdavača nacionalna vijeća. Potrebno je donijeti i novi pravilnik o sufinanciranju medijskih projekata koji ispunjavaju javni interes, posebno u dijelu koji se odnosi na sastav komisija koje daju prijedlog o raspodjeli sredstava gdje bi trebalo uključiti ombudsmana, profesore sa sveučilišta i predstavnike organizacija civilnog društva koja se bave zaštitom ljudskih i manjinskih prava«, smatra Kuntić.

Jedna od tema bila je i politika financiranja medija o kojoj je govorio analitičar **Miroslav Keveždi**. U svojem izlaganju on je ocijenio kako su mediji koji se bave manjinskim pitanjima po svojoj prirodi nekomercijalni te da moraju biti koncipirani kao javni servis.

»Postoje samo dvije vrste medija – komercijalni mediji i javni servisi. Danas dolazi do komercijalizacije javnih servisa, s težnjom da se kreira neki samoodrživi ambijent. Međutim, to nije moguće ni kod javnih servisa na većinskom jeziku, a kamoli kod onih na manjinskim jezicima. Dakle, najvažnije je da se držimo novinarskih standarda, kao i da vodimo računa o efektivnosti i efikasnosti pri proizvodnji medijskih sadržaja«, navodi Keveždi.

Seminar *Manjinski mediji – danas i sutra* održan je uz potporu Ministarstva kulture i informiranja Srbije i Hrvatskog nacionalnog vijeća.

D. B. P.

In memoriam

Đorđe Subotić

(1952. – 2019.)

Đorđe Subotić bio je poznat u vojvođanskoj i srbijanskoj javnosti kao neumorni borac za demokraciju, vladavinu prava i ostvarivanje manjinskih prava. Svojim djelovanjem u okviru Vojvođanskog kluba i drugih nevladinih organizacija, te javnim angažiranjem i napisima u medijima, dosljedno se zalagao

za navedene vrijednosti i načela.

Sastavni dio njegova zalaganja neposredno se odnosi i na pitanja društvenog položaja Hrvata u Vojvodini kao i ukazivanje na kršenja ljudskih prava pripadnika ove zajednice. Naime, Đorđe Subotić je kao predsjednik Odbora za informiranje vojvođanske Skupštine bio jedna od ključnih osoba u provedbi svih aktivnosti pri Skupštini AP Vojvodine na osnutku Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* tijekom 2001. i 2002. Uz angažman tadašnjih zastupnika hrvatske nacionalnosti, prije svega **Kalmana Kuntića** i **Stipana Stipića**, on je organizirao sve poslove koji su bili potrebni da Skupština AP Vojvodine, na sjednici održanoj 8. svibnja 2002., donese »Odluku o osnivanju Novinsko-izdavačke ustanove 'Hrvatska riječ'«, čime su se stekli prvi valjani formalno-pravni uvjeti za daljnji konkretni rad na osnivanju, u smislu izrade konstitutivnih pravnih akata i poduzimanju radnji neophodnih za njezino registriranje.

S druge strane, Đorđe Subotić je jedna od rijetkih javnih ličnosti koja je kontinuirano govorila o protjerivanju Hrvata iz Vojvodine, napose iz Srijema. Aktivno uključen u mirovni pokret 1990-ih, Đorđe Subotić je neposredno mogao vidjeti što se s Hrvatima tih godina događalo u srijemskim mjestima, dizao je glas protiv toga, angažirao se na sprječavanju istoga... I sve do svoje smrti, gotovo je jedini bio u Vojvodini koji je u svojim javnim nastupima kontinuirano ukazivao na ono što se događalo u svezi s tzv. hrtkovačkim sindromom, riskirajući tako da bude ne

samo javno negativno obilježen nego i da se suoči s ozbiljnim prijetnjama po vlastitu sigurnost.

Cijeneći njegovu angažiranost za dobro Hrvata u Vojvodini, Hrvatsko nacionalno vijeće dodijelilo je 2015. godine Đorđu Subotiću priznanje *Ban Josip Jelačić* za društveni rad i doprinos razvoju hrvatske zajednice. Njegovom smrću Hrvati u Vojvodini izgubili su velikog prijatelja, podupiratelja, te zaštitnika i odvjetnika u najtežim vremenima.

Tomislav Žigmanov, predsjednik prvog Privremenog upravnog odbora NIU *Hrvatska riječ*

Plemenita obitelj Marković u 17. i 18. stoljeću

XIV. znanstveni kolokvij ZKVH-a pod nazivom *Plemenita obitelj Marković iz Sombora u 17. i 18. stoljeću* bit će održan u srijedu, 18. prosinca, s početkom u 18 sati, na Dječjem odjelu Gradske knjižnice *Karlo Bjelicki* u Somboru (Trg cara Lazara 3). Predavač je povjesničar **Vladimir Nimčević**.

Vladimir Nimčević rođen je 1991. godine u Subotici. Studirao je povijest na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, stekavši zvanje master povijesti. Živi u Bajmaku. Trenutačno je vanjski suradnik ZKVH-a. Pronalazi i proučava povijesne izvore koji se tiču njegova roda – Bunjevaca, a rezultate istraživanja objavljuje u mjesnoj periodici.

H. R.

Zlata Vasiljević nova urednica

Na sjednici Upravnog odbora Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ*, održanoj 4. prosinca u Subotici, izabrana je za glavnu i odgovornu urednicu dosadašnja dopisnica iz Sombora, novinarka **Zlata Vasiljević**. Sjednici su prisustvovali **Ladislav Suknović** (predsjednik), **Josip Stantić** (zamjenik predsjednika), **Branimir Kuntić**, **Dragan Muharem**, **Marko Tucakov**, **Josip Dumendžić**, **Tomislav Vuković** i **Karolina Bašić**.

Glavna urednica *Magyar Szó*a Márta Varjú o 75 godina lista

Pišemo za čitatelje, ali i za povijest

*Najtraženiji su nam brojevi četvrtkom i vikendom, kada prodamo oko 16.000 primjeraka, a ostalim danima je broj nešto manji * Osim dnevnog izdanja, imamo i neki dodatak koji izlazi uz novinu, tako da svakodnevno uradimo i list i tjednik*

tiskanog manjinskog novinarstva razgovarali smo s glavnom urednicom, pravnicom **Mártom Varjú**. Uposlenica je ona u *Magyar Szó*u od 1985. godine, a glavnom urednicom imenovana je prije devet godina, 2011. godine.

Kako ćete obilježiti 75 godina Magyar Szóa?

Spremamo veliku proslavu u *Novosadskom pozorištu* 20. prosinca, u petak. Osim prigodnih govora, bit će uručene brojne nagrade – za životno djelo, novinarska nagrada, nagrada za mlade talente i za jubilarce, a akademija će imati i svoj zabavni dio. Također, za Božić, na dan tiskanja našega prvoga broja, planiramo pokloniti svim čitateljima dodatak u koji o povijesti *Magyar Szó*a.

Kakva je povijest lista?

Prvi broj je izašao 24. prosinca 1944. godine.

Tada se nije zvao *Magyar Szó* nego *Szabad Vajdaság* (*Slobodna Vojvodina*), što je zapravo bilo mađarsko izdanje *Slobodne Vojvodine* – glasila Jedinствene narodnooslobodilačke fronte Vojvodine. Imao je četiri utemeljitelja – pisac **László Gál**, pisac i publicist **Endre Lévy**, pisac **Mihály Marković Majtényi** i svećenik, novinar i jezikoslovac **Zsigmond Kek**, koji je bio i prvi glavni urednik novina. Oni su svi iz Subotice gotovo cijeli dan išli vlakom u Novi Sad da bi napravili taj prvi broj. Za list koji je tada imao četiri strane trebalo im je tri dana. Bila je to gesta od ondašnje vlade da prvi broj na mađarskom izađe

Krajem prosinca 1944. godine tiskan je prvi broj *Slobodne Vojvodine* na mađarskom jeziku, koji je već iduće godine preimenovan u *Magyar Szó* (Mađarska riječ).

List od tada izlazi 75 godina kontinuirano i najprodavanija je manjinska novina u Vojvodini s obzirom na to da su Mađari uvjerljivo i najbrojnija nacionalna manjina ovoga područja. Ovaj list je jedini dnevni od svih drugih manjinskih, a sve do prije 15 godina izlazio je i subotom i nedjeljom, što je sada spojeno u vikend izdanje. Osim toga, *Magyar Szó* uz svaki broj izdaje i različite dodatke, a o organiziranju svega toga i uopćeno o izazovima

baš na katolički Božić. List je bio strogo kontroliran, naročito to prvo izdanje koje je zapravo bilo samo prijevod srpskog izdanja *Slobodne Vojvodine*. Nije bilo mogućnosti objavljivanja autorskih tekstova sve do rujna 1945. kada je i promijenjeno ime u *Magyar Szó* (Mađarska riječ). Naravno, i nakon rujna '45. su se morali objavljivati tekstovi koji su bili obvezni i u drugim novinama, ali kod nas se pisalo i o Mađarima. Tada je list imao 16 stranica. Mi smatramo da smo sljedbenici tog prvog časopisa, tako da računamo da postojimo od prosinca 1944. To nas čini najstarijim dnevnim i uopćeno listom na mađarskom jeziku na ovom prostoru, a čak spadamo i među najstarije časopise na mađarskom govornom području. Bilo je različitih osnivača od samog početka do danas – Narodni front, Socijalistički savez, Autonomna Pokrajina Vojvodina, a od 2004. osnivačku ulogu preuzelo je Mađarsko nacionalno vijeće.

Što danas znači Magyar Szó Mađarima u Vojvodini?

Vojvođanski Mađari vole *Magyar Szó* i puno im znači. Jedno vrijeme je bilo ustaljeno među narodom da ono što nije objavljeno kod nas, nije se ni dogodilo. To je bilo u naše, kako ga zovemo »zlatno doba« koje je trajalo od 1955. do 1975. godine. U tom razdoblju smo postigli da tiraža u nedjeljnom broju bude i više od 66.000, kada je taj broj bio na stolu svake druge mađarske obitelji u Vojvodini. Kako se list razvijao, dobivao nove rubrike, dodatke, postajao je sve popularniji. Nažalost, danas nam tiraža pada, ali ne u tolikoj mjeri kao što je svjetski trend za tiskane medije. Naši čitatelji ipak imaju svijest i potrebu da kupuju *Magyar Szó*.

Kako se borite protiv opadanja tiraža?

Moja uređivačka politika je takva da stalno gledam što interesira čitateljsku publiku i promišljam što možemo dodati u naš list da se razlikujemo od drugih dnevnih novina, kako bi nas što više ljudi čitalo.

Ono što smo uočili da čitatelje najviše privlači su priče koje se bave onime što se događa oko njih. Zbog toga imamo svakodnevne jake lokalne rubrike. Čitatelji vole čitati i o politici, tako da imamo u svakom broju zastupljenu i unutarnju i vanjsku politiku. Naravno, pišemo i o drugim temama, a naročito se trudimo ispratiti sva kulturna i druga događanja koja organiziraju Mađari u Vojvodini. O tome čitatelji nigdje drugdje ne mogu pročitati, odnosno nigdje toliko detaljno kako mi pišemo. Nekada smo imali i jaku sportsku rubriku, koja posljednjih godina nije na takvoj razini kao što je bila u ono »zlatno doba« *Magyar Szó*a pa smo ove godine pokušali to vratiti. Uveli smo ponovo ponedjeljkom sportski dodatak s naslovom *Sportski svijet*, koji je cijeli u boji i vidimo po broju prodanih novina taj dan da je jako popularan i tražen kod čitatelja. Osim sportskog, koji je na kioscima ponedjeljkom, imamo i druge dodatke koji izlaze svakodnevno uz dnevni list, uključujući i vikend. Utorkom objavljujemo poljoprivredni dodatak, srijedom omladinski ili križaljke, četvrtkom magazin s tv programom, petkom su u dodatku medicinske teme, a vikendom izlazi naš vikend i književni dodatak *Vidik*. Zahvaljujući svim naporima koje stalno ulažemo kako bismo čitateljima bili interesantniji imamo jednu čvrstu čitateljsku publiku. Najtraženiji su nam brojevi četvrtkom i vikendom, kada prodamo oko 16.000 primjeraka, a ostalim danima je broj nešto manji.

Čita li se Magyar Szó i u Mađarskoj?

Nažalost, ne prodajemo novine u Mađarskoj, ali imamo internet stranicu preko koje Mađari izvan Srbije mogu čitati što pišemo. Na internet stavljamo kratke vijesti o svim događanjima oko nas, ali ne u cijelosti jer je naša primarna zadaća prodaja novina. I pored toga, internet izdanje nam je jako popularno, mjesečno imamo više od 30.000 posjetitelja na stranici, a osim toga imamo aktivan i vrlo posjećen profil na facebook-u i twitteru.

Po čemu je Magyar Szó drugačiji od ostalih manjinskih novina na prostoru Vojvodine?

Mi smo jedini manjinski dnevni list. To je već velika razlika, jer su ostali manjinski listovi tjednici ili dvotjednici. Organizacija i izrada dnevnog lista zahtijeva ogroman posao, jer mi osim dnevnog izdanja imamo i neki dodatak koji izlazi uz novinu, tako da svakodnevno uradimo i list i tjednik. Zato imamo i najveću redakciju od svih drugih manjinskih novina.

Koliko imate uposlenih novinara i kako vam je organizirana redakcija?

Imamo 50-55 novinara, skupa s urednicima i dopisnicima iz Beograda, Zrenjanina, Ade i Sombora.

Zgrada *Magyar Szó*a je u Novom Sadu, građena je prije 62 godine i ondje nam je središnja redakcija. Sljedeća po veličini je u Subotici, koja se nalazi u Mađarskoj medijskoj kući, a imamo redakciju i u Bačkoj Topoli, koja pokriva teritorije općina Mali Idoš i Bačka Topola te u Senti, koju zovemo redakcija Potisje. S ovako raspodijeljene četiri redakcije i dopisnicima možemo svakodnevno pokrivati teritorij cijele Vojvodine, a od kako sam urednica imamo i dopisnika iz Beograda. Dopisništvo iz Beograda nisam ja prva uvela u *Magyar Szó*, ali sam ga nakon pauze od nekoliko godina ponovno aktivirala, jer mislim da je jako važno prenositi informacije čitateljima i iz glavnoga grada.

Kako biste ocijenili stanje u manjinskim medijima, naročito u tiskanima kao što je Magyar Szó i naša Hrvatska riječ?

Stanje je takvo da ne bismo mogli opstati da nismo dotirani. Iako živimo od prodaje novina i reklama, da nema stalnog financiranja iz Pokrajine ne bi nas bilo. Za pohvalu je što nas dotiraju od početka postojanja lista i jako smo im zahvalni na tome.

Koji su danas najveći izazovi manjinskih medija?

Danas je najveći izazov manjinskih medija da opstanu. To znači da, iako imamo osiguranu financijsku potporu iz Pokrajine, moramo pratiti sve što se događa u našoj zajednici i to objavljivati. Također trebamo stalno prepoznavati što naša čitateljska publika želi čitati, odnosno da pišemo o tome.

Koliko jedan manjinski medij kojega financira Pokrajina, a osnovalo ga je nacionalno vijeće može biti objektivan i nezavisan medij?

Mi u *Magyar Szó*u izvještavamo svestrano i objektivno. Naša, ali i drugih manjinskih medija, obveza je da pišemo o manjinskom životu i da dokumentiramo sve što je bilo i što se događa na ovom prostoru.

To smo dužni raditi prema čitateljima, ali i za povijest – svakog dana u svakom broju mi ostavljamo povijesni dokument Vojvodine i ovoga vremena. To je cilj i *Magyar Szó*a i Mađarskog nacionalnog vijeća.

J. D. B.

U išekivanju povrata oduzete imovine i ponovnog djelovanja Zaklade Lazara Mamužića

Potomci istrajni u rješavanju postupka

*Zaklada je u razdoblju svoje pune aktivnosti imala određene programe i planove s prihodima od zemlje, tj. od arende. Ta su sredstva, po zahtjevu osnivača Lazara Mamužića, dijeljena sirotinji iz porodice Mamužić kao i onoj iz grada (uglavnom u naturi) te za školovanje, odnosno stipendiranje dobrih učenika srednjih škola i fakulteta * Tržišna vrijednost njegove kompletne imovine – 106 hektara zemlje kod Đurđina i 4.747 četvornih metara placa na obali Paličkog jezera iznosi milijun i 200 tisuća eura * »Naša namjera nije, a niti bi mogli otuđiti dio Zaklade Lazara Mamužića, nego želimo to riješiti u vidu suvlasništva, dioničarstva, a ostvareni prihodi bi ponovno išli u dobrotvorne svrhe«, kaže Josip Mamužić*

U želji da nastave s dobrotvornom misijom svog pretka **Lazara Mamužića**, nekadašnjeg gradonačelnika Subotice (od 1884. do 1902. godine), njegovi su potomci prije četiri godine pokrenuli postupak restitucije za povrat oduzete imovine i reosnovali njegovu Zakladu koja je tijekom tri desetljeća (od 1915. do 1946.) pomagala siromašnim građanima i stipendirala uspješne učenike. Međutim, iako su prikupljeni i predani svi potrebni, odnosno traženi, akti i dokumentacija, posljednje dvije godine su u znaku odugovlačenja ovog postupka, s dojmom da se očekuje odustajanje od njega. No, Mamužićevi potomci nemaju tu namjeru i učinit će sve što je u njihovoj moći da se imovina vrati i Zaklada ponovno zaživi.

Jedan od inicijatora reosnivanja i upravitelj Zaklade Lazara Mamužića je **Lajčo Mamužić**, čija je uloga koordinacija i realizacija odluka Upravnog odbora u kojem su **Josip Mamužić** (predsjednik) te **Joso** i **Zvonko Mamužić** (članovi).

Povijest Zaklade Lazara Mamužića

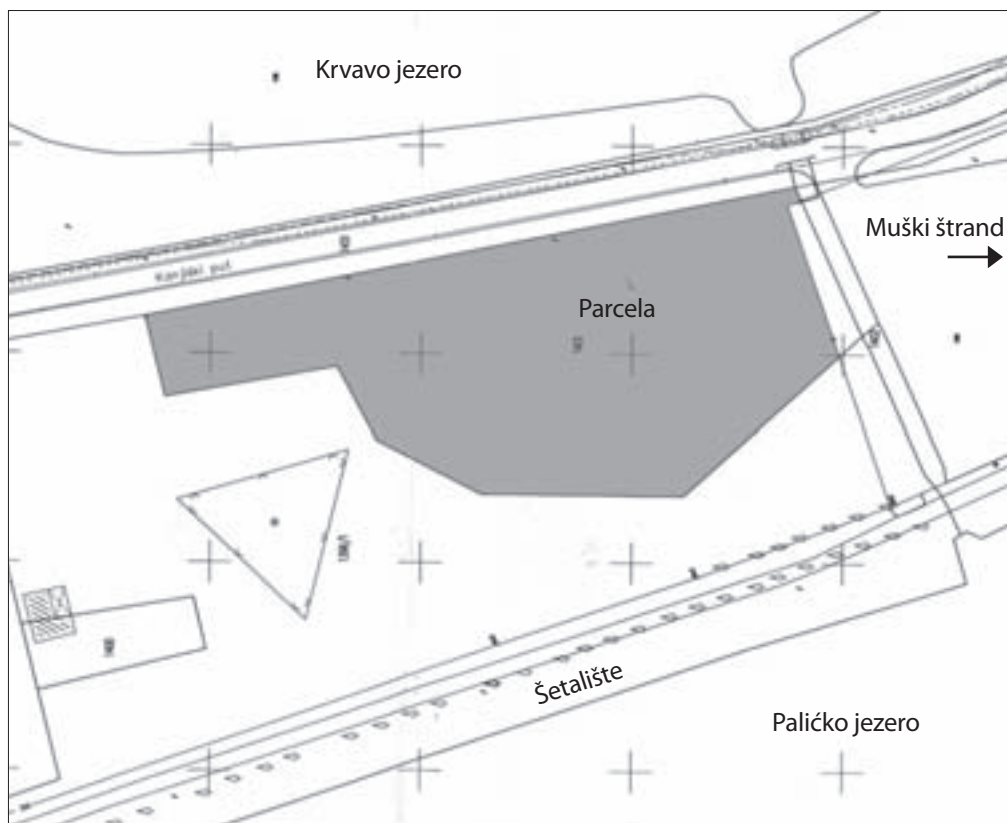
Zaklada Lazara Mamužića i njegove supruge **Jelisavete Mamužić**, rođene **Jakobčič**, osnovana je 31. ožujka 1915., proširena 25. lipnja 1930., a odlukom tadašnjeg Okružnog Narodnog

Lajčo Mamužić i Josip Mamužić

odbora u Subotici oduzeta 27. siječnja 1946. godine. Budući da nije imao potomstvo (imali su kćer koja je mlada umrla), sav svoj kapital je ostavio toj zakladi za pomoć siromašnim članovima svoje i ostalih subotičkih porodica.

»Posljednji predsjednik Upravnog odbora Zaklade bio je moj stric, koji se također zvao **Lazar Mamužić**, a koji je, kada je oduzeta imovina, bio na ročištu '46. i morao potpisati da se, odlukom Narodnog odbora, imovina oduzima. A oduzeto je 106 hektara, 56 ari i 83 četvorna metra zemlje na izlasku iz Đurđina prema Bačkoj Topoli, s lijeve strane. Osim toga, oduzeta je jedna

parcela od 4.747 četvornih metara na obali Paličkog jezera – dio prostora između Paličkog i Krvavog jezera i od meteorološke stanice prema Muškom štrandu», navodi Lajčo Mamužić.

Zaklada je u razdoblju svoje pune aktivnosti imala određene programe i planove s prihodima od te zemlje, tj. od arende. Ta su sredstva, po zahtjevu osnivača, dijeljena sirotinji iz porodice Mamužić kao i onoj iz grada (uglavnom u naturi) te za školovanje, odnosno stipendiranje dobrih učenika srednjih škola i fakulteta. Zaklada je radila volonterski (njezin odvjetnik je bio dr. **Babijan Malagurski**), a sastanke je održavala u sadašnjem samostanu sestara Naše Gospe iza Male crkve, gdje su se i uručivali pomoć i stipendije, i to svake godine 17. prosinca, na Lazarev imendan.

Na parcelama Zaklade su postojala dva salaša – jedan veći u kojem je živio glavni arendaš koji je vodio brigu o poslovima, i jedan manji u kojem je živio radnik. Taj veliki salaš je, prema riječima Lajče Mamužića, 1946. godine pretvoren u kazneno-popravni dom, tj. zatvor slobodnijeg tipa, u kojem su do '52. svoje kazne izdržavali osuđeni za lakše prekršaje.

Prepreke u postupku restitucije

Potomci Lazara Mamužića su prije četiri godine pokrenuli postupak restitucije, odnosno reosnovali ovu Zakladu s ciljem nastavka misije njegovog prvotnog osnivača.

»Prikupili smo arhivsku dokumentaciju, katastarske čestice, izvatke iz placeva, stare i nove brojeve parcela. Kada smo to uradili, pokrenuli smo postupak da se izvrši restitucija. Naš odvjetnik u ovom postupku je **Marin Vilov**. Kada smo sve to evidentirali, vidjeli smo da je zemlja koja je bila u vlasništvu Lazara Mamužića, u postupku komasacije zamijenjena za zemlju koja se nalazi na ulazu ispred Đurđina s desne strane. To je državna

zemlja kojom upravlja Zemljoradnička zadruga *Đurđin*. Na placu na Paliću koji je prije bio namijenjen za izgradnju vile, sada se nalazi deponij sa zemljom. Agenciji za restituciju smo dostavili sve dokumente koji su prošli reviziju. Ona nije imala nikakve primjedbe na njih već je tražila da se službeno registriramo, jer se oduzeta imovina ne može vratiti fizičkoj osobi. Tu potom počinje neko 'nadmudrivanje' s Agencijom za privredne registre (APR), gdje oni traže određene dopune aktima koje mi u roku dostavljamo, ali to se sve događa u razmacima od po nekoliko mjeseci i traje već oko dvije godine«, pojašnjava Lajčo Mamužić.

U međuvremenu su, kako dodaje, na zahtjev ove agencije, uz pomoć sudskog vještaka izvršili procjenu kompletne imovine, tih 106 hektara i 4.747 četvornih metara, i tržišna vrijednost, u odnosu

na kvalitetu i kategoriju zemlje iznosi milijun i 200 tisuća eura.

Nakon što je prikupljeno i predano sve što je traženo, na iznenađenje i čuđenje svih, u 'priču' se uključilo Ministarstvo kulture RS, od kojeg Agencija za restituciju traži suglasnost za registriranje Zaklade porodice Mamužić u APR. Međutim, kako ističe Mamužić, ovo ministarstvo neće to da uradi i trenutno je, preko Ustavnog suda, u tijeku spor s njim, u kojem potomci obaraju sve njegove argumente.

Da nikako ne žele odustati od ovog slučaja, jer smatraju da to što rade ima smisla i značaja, potvrdio nam je i Josip Mamužić.

»Uz pomoć odvjetnika prikupili smo sve potrebne i tražene akte i dokumentaciju, 2016. ih predali Agenciji za restituciju, pozvani smo na tzv. raspravu nakon koje smo bili uvjereni da je naša priča završena, uz zahtjev da se u APR-u trebamo registrirati kao pravna osoba. Međutim, od 2017. nastaju problemi, konstantno se traže neke dopune, ovjere i sada je već naš dojam da oni sve to čine kako bismo odustali od toga. Ali mi ne želimo odustati, jer smatramo da to što radimo ima smisla i važnost. Naša namjera nije, a niti bismo to mogli, otuđiti dio Zaklade Lazara Mamužića nego želimo to riješiti u vidu suvlasništva, di-oničarstva, a ostvareni prihodi bi ponovno išli u dobrotvorne svrhe«, kaže Josip.

Zbog nemogućnosti rješavanja ovog problema, Lajčo i Josip Mamužić potražili su pomoć od narodnog zastupnika u Skupštini Srbije **Tomislava Žigmanova**, koji će ovo pitanje pokrenuti preko odgovarajućih institucija. Također, s ciljem izlaženja u javnost s ovom problematikom, u utorak, 17. prosinca, na Lazarev imendan, bit će održana javna sjednica Upravnog odbora Zaklade, i to u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici, s početkom u 11 sati.

I. Petrekanić Sič

Vesna Bosanac, ravnateljica Opće bolnice Vukovar

Intervju vodila: Jelena Dulić Bako

Bez priznavanja istine nema dobrosusjedskih odnosa!

*Otišla sam iz Subotice kao beba i
vraćala sam se na sprovode i neka
obiteljska okupljanja * Nisam mi-
slila da će agresija biti toliko jaka
da će nas ubijati, razarati... * Bilo je
puno i Srba koji su ostali u Vukova-
ru i koji su ginuli i bili i ranjavani od
praktički vlastitog naroda*

Među ženama koje imaju veliko značenje i ulogu u no-
vijoj hrvatskoj povijesti ističe se liječnica, specijalistica
pedijatrije i ravnateljica Opće bolnice Vukovar **Vesna
Bosanac**. Žena je ona koja je vodila ovu bolnicu u Domovin-
skom ratu, neposredno prije i za vrijeme bitke za Vukovar 1991.
godine zbog čega je nerijetko nazivaju vukovarskom heroinom
i simbolom junaštva, građanske hrabrosti, humanosti i etičnosti.

Ova sedamdesetogodišnjakinja rođena je u Subotici, a u ra-
nom djetinjstvu se s roditeljima preselila u Hrvatsku. Najprije je
živjela u Borovom Naselju, potom je boravila kod bake i djeda
ponovno u Vojvodini, ali ovoga puta u selu kraj Srijemske Mitro-
vice, srednju školu završila je u Vukovaru, a fakultet u Zagrebu. V.
d. ravnateljicom Medicinskog centra Vukovar imenovana je 24.
srpnja 1991. godine, koji dan prije okupacije Vukovara. Organi-
zira je rad bolnice u vrlo teškim ratnim uvjetima i u njoj je ostala
sve do samog pada Vukovara 18. studenoga iste godine. Nakon
toga je zatočena u Srbiji i kasnije puštena na slobodu.

Protiv nje je u Srbiji podnesena kaznena prijava 1992. godine,
zbog navodnih ratnih zločina, koja je odbačena kao neuteme-
ljena.

Primila je Povelju Republike Hrvatske u ime Opće županijske
bolnice Vukovar od hrvatskog predsjednika **Ive Josipovića** 15.

studenoga 2011., a Udruga branitelja *Podravke* u suradnji s drugim udrugama proizašlim iz Domovinskog rata dodijelila je dr. Vesni Bosanac i Općoj bolnici Vukovar Veliku zlatnu plaketu 16. siječnja 2012., za sve što su učinili za dobrobit Hrvatske.

Iako u mirovini, Bosanac je ponovno na čelu Opće bolnice Vukovar.

Tijekom razgovora koji smo vodili s njom, pozdravila je sve čitatelje *Hrvatske riječi* i poručila im da pokušaju živjeti onako kako im nalaže vjera i obiteljska tradicija. Također je sve pozvala da dođu posjetiti Vukovar i u sklopu bolnice muzej *Mjesto sjećanja na vukovarsku bolnicu 1991.*

Imate li neka sjećanja na rano djetinjstvo i Suboticu?

Slaba sjećanja me vežu za Suboticu. Ondje sam rođena, a kada sam imala šest mjeseci moji roditelji su se preselili u Borovo Naselje, jer je mama ondje dobila posao. Otišla sam iz Subotice kao beba i vraćala sam se na sprovode i neka obiteljska okupljanja. Potječem iz subotičke obitelji **Mikuška** koja je bila poznata još prije Drugog svjetskog rata. Baka je bila Bunjevka Hrvatica, a djed Mađar koji nije ni govorio hrvatski. Iako smo se preselili u Borovo Naselje, djetinjstvo sam provela u Vojvodini, selu Laćarak kraj Srijemske Mitrovice gdje su mi živjeli drugi baka i djed. Osnovnu školu sam završila u Borovom Naselju, a srednju u Vukovaru, gdje sam pustila i korijene. Iako nemam gotovo nikakva sjećanja na Suboticu, uvijek rado gledam na televiziji priloge o Hrvatima odatle.

Protiv Vas je podnesena kaznena prijava u Srbiji, koja je kasnije i odbačena kao neutemeljena. No, jeste li poslije toga dolazili u Suboticu?

Nisam uopće poslije rata dolazila niti u Suboticu niti bilo gdje u Vojvodinu. Nemam volje prelaziti granicu, jer su još uvijek u meni vrlo jake emocije. Nakon rata su mi dolazili ljudi u posjet iz Vojvodine, tj. Laćarka, sela u kom sam odrasla, ali ja ondje nisam išla. Nakon rata sam se toliko okupirala poslom da nemam ni vremena ni volje bilo kuda ići.

U Hrvatskoj ste prepoznati kao simbol herojstva, građanske hrabrosti i humanosti. Kako se nosite s tim emocijama i sa sjećanjima na Vukovar za vrijeme rata?

Naučila sam živjeti s tim svim sjećanjima i mukama kroz koje sam prošla. I dalje radim i pomažem ljudima koliko god mogu, jer je pomoć potrebna na svakom koraku. Skoncentrirana sam na to da još uvijek bolnicu završavamo, obnavljamo... Raduje me što će uskoro ova naša bolnica postati Nacionalnom memorijalnom bolnicom, to mi je uvijek i bio cilj da sve što se dogodilo u njoj ostane zapisano.

Jeste li se zbog proglašenja vukovarske bolnice Nacionalnom memorijalnom bolnicom vratili iz mirovine i prihvatili se ponovno dužnosti ravnateljice ove ustanove?

Tako je. Vratila sam se iz mirovine kako bih završila sve te projekte koje sam zacrtala. Nadam se da sam sad već pri kraju radnog vijeka. Počela sam raditi kao mladi liječnik u Zagrebu 1972. godine, a sad je već 2019. Ne mogu ni vjerovati kad su prošle sve te godine...

Hoće li ovim preimenovanjem Vukovar i njegova bolnica dobiti još jedno priznanje?

Da, to će biti priznanje za sve nas. Osim zdravstvene djelatnosti koju obavljamo i pružamo, zaista na jednom visokom nivou provodimo i edukacijsku djelatnost – dolaze nam učenici i studenti medicine. Imamo u sklopu bolnice i muzej koji se zove

Foto: Večernji list

Mjesto sjećanja na vukovarsku bolnicu 1991. koja je izvorno onako prikazana kakva je bila '91. Za ovaj muzej interesiranje je iznimno veliko – godišnje ga posjeti 60.000 ljudi.

S obzirom na to da ste postali ravnateljica bolnice '91. u srpnju, a da je opsada Vukovara započela nedugo nakon toga, jeste li uopće mogli naslutiti što Vas čeka?

Kad sam došla na mjesto ravnateljice, rat je već bio u tijeku. Tada je agresija bila u Borovom Naselju, da bi na Vukovar počela početkom kolovoza. Prihvatila sam dužnost da budem ravnateljica, iako sam znala da neće biti lako. Međutim, nisam se nadala onome što sam doživjela. Nisam mislila da će agresija biti toliko jaka, da će nas ubijati, razarati... Svaki dan je bio novi izazov i novo šokantno stanje. Bilo je sve gore i gore do samoga kraja, do okupacije kad nisu poštivali ni međunarodno potpisani sporazum za evakuaciju bolnice. Nakon zatvora, kad sam došla iz Srbije u Zagreb, sam tek čula kako je to izgledalo, taj posljednji dan u bolnici i u cijelom gradu. Tada smo probali svjedočenjima posložiti tijek svih tih događanja. Odmah smo vidjeli da nedostaju ranjenici i osoblje bolnice, a sve do '92. nismo znali da su tako mučenički skončali na Ovčari.

Jesu li se ovi događaji mogli spriječiti ili barem ublažiti?

Moglo se spriječiti da je međunarodna zajednica bila više angažirana i da su oni zaista onako kako su potpisali u sporazumu došli u Vukovar 17. i počeli evakuaciju bolnice 18. u nažaočnost europskih promatrača i međunarodnog crvenog križa. Međutim, u to vrijeme oni nisu mogli doći do nas, jer im major JNA **Veselin Šljivančanin** nije dopustio prolazak, a nisu se mogli suprotstaviti budući da je Međunarodni Crveni križ neutralna organizacija. Oni koji su se mogli suprotstaviti, ali nisu, je NATO. Da su reagirali, mogli su spriječiti ili ublažiti ovu nezapamćenu agresiju na Vukovar, kao i agresiju na BiH i Srebrenicu. Nažalost, to je sada sve prošlost i ne možemo vratiti niti promijeniti ono što se dogodilo.

Obično se kaže kako vrijeme ne možemo vratiti, ali možemo oprostiti. Je li to uopće moguće?

Od prvog dana, kad su počela razaranja na Vukovar nikad nisam mislila da su svi Srbi krivi. Bilo je puno i Srba koji su ostali u Vukovaru i koji su ginuli i bili i ranjavani od praktički vlastitog naroda.

Problem je u tome što se oprostiti može ako netko tko ti je učinio nažao zamoli za oprost – tad ga pokušas shvatiti i oprostiti. Ali kad netko tko je toliko toga lošeg učinio to uopće ne prihvaća, kao što je situacija sada u Srbiji, onda je teško oprostiti uopće i razgovarati. U ovakvim situacijama mogu oprostiti

samo oni koji su duboko u vjeri – »oprosti im Bože, jer ne znaju što čine«. Da bi se uopće uspostavili dobrosusjedski odnosi na zdravim temeljima srbijanska vlast bi morala prihvatiti da su svi oni osobno krivi, a ne stalno prebacivati krivicu na drugoga. Trebaju priznati sramotu i to što je velikosrpska politika **Slobodana Miloševića** učinila prema Vukovaru i svim ostalim gradovima, koji su razoreni u Hrvatskoj. Dok ne smognu snagu to reći, teško da će se bilo što promijeniti između ove dvije države.

HR Smatrate da je istina ona koja je ključna za budućnost srpsko-hrvatskih odnosa?

Da, sigurno. Istina je temelj svega. Ne možeš graditi kuću ako nema temelja. Sad surađuju gospodarstvenici Srbije i Hrvatske zbog povećanja tržišta za plasman proizvoda, ali to je sve kuća i kula od karata. Kad-tad će se odnosi urušiti zato što nema one istinske suradnje koja je bazirana na priznavanju istine! Kad pogledate za vrijeme Drugog svjetskog rata koje su zločine radili nacisti u Njemačkoj i koliko su bola i patnje prouzročili, ali su shvatili da se od toga moraju ograditi. Nijemci su priznali sve i poklonili se žrtvama koje su njihovi sunarodnjaci povrijedili.

HR Kako danas izgleda život u Vukovaru gotovo 30 godina nakon rata? Vide li se rezultati napora i ulaganja države da se vrati život u ovaj grad?

Danas je život lijep u Vukovaru – kvalitetan, miran i perspektivan. Činjenica je da treba unaprijediti gospodarstvo kako bi se stvorilo više radnih mjesta, što je problem u cijeloj Hrvatskoj, ne samo kod nas, al kod nas je on izraženiji s obzirom na to da je grad bio potpuno porušen. Nakon rata trebalo je obnoviti infrastrukturu, kuće, tvornice... Obnova još nije završena, ali smo na dobrom putu. Primijetila sam da zaista ima puno mladih ljudi i uvijek se radujem kad šećem gradom i vidim koliko dječice ima. No, istina je i da nam dolaze u grad živjeti mladi iz okolnih sela, a to znači da nam sela ostaju prazna. Puno nam je mladih otišlo i u Europu od kako smo postali članica Europske unije. Ne samo muževi, kao što je bio slučaj prije Domovinskog i Drugog svjetskog rata, nego cijele obitelji. Nažalost, proći će puno vremena dok se i kod nas ne uspostavi tako kvalitetan način života i otvore nova radna mjesta na koja bi se oni koji su otišli mogli vratiti.

Republika Srbija

Autonomna Pokrajina Vojvodina

Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu životnog okoliša

Sukladno članku 50. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09 – ispravak, 64/10 – US, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/2019 i 37/2019-dr.zakon), čl. 55.-68. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata prostornog i urbanističkog planiranja (*Sl. glasnik RS*, br. 32/19) i čl. 5. i 19. Zakona o strateškoj procjeni utjecaja na životni okoliš (*Službeni glasnik RS*, broj 135/04 i 88/10) oglašava

JAVNI UVID

u

NACRT PROSTORNOG PLANA PODRUČJA POSEBNE NAMJENE
INFRASTRUKTURNOG KORIDORA ŽELJEZNIČKE PRUGE SUBOTICA – DRŽAVNA GRANICA (PRAVAC BAJA)
S ELEMENTIMA ZA IZRAVNO PROVOĐENJE

i

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTJECAJA PROSTORNOG PLANA PODRUČJA POSEBNE NAMJENE
INFRASTRUKTURNOG KORIDORA ŽELJEZNIČKE PRUGE SUBOTICA – DRŽAVNA GRANICA (PRAVAC BAJA)
S ELEMENTIMA ZA IZRAVNO PROVOĐENJE NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nacrt Prostornog plana područja posebne namjene infrastrukturnog koridora željezničke pruge Subotica – državna granica (pravac Baja) s elementima za izravno provođenje (u daljem tekstu: Nacrt prostornog plana) i Izvještaj o strateškoj procjeni utjecaja Prostornog plana područja posebne namjene infrastrukturnog koridora željezničke pruge Subotica – državna granica (pravac Baja) s elementima za izravno provođenje na životni okoliš (u daljem tekstu: Izvještaj o strateškoj procjeni utjecaja) obuhvaća dio područja grada Subotice, KO Stari grad.

1. Javni uvid u Nacrt prostornog plana i Izvještaj o strateškoj procjeni utjecaja bit će održan u trajanju od 30 dana, od 11. 12. 2019. godine do 9. 1. 2020. godine.

Nacrt prostornog plana s kompletnom referalnih karata i Izvještaj o strateškoj procjeni utjecaja bit će izloženi na javni uvid u Gradu Subotica, u zgradi Gradske uprave, Tajništvo za građevinarstvo, Trg slobode 1, Subotica, i u prostorijama Pokrajinskog tajništva za urbanizam i zaštitu životnog okoliša, Bulevar Mihajla Pupina 16, Novi Sad.

Nacrt prostornog plana i Izvještaj o strateškoj procjeni utjecaja bit će dostupni na uvid zainteresiranoj javnosti u digitalnom obliku na službenoj internet adresi Pokrajinskog tajništva za urbanizam i zaštitu životnog okoliša (<http://www.ekourbapv.vojvodina.gov.rs>).

Javna prezentacija Nacrta prostornog plana i Izvještaja o strateškoj procjeni utjecaja bit će održana u zgradi Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine, sala 1, Ulica Vladike Platona bb u Novom Sadu, 27. 12. 2019. godine u 11 sati.

Primjedbe na Nacrt prostornog plana i Izvještaj o strateškoj procjeni utjecaja, fizičke i pravne osobe mogu dostaviti isključivo u pisanom obliku Pokrajinskom tajništvu za urbanizam i zaštitu životnog okoliša, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad, tijekom trajanja javnog uvida, do 9. 1. 2020. godine; ili preko nadležnog tijela Grada Subotice za poslove prostornog planiranja i urbanizma – Tajništvo za građevinarstvo, Trg slobode 1, Subotica.

Javna sjednica Komisije za javni uvid bit će održana 13. 1. 2020. godine u Novom Sadu, u zgradi Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine, u sali 1, Vladike Platona bb, s početkom u 15 sati.

2. Sukladno odredbama članka 50. Zakona o planiranju i izgradnji, o izvršenom javnom uvidu nadležno tijelo, odnosno Komisija, će sačiniti Izvještaj o obavljenom javnom uvidu i dostaviti ga Nositelju izrade Plana – Pokrajinskom tajništvu za urbanizam i zaštitu životnog okoliša.

U Novom Sadu proslava dvije nove godine na više od 50 lokacija

Za doček Bajaga i Artan Lili

Božo Vrećo, Letu štuke, Mahmut Orhan, Let 3... samo su neki od izvođača koji će upotpuniti doček 2020. i 7528. godine u Novom Sadu, dok će 31. prosinca Novosađani, kao i gosti tog grada novu godinu dočekati sa sastavima Artan Lili i Bajaga i Instruktori, saopćeno je 10. prosinca na novinarskoj konferenciji u Novom Sadu. Sva dešavanja 31. prosinca bit će besplatna i organizirana u centru grada i trajat će cijeli dan, dok će 13. siječnja »Doček 7528.« biti organiziran u zatvorenim prostorima širom grada, u večernjim satima.

Priča koju će Novi Sad nastaviti čuvati

Konferenciji za novinare na kojoj je najavljen program za doček dvije nove godine u Novom Sadu, nazočio je i gradonačelnik Novog Sada **Miloš Vučević** koji je rekao kako je ponosan na činjenicu da su uspjeli promovirati »Doček« na poseban način i ujedno pozvao građane, kao i goste tog grada da posjete Novi Sad u kojem praznična atmosfera i sadržajni program, kako je rekao, traje mjesecima.

Nemanja Milenković i Miloš Vučević

»Ovo je mnogo više od jedne manifestacije, ovdje postoji koncepcija, priča, poruka i tu priču će Novi Sad nastaviti čuvati, negovati i unaprjeđivati. Iz gradskog proračuna nisu izdvajana sredstva u te svrhe, a veoma smo zahvalni društveno – odgovornim kompanijama koje posluju u našem gradu i koje su odlučile biti sponzori i osigurati Novosađanima i gostima izvedbe najboljih glazbenika za sve ukuse. Vjerujem da su ljudi koji su se bavili izborom izvođača to radili s istančanim ukusom za različite muzičke preferencije, uz neophodno znanje i stručnost i da su predvidjeli bogat sadržaj kako bi ljudi uživali u raznim žanrovima za oba dočeka«, kazao je Vučević.

Proslava interkulturalnosti

Direktor Fondacije »Novi Sad 2021 – Europska prijestolnica kulture« **Nemanja Milenković** istakao je kako Novi Sad treći put zaredom proslavlja svoju identitetsku interkulturalnost slaveći dva

računanja vremena, dva kalendara i nove godine s posebnom umjetničkom vizijom.

»Decentralizacija kulture se ogleda u organiziranju novogodišnjih proslava na više od 50 lokacija na kojima će nastupiti 25 izvođača. Već dvije godine zaredom svaki muzički žanr ima svoju publiku i svi prostori u kojima se organiziraju proslave, a to nisu samo uobičajene ustanove kulture, već i gimnazije, željeznička stanica su tradicionalno puni. 'Doček' je postavio održiv model upravljanja kulturom i ovakav doček je jedinstven u Europi. Novac koji su sponzori, donatori, ustanove kulture, izvođači, ali i građani kroz kupljene karte svjesno uložili je zapravo pomogao da se ojača kulturna scena grada«, rekao je Milenković i dodao kako se nada da će ovaj projekt nastaviti živjeti i poslije 2021. godine.

Umjesto koncerata – događaji

Umjetnička direktorica »Dočeka« **Milica Stojić** je na konferenciji navela kako će studenti Scenske arhitekture, tehnike i dizajna s Fakulteta tehničkih nauka, kao i Novih likovnih medija Akademije umjetnosti zajedno s vizualnim umjetnicima doček 2020. i 7528. odvesti u uzbudljivo putovanje kroz grad spajajući različite prostore, programe i izvođače kroz vizualne efekte.

»Naša ambicija je da kroz umjetnički program, kroz vizualne intervencije za scenska rješenja, animaciju i nove medije ponudimo Novosađanima uzbudljivo putovanje kroz grad. Priznati umjetnici iz zemlje i inozemstva će u oblasti video mapiranja, animacije, instalacije i druge forme vizualne umjetnosti i novih medija biti uključeni u kreativni koncept 'Dočeka'. Glazbeni program svoju drugu polovinu pronalazi kroz intervencije u domeni umjetničkog programa. Želimo umjesto koncerata, posjetiteljima ponuditi događaje, u punom smislu te riječi«, kazala je Milica Stojić.

Ulaznice za »Doček 7528. godine«

Kada je u pitanju program proslave 7528. godine, on će biti održan u tri novosadska kazališta, u Kulturnoj stanici *Svilara* i Sinagogi, dok će se publici predstaviti brojni izvođači. Među njima su: Mahmut Orhan, Let 3, Irkutska filharmonija sa solistima, Božo Vrećo i Camerata Academica, opera za djecu »U cara Trojana kozije uši«, TAPAN Live Act, Lollobrigida, Elemental, Kralj Čačka, Dado Topić & Time After Time, Goran Trajkoski, Nolah Live, Dejan Petrović s orkestrom, Svemirko, Biljana Krstić i Bistrik orkestar, predstava trupe Telo kao instrument, KabareBre, Letu štuke, Alitor, Ljubičice, Kinga Glik, Duc in Altum i drugi.

Ulaznice po promotivnim cijenama su u prodaji do 23. prosinca i mogu se kupiti na prodajnim mjestima Gigs Tix-a i na sajtu: <http://gigstix.com/>, dok sve informacije o izvođačima, satnici, lokacijama, prodaji ulaznica, kao i servisne informacije važne za sam dan oba Dočeka zainteresirani mogu pogledati na sajtu <http://www.docek.ns2021.rs/>.

Tekst: K. Ivković I Vandekić, Foto: V. Veličković

Vrijeme nastajanja trga

Kada je građena subotička treća Gradska kuća (1908. – 1912.), ova kojoj danas svjedočimo, ujedno je uređivana i njena neposredna okolica, uključujući formiranje velikog trga (Trg slobode) u okvirima koje vidimo i u ovo vrijeme. Do tad, međutim, urbani blok, tj. niz zgrada desne strane ulice koja danas nosi ime braće Radića, pružao se sve do središta današnjeg trga. Nitko više ne pamti tu sliku centra grada, jer su se izmjene odvijale prije više od stoljeća, no sačuvane su, istina, rijetke fotografije i razglednice koje nam prikazuju nestali dio ulice (gornja fotografija). U uređenju trga u vrijeme gradnje Gradske kuće zgrade s fotografije su srušene sve do oznake strelicom – gdje je u tadašnjim promjenama nastao ugao ulice. Na uglu ulice ostala je zgrada koju zovemo *Spartak*, mada se poznata kavana odavde davno iselila. Iako je ovaj objekt u ulici ranije bio samo jedan u nizu, rušenjem ostalih kuća prema trgu njegova je pozicija potpuno promijenjena i fasada se otvorila prema centralnom trgu. Upravo u vrijeme ovih velikih promjena u jezgri grada vlasnik spomenute kuće na novom uglu **János Láng** 1911. godine adaptirao ju je i dogradio kat (*Gradotvorci I.*, autori **Viktorija Aladžić, Gordana Prčić Vujnović i Mirko Grlica**, str. 26).

Sljedeća adaptacija objekta, u kojoj je dobio lijepe fasade i današnji izgled, bila je 1930. godine, prema projektu **Benedeka Mačkovića**. Tadašnji vlasnik zgrade bio je **Ištvan Majoros**.

Slučaj Azotare i regionalnog otpada

Priču i u ovoj kolumni počinjemo ponovo kod Malog Palića (Šandorske bare), jer je uslijed atrofije (postupnog sušenja, zamočvarenja) od stručnjaka svojedobno ocijenjeno kako je to najbolja lokacija za odlaganje komunalnog otpada Subotice. S ovom lokacijom su bila dva bitna problema: prvo, da su se sve vode s teritorija općine slijevale u ovu baru i podzemne vode su cijedile otpad, među otpadom su bile i opasne tvari i ta podzemna voda se naravno slijevala u Paličko jezero i time je kvaliteta vode još više uništena. Drugi problem je bio taj što se poslije dužeg vremena vidjelo da će ovaj deponij za desetak godina biti potpuno ispunjen, te je potrebno tražiti novu lokaciju za odlaganje komunalnog otpada. Bržem popunjavanju bivše bare doprinosilo je i to da je uslijed intenziviranja građenja sav građevinski otpad dovožen na ovu lokaciju. Dio teritorija je tako nasipan i kasnije iskorišten za građenje. Kroz baru je izgrađen i jedan otvoreni kanal nazvan »kolektor« koji je cjelokupnu otpadnu fekalnu i kišnu vodu uvodio u pročištač, a za vrijeme bujica ova količina vode je višestruko porasla i razlijevala se po bari. Iz tog razloga izgrađeni su i bazeni od zemlje u kojima se privremeno »skladištila« otpadna voda. Cijeli ovaj sustav otpadne vode i smeća povremeno je proizvodio nesnosni smrad na teritoriju pola grada.

Intermezzo zvan Azotara

Svojevremeno je, osim sanacije Paličkog jezera, i gradnja novog pogona tvornice Zorka, koja je pod imenom Azotara ušla u svijest građana, bila drugo najveće gradilište u Subotici. Najveće polemike je izazvala njena lokacija, usred najplodnijih nji-va u subotičkom ataru zvanom Verušić. Drugi problem je bila odabrana tehnologija proizvodnje umjetnog gnojiva; po mom saznanju samo u Indiji je podignuta još jedna tvornica s ovom tehnologijom. Sve u svemu, Azotara nikad nije radila punim kapacitetom, a umjetno gnojivo je počeo poluilegalno proizvoditi bivši radnik ove tvornice na lokaciji Makova sedmica. Ovaj pogon, nazvan Azohem, je pak izazvao masovne višegodišnje prosvjede građana. Vlasniku nitko nije mogao ništa, budući je bio u direktnoj vezi s tadašnjim rukovodstvom grada. Kada je Azotara konačno propala, vlasnik Azohema je kupio i obećao da će tamo preseliti svoju proizvodnju umjetnog gnojiva, ali obećanje nikad nije ispunio. Uskoro će se u ovaj opći metež uključiti i državna politika. Naime, tadašnji izborni zakon na lokalnom nivou omogućavao je da u Subotici i u nekoliko općina sjeverne Bačke, većinsko lokalno stanovništvo, pripadnika mađarske manjine, daje i rukovodstvo te općine. U Subotici su u općinsku vlast bili uključeni i Hrvati. Ljudi, koji su počeli ozbiljno raditi na rješavanju problema komunalnog otpada zaključili su da te probleme, kao i u zapadnim zemljama, treba rješavati regionalno. Prirodno je bilo da se problem subotičkog »smeća« rješava zajedno s okolnim općinama: Kanjiža, Senta, Mali Idoš i Bačka Topola. Međutim, na ideju regionalnog rješavanja otpada došao je politički napad i to od tzv. autonomaša i njihovog lidera koji je ovu ideju nazvao opasnom, jer je u njoj vidio začetak »posebne

mađarske autonomije« u okviru vojvođanske autonomije. Tada vladajući SPS je tiho podržavao ovaj »napad« i ništa nisu činili da problem rješavanja smještaja i prerade otpada krene naprijed.

Okretanje opće politike prema EU

Poslije 5. listopada (2000.) na vlast je došla Demokratska stranka koja je otvoreno postavila za svoj dugoročni cilj da se naša republika učlani u EU. Regionalni sustav upravljanja otpadom ponovno je aktualiziran i ponovno je došao na dnevni red 2007. godine. Među ostalim lokacijama vlast je forsirala lokaciju

Regionalni deponij u Segedinu (u izgradnji)

propale Azotare. Prvi razlog je bio riješena kompletna infrastruktura: ceste, željeznica, plinovod itd. U dvije velike hale veličine nogometnog stadiona stali bi i kapaciteti za razvrstavanje komunalnog otpada, a kotlarnica s visokim dimnjakom mogla bi poslužiti za proizvodnju energije, kako se to radi u velikim gradovima Europe, npr. u Parizu. Kao problem, pojavio se taj što je Azotara privatizirana i mnogi su sumnjali da će neki debelo zaraditi na prodaji te u suštini bezvrijedne imovine (donekle ima istine u ovoj tvrdnji). Pobunili su se i lokalni stanovnici koji su tvrdili da im grad želi »uvaliti smeće«, ne samo Subotice, nego i okolnih općina. Ponovno je počela »igra traženja lokacije« koja je pronađena u ataru Bikova, gdje je izgrađen »regionalni sustav upravljanja otpadom Subotice i šest općina«, koji je koncem srpnja stavljen u probni pogon, i trajat će godinu dana. Cijeli kompleks je projektiran po uzoru na pogon u Segedinu. Ovaj pogon smo vidjeli prilikom stručne ekskurzije, odnosno posjeta pročištaču otpadnih voda. Na priloženoj fotografiji vidi se bri-jeg nastao od nekorisnog otpada, prekriven zemljom, koji će se zatraviti. U prednjem dijelu je pročištač otpadnih voda koji se cijedi s brijega, ispod kojeg se nalazi čvrsta hidroizolacija. Tu se nalaze i hale za razvrstavanje iskoristivog otpada: plastične ambalaže, razni metali itd. Sličan je i naš regionalni deponij i prerada otpada u probnom radu, samo što se kod nas dokazalo kako je »put u pakao popločan dobrim namjerama«. Uzgred, EU upravo započinje novu kampanju za očuvanje okoliša.

DJ Šaban

Drugo lice SUBOTICE

Čuli ste, vjerojatno – a ako niste, sigurno ćete ovih dana čuti – da će na Trgu slobode za doček Nove godine hmmm, pjevati **Alen Ademović**. Čuli ste – dobro: čut ćete – i to da je lokalna samouprava za te namjene izdvojila 1.850.000 dinara, odnosno oko 15.000 eura.

Već nakon ove jednostavne vijesti većini građana nametnut će se vjerojatno dva ključna pitanja: tko je Alen Ademović i zašto njegov kratkoročno iznajmljeni glas vrijedi koliko i jedna dobra kuća u Čantaviru? Srećom, da biste to saznali ne treba vam ništa više do li običnog utipkavanja njegova imena na Google i malo sačuvanog zdravog razuma. Ako ste ga, dakle, našli na netu, zdrav razum će vam vrlo brzo naložiti da odmah prestanete s daljim zanimanjem za istog, jer već prvi taktovi bilo kojeg »hita« otkrivaju o čemu je riječ. Riječ je, naime, o tome da se Alen Ademović svojim narodnjačkim naginjanjem ka popu (onom muzičkom, ne crkvenom) savršeno uklapa u mentalni sklop koji ovim društvom gospodari još od trenutka kada je šund bio službeno proglašen kao kulturološko zlo i kada su njegovi nositelji zbog toga bili dodatno oporezivani. Riječ je, dakle, o tome da Alen Ademović predstavlja vjernu presliku jedne hibridne svijesti, izgubljene u nekoj pustari između sela i grada, svijesti koja već odavno ne razlikuje pojmove ukusa i neukusa, znanja i površnosti, poštenja i karijerizma, konačno: dobrog i lošeg. Ali, budimo poštteni prema Alenu Ademoviću i recimo da su on i njegov repertoar samo jedan od tisuće kloniranih izdanaka istog, u različitim varijantama.

Zašto je, međutim, Grad spreman platiti 15.000 eura izvođaču čije će se pjesme zaboraviti istog trenutka kada ih na Trgu bude i

otpjevao? Ma kako to na prvi pogled izgledalo komplicirano, odgovor je, zapravo, jednostavan: zato što to čelnici lokalne samouprave ne plaćaju iz svog nego iz vašeg džepa (preko proračuna, naravno), a iznos je i tako nebitan: novi *hyundai* ili socijalna pomoć za obitelji koje nemaju ni za ogrjev i tako će biti nalijepljeni na čelo estradnog tzv. umjetnika.

Stoga, ako je u Gradskoj kući uopće još ostalo nešto od ukusa, znanja i zdravog razuma, evo jednog prijedloga za doček nove, 2021. godine: zamijenite gradskog DJ-a i raspisite blagovremeno referendum na kom će se građani izjasniti koga žele slušati i gledati na Trgu. Budući da nije teško zamisliti kako će želja biti različitih, osigurajte prostor(e) za više »back stageova« u gradu po principu koncentričnih krugova, i to tako što će u centru biti onaj s najviše glasova (možda opet Alen Ademović ili neki njegov klon različitog imena), a na rubovima oni s najmanje (možda reanimirana Subotička filharmonija ili Dječji zbor *Kolibri*). Kako osigurati sredstva za to? Pa naplatom ulaznica. Ako projekt propadne, uvijek postoji rezervna varijanta u vidu podizanja komunalnih računa za nadoknadu gubitaka, jer za to na raspolaganju imate cijelu godinu. U svakom slučaju, cirkus na Trgu makar će biti šareniji i po svačijem ukusu: red arlaukanja, red **Mozarta**, malo gluhog kola, malo *Zeke i potočića*.

E, da: ako se, pak, pitate tko je gradski DJ kojega bi valjalo zamijeniti, čini mi se da sam negdje čuo – Šaban. Ili već nešto slično. Ali, za razliku od lokalne samouprave, vi ćete u provođenju vlastite volje u sljedećoj godini za to imati samo jedan dan.

Z. R.

Šling kao inspiracija brenda iz Londona

Rodom iz Subotice mlada dizajnerica **Kristina Ivković** trenutno živi i radi u Londonu gdje stvara svoj nov brend *Foam of the days*. Kreira traper jakne i hlače tako što od već izrađenih *vintage* modela ručnim ukrašavanjem stvara unikatne modne komade.

Održivost i etičnost je ono na što je Ivković usredotočena pri likom stvaranja. Gotove jakne i traperice pronalazi u Londonu, a potom ih šalje u Suboticu gdje ih prema njezinim uputama žene ručno ukrašavaju. Kristina kaže da se ukrašavanje radi crtanjem, našivanjem perlica, ali i opšivanjem oko šavova za što je inspiraciju pronašla u nošnji bunjevačkih Hrvata.

»Moja jakna je opšivena slično kao šling. To mi je bila inspiracija, ali ne radim kopiju šlinga jer ne izrađujem kostim već modu – suvremenu interpretaciju stare tehnike. Ista je vrsta boda, ali ne oko rupe već oko šava. Možda kasnije proširim kolekciju baš sa šlingom, ali opšivena jakna mi je osnovni model«, kaže Kristina.

Na jakni se opšiva svaki šav, kojih na jednom modelu ima između 8,5 i 10 metara. Stoga na svakoj jakni, kaže Ivković, ima od 250 do 300 m vunice.

Tumači i da je koncept održivosti i ekologije u tekstilnoj industriji na Zapadu vrlo popularan, jer je ova industrija nakon naftne najveći zagađivač na Zemlji, te da je važno koristiti staru garderobu i na njoj raditi promjene, a ne stalno kupovati novo.

Kristinini modeli mogu se kupiti do 1. siječnja u središtu Londona u *Pop Up Storeu*, a podržati je možete i iz Subotice tako što ćete sudjelovati u njezinoj *Crowdfunding* kampanji kojom želi financirati svoju drugu kolekciju, te je predstaviti na *London Fashion Weeku* u veljači.

Kristinine radove možete vidjeti na instagram i facebook profilu *@foamofthedays*.

J. D. B.

Mještani Šištaka podigli natkriven oltarni prostor

Projekt iznijeli sami župljani

Salašarski dio subotičke župe Marije Majke Crkve Šištak, odnosno Verušić, od ljetos ima natkriven križ i oltarni prostor. Križ je na ovome mjestu podigao još davne 1871. **Tome Šiškov** po kojemu je naselje i dobilo ime. Za 70-ak mještana bio je jedini sakralni objekt u naselju i mjesto okupljanja vjernika za blagdan svete Terezije od Djeteta Isusa.

Zaštititi križ

Zub vremena na njemu je učinio svoje te je vidno oronuo iako ga mještani održavaju i liče svake godine. Župnik dr. **Marinko Stantić** kaže da se ne zna od kog materijala je križ napravljen te da se zbog toga ne može ni obnavljati, ali kako bi ga zaštitio došao je do zaključka u dogovoru s mještanima da ga natkriju.

»Prijetila je opasnost da se križ uruši, jer je star i izložen je svim vremenskim nepogodama. Zbog toga smo ga odlučili natkriti. Kako se ideja razvijala došli smo do zaključka da bismo ovom prigodom trebali napraviti natkriven oltarni prostor kako bismo mogli dostojanstvenije slaviti zaštitnicu ovih salaša svake godine početkom listopada. Zahvaljujem obitelji **Marka i Suzane Leko** koji su ustupili svoje zemljište za podizanje ovoga prostora«, kaže vlč. Stantić i dodaje da je ostavljena mogućnost i za proširenje ovoga prostora u malu kapelicu.

Cijelu konstrukciju financirali su mještani, a čak je sam nacrt za projekt napravila stanovnica Verušića **Jasmina Milanković**. Studentica je ona pete godine arhitekture u Novom Sadu i kaže kako je uvijek raspoložena dati doprinos za mjesto odakle potječe te da joj ovo nije prvi put da je nešto projektirala. »Najprije smo htjeli zaštititi križ od propadanja tako što smo mislili napraviti krov za nje-ga. No, kako se ideja razvijala odlučili smo uraditi i oltarni prostor. Drago mi je što sam imala tu čast da osmislim kako će sve izgledati. Ovo mi nije prva stvar da sam projektirala za župu – prošle godine sam osmislila kako će izgledati ljetnikovac u dvorištu župe u gradu«, kaže Milanković.

Na pitanje ima li još ideja koje planira realizirati na Verušiću, kaže: »Želja mi je osmisliti igralište ili neko mjesto gdje će se mladi okupljati, jer toga sada nema.«

Moći sv. Terezije

Prilikom izgradnje oltarnog prostora u temeljni kamen uzidane su moći svete Terezije, zaštitnice ovoga mjesta. Moći su s ovom namjenom i čuvane godinama u župnoj crkvi u Subotici, kao što su i moći sv. **Leopolda Mandića** u temeljima kapelice iste župe na Čantavirskom putu.

Župnik Stantić kaže da ovo mjesto, iako vrlo malo, ima zavidan broj djece upisane na vjeronauk.

»Od prvog do osmog razreda vjeronauk pohađa 18 djece, što je nevjerovatan broj. Imamo vjeronauk svake druge subote i dolazim k njima u mjesto, jer mislim da im je tako lakše i da zbog toga ima tako puno djece«, kaže vlč. Stantić.

Što se tiče drugih vjerskih aktivnosti na Šištaku, župnik navodi da se ovdje misa drži jednom godišnje, na blagdan njihove zaštitnice svete Terezije od Djeteta Isusa te da se u korizmeno vrijeme moli pobožnost Križnog puta svake subote.

Teritoriju ove subotičke župe, osim crkve u gradu, pripada prije dvije godine završena kapela sv. Bogdana Leopolda Mandića na Čantavirskom putu gdje se misa služi jednom mjesečno te Marijansko svetište *Bunarić* na kojemu se organiziraju molitve i euharistijska slavlja od drugog tjedna Vazma do 7. listopada, tj. Kraljice od Krunice.

J. D. B.

Zašto volim Suboticu

Lijep grad, dobri ljudi, odličan tenis i vrhunska hrana

J oš od davnina najveći grad na sjeveru Bačke privlači ljude iz drugih krajeva da se nasele u njemu i izaberu ga za svoje trajno stanište. A »Stara dama«, kako glasi nadimak Subotice, svojim neodoljivim šarmom plijeni i dalje. Junak naše storije u slikama i riječima, **Ištvan Varmuža**, sociolog i poslovni čovjek iz Splita, pojasnit će nam u sljedećim redovima zašto voli Suboticu i zbog čega je Jadran zamijenio za Panoniju.

»U Suboticu sam prvi puta došao prije nekih petnaestak godina, na nagovor moje drage **Āgi**, životne družice s kojom već dvadesetak godina dijelim svoju stvarnost«, kaže Varmuža na početku razgovora koji smo vodili u njegovoj kući u Zagrebačkoj ulici i nastavlja: »U biti, isprva sam došao u Čantavir, gdje žive njezini roditelji i familija i posve normalno, ubrzo posjetio i ovaj lijepi grad. Pun lijepih impresija, odmah sam pomislio kako bih jednoga dana, bez ikakvih problema, mogao ovdje živjeti.«

Tenis kao poveznica

Tijekom jednog od svojih najranijih dolazaka u Suboticu, Ištvan je, na terenima TK *Spartak* u Dudovoj šumi, zaigrao veteranski turnir iz tzv. Vojvođanskog teniskog kalendara. U svom službenom debitantskom nastupu je pobijedio jednog renomiranog ovdašnjeg tenisača i proslavljajući veliku pobjedu, u krugu nekoliko novostečenih teniskih prijatelja, obznanio kako se i nagodinu sigurno vraća na ovaj turnir. Nije čekao cijelu godinu već se nakon nekoliko mjeseci ponovno obreo na subotičkim teniskim terenima, u međuvremenu otkrivši i prelijepe terene pored jezera Palić.

»Mogu slobodno reći kako je Āgi kriva za moj dolazak u Suboticu, a tenis jedan od najvećih krivaca za moj ostanak. U skupinu 'krivnje' ubrojio bih još i ovdašnju fenomenalnu kuhinju po više nego pristupačnim cijenama, gostoljubive i dobronamjerne lju-

de i ovaj prekrasni gradski ambijent. Vidite, ja sam u Suboticu došao u svojoj zreloj životnoj dobi (rođen 1952. godine, prim. a.), nakon što sam prije toga živio u nekoliko gradova diljem ex Jugoslavije i u njoj našao sve ono što tražim u ovom životnom trenutku. Ovaj grad je idealan za život, jer je dovoljno velik da pruži sve ono što bi jedan grad trebao pružiti, a opet i dovoljno 'mali' da se ne moraš ubijati u velikom prometu i trpjeti svakodnevnju velegradsku gužvu«, lijepo je elaborirao naš novi sugrađanin Ištvan Varmuža.

Odluka

Prvih nekoliko zajedničkih godina sa svojom životnom suputnicom s kojom je u međuvremenu proputovao pola svijeta Ištvan je živio u Splitu, Zagrebu i Sarajevu, ali su u raznim prigodama često navraćali i do sjevera Bačke.

»Kada sam konačno prodao svu svoju imovinu na Jadranu, odlučio sam isprva kupiti stan u Subotici i jedan dio godine trajnije se vezati za ovu sredinu. To je bila stvarna realizacija moje, mogu slobodno reći, već dugo godina planirane ideje da se ovdje preselim i trajno nastanim.«

Danas, kada je već nekoliko posljednjih godina njihovim dobrim dijelom i stambeno vezan za svoj novi grad, pitamo Ištvana da nabroji tri glavna razloga zbog kojih voli Suboticu.

»Pod jedan, zato što je lijep srednjoeuropski grad i ima taj prepoznatljivi štih. Pod dva, ovdašnji ljudi su mnogo mirniji (srednjoeuropski) u odnosu na ljude u Dalmaciji i sve je mnogo manje napeto u brojnim stvarima uobičajene svakodnevice. I na koncu, treći glavni razlog je sveukupni subotički doživljaj koji se ogleda u simbiozi njezine kulture i uljudnom ponašanju ljudi koji žive na ovim prostorima.«

35

Zanimljivo je kako su tri grada koja počinju slovom S obilježila Ištvanov život. Rođen je u Sarajevu, živio je mnogo godina u Splitu, a danas je žitelj Subotice.

Druženje

Već spomenuti tenis također je bio i ostao jedan od najvažnijih elementarnih djelića u slaganju Ištvanovog svakodnevnog subotičkog mozaika.

»Jednostavno, igranje tenisa je neizostavni dio moga života. Bilo gdje sam živio svuda sam ga igrao, ali je to u Subotici poseban doživljaj. Ponajprije jer su ovdje dva kluba čiji se tereni nalaze u prekrasnom prirodnom ambijentu dvije šume (Dudova i Palička op.a). Ali i socijalni moment neizostavnog druženja tijekom igre i nakon nje, kada se često osvježavajućim pićima dodaju i prigodne zajedničke večere, naručivanje pizze i sl. Opće je poznato kako je članstvo svakog tenis kluba ujedno i 'grad u malom', pa je tako i u Subotici, gdje sam kroz tenis upoznao mnogo ljudi iz različitih profesionalnih i društvenih sfera. Oni su me brzo prihvatili u svoja društva, pa smo se počeli intenzivnije družiti i mimo tenisa, pa čak i putovati skupa. I što je još važnije istaknuti: ukoliko mi je potrebna određena pomoć u nečemu ili najobičnija usluga, imam se kome obratiti. A to je u današnje vrijeme, pogotovo za jednog novaka u tuđoj sredini, itekako važno. Opet, s druge strane, kako sam u ovu sredinu došao kao dobro situirana osoba i sam mogu pomoći u određenim situacijama kada me to pojedinci zamole.«

Putovanja i gastronomija

Ištvan i Ćgi su veliki zaljubljenici u putovanja i često hladne zimske dane zamijene toplijom klimom dalekih, egzotičnih kra-

jeva. Ali se sada sa svjetskih destinacija vraćaju u svoj novi dom. U Suboticu.

»Ovo je sada moja mirna luka. Grad u kojem imam sve što mi je potrebno i gdje mogu zadovoljiti većinu svojih životnih potreba. Istina, nešto je manje kulturnih sadržaja, ali blizina Novoga Sada ili Beograda dopunjuje moje potrebe na ovom planu. Naravno, zato su tu i brojna putovanja na koja često odlazimo tijekom godine. Osobito volim Aziju, koju sam u nekoliko navrata gotovo cijelu obišao. Dopala mi se srednja i južna Amerika, kao i sjeverni dio Afrike. Što se tiče Europe, mislim da sam je praktično cijelu prošao.«

Simpatični višak kilograma koje za pasom nosi otkrivaju još jednu Ištvanovu ljubav: gastronomski užitak. Kako skorašnji Subotičanin komentira kuhinju svoga novoga grada?

»Kada me ljudi pitaju što najviše volim pojesti, ja uvijek, bez ikakve dileme, odgovorim kako sve najviše volim. Ne bih mogao ništa posebno izdvojiti, jer zbilja volim sve: od mesa, čorbi, ribe, perkelta, čevapa i svih ostalih delicija. Doma ne kuhamo nego se hranimo po subotičkim ugostiteljskim objektima gdje smo već godinama stalni gosti i mogu samo reći kako je ovdašnja hrana vrhunska. Nigdje na svijetu nema ovakvog kompletnog ručak menua za cijenu od četiri eura, a prošao sam i vidio jako puno. Na koncu ću još samo za Suboticu reći onako kako bismo mi to u Splitu rekli: 'Dobri judi, dobra spiza' (hrana prim. a.).«

D. P.

Novinarstvo

Ujednom dijelu svog života Ištvan Varmuža se u splitskoj *Jugoplastici* aktivno bavio novinarstvom. »Bilo je to, primjerice, zlatno vrijeme splitske košarke i mogu reći kako sam sve vrijeme bio uz **Kukoča, Rađu, Perasovića** i ostale 'žute' kada su *Jugoplastiku* vodili sve do vrha Europe.«

Božićna izložba u Tavankutu

Ove godine je Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo *Matija Gubec* za najmlađe organiziralo dvije radionice: radionicu izrade anđela i božićnih čestitki od slame te radionicu izrade figurica za božićnjak. Kroz igru i u društvu s odraslima djeca su usvajala elemente svojeg kulturnog naslijeđa. Kao rezultat radionice, na blagdan sv. Nikole, 6. prosinca, spomenuto Društvo i Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame organizirali su tradicionalnu božićnu izložbu. Osim božićnih ukrasa od slame, kugli ukrašenih slamom, anđela, zvjezdica te čestitki od slame, na izložbi su bili prikazani i božićni kolači - božićnjaci. Svake godine je na božićnoj izložbi njihov broj sve veći, a ove godine izloženo ih je 12. Izradile su ih žene različitih dobnih skupina sa svojom djecom i unucima. U programu izložbe nastupili su članovi Društva literarne sekcije

s prigodnim recitacijama, dok je prigodnim riječima adventskog vremena izložbu otvorio tavankutski đakon **Tomislav Vojnić Mijatov**.

Hrvatsku zajednicu u Srbiji sustavno potpomaže u raznim programima i projektima Grad Zagreb te gradsko društvo Crvenog križa u Zagrebu, ponajprije kroz organizaciju boravka djece školskog uzrasta u Novom Vinodolskom. Tako i članovi tavankutskog HKPD-a *Matija Gubec* od 2015. godine ljetuju u ovom gradu. Kao svojevrsnu zahvalu za gostoprimstvo *Gubec*

je ugostio osoblje Vile *Rustica* iz Novog Vinodolskog na čelu s **Antom Baričevićem, Vesnom Tica** te **Marinom Komadinom** na Etnosalašu *Balažević*. Ovom su prigodom posjetili i Suboticu i Palić te nazočili otvorenju božićne izložbe.

I. D.

Hrvati iz Bosne u Lemešu

Doseljenici iz Žepča i Novog Šehera

Od kraja 50-ih do početka 70-ih u Lemeš su došle obitelji Hrvata iz Bosne. U Bačku ih je dovelo siromaštvo u kraju iz koga su prvo dolazili kao sezonski radnici, a zatim i trajno u Lemeš

Kada se kaže Hrvati u Lemešu, prva asocijacija jesu Hrvati Bunjevci. Na to upućuje i hrvatska udruga u Lemešu koja nosi naziv Hrvatsko-bunjevačko kulturno umjetničko društvo *Lemeš*. Ali, Bunjevci nisu jedini Hrvati u Lemešu. Uz njih tu je i skupina Hrvata doseljena s prostora Bosne. Ove prostore naselili su uglavnom 60-ih godina prošlog stoljeća. Došli su u potrazi za poslom i boljim životom. Stopili su se sa sredinom u kojoj žive, ali u svojim kućama, obiteljima još čuvaju sjećanja na stari kraj. A taj stari kraj su Žepče i Novi Šeher (Općina Modriča). Odatle su se trbuhom za kruhom doselile brojne obitelji u Lemeš. Prvo kao sezonski radnici na berbi kukuruza, zatim su kupovali ili u najam uzimali salaše, a kasnije i gradili svoje kuće, pa se jedan dio Lemeša (prema Somboru) i danas zove Mala Bosna. **Brkić, Jurišić, Tomas, Tomić, Vilić, Ezgeta, Pravdić, Jurić...** prezimena su hrvatskih obitelji u Lemešu bosanskog podrijetla.

Bačka – obećana zemlja

Kada sam tražila obitelj koja bi bila voljna podijeliti s nama svoju priču o dolasku u Lemeš, preporuka je bila obitelj Brkić. Ili točnije **Kata Džiloski**, rođena **Brkić**. Rođena je u Bosni 1944. godine, a već kao četrnaestogodišnja djevojčica stigla je u berbu kukuruza u Lemeš. Sama, bez roditelja.

»Počeli su naši ljudi dolaziti krajem 50-ih, a intenzivnije početkom 60-ih godina. Dolazilo se u berbu kukuruza, a prvo što nas je dojmilo u ravnici bio je bijeli kruh, koga je ovdje na stolu bilo svaki dan. Nije posao bio lak, ali izdržali smo. Bralo se za 'ris', odnosno za kukuruz koji se tovario u vagone i vozio za Bosnu. Dolazili smo oko Male Gospojine i radili dok ima posla«, prisjeća se Kata Džiloski prvih godina svojeg dolaska u Lemeš.

Kada su došli i roditelji i kada se obitelj odlučila trajno nastaniti u Lemešu, ili točnije na salašu kraj Lemeša, sve je bilo lakše, jer su bili skupa, a uz Katu i roditelje bilo je još sedmero braće i sestara. »Falila je Bosna, kako da nije. Falila su prela, pjesma, šargija. Poslije smo se ovdje okupljali. Nedjelja nikada nije prošla, a

Tamara Brkić-Kanyó

da mi nismo imali punu kuću gostiju. Živjeli smo na salašu, od sela udaljeni 11 kilometara. Tu je prve godine provela i većina bosanskih obitelji. Radili su na drugim imanjima, obrađivali svoju zemlju koju su kupovali, a kako su bili vrijedni ljudi već 70-ih godina napuštali su salaše i počeli graditi kuće u Lemešu, tako da se dio koji obuhvaća nekoliko ulica gdje su naši ljudi napravili kuće zove Mala Bosna», kaže sugovornica.

Godine zajedničkog života učinile su svoje, pa su se novi stanovnici Lemeša vrlo brzo saživjeli s novom sredinom u koju su došli, tako da danas nije rijetkost u bunjevačkoj nošnji, na nastupima, vidjeti i potomke nekadašnjih doseljenika iz Bosne. Katin brat **Drago Brkić** nije rođen u Bosni, već na salašu kraj Lemeša, i to samo nekoliko mjeseci nakon što su njegovi roditelji napustili Bosnu, trajno. Usprkos tome, sačuvao je dio tradicije starog kraja svoje obitelji. A jedna od tih sačuvanih tradicija jest i prehrana, pa svaku prigodu Drago koristi da spremi pečenicu. To je na raznju pečen tovljenik, ali ne previše ugojen, kaže naš sugovornik – 50 do 60 kilograma.

»Nije to bile vrijeme škrinja za duboko zamrzavanje već se ono što je ostalo od pečenice čuvalo zatopljeno u mast u podrumima. A što se spremalo za nas, uvijek je bilo i za druge«, kaže Drago Brkić.

Na priče se nadovezuje Kata koja se sjeća da su njihove pite i pogače voljeli i drugi, pa su često njihovi drugari u zamjenu za komad pite ili pogače davali batac ili komad kobasice.

Tirite i keške za božićnu trpezu

Kako se približavamo Božiću, u ovoj priči o tradicijskoj kuhinji doseljenika iz Bosne nametnulo se i pitanja hrane koja se spremala za Božić. Od Kate doznajemo da se na Badnju večer spremalo grah, bundeva, oni je zovu »kaja«, a pripremala se kuhajući se kratko u vodi i šećeru. Uz to gibanica, koju zovu »tirite«, što je u stvari tijesto pečeno na plotni štednjaka, s orasima, šećerom i medom koje se služi kao neka vrsta slatkog kolača.

»Za Badnju večer na stolu moraju biti tri jela i pale se tri svijeće. Ja sam se udala za Mađara, svekrva je Bunjevka, tako da su kod nas u kući običaji sada izmiješani«, kaže **Tamara Brkić-Kanyó**.

»Za prvi dan Božića spremao se 'keške'. To je jelo od žita i mesa peradi. Prvo se žito očisti, zatim se s malo vode lupa u avanu da bi se oljuštilo. Tako oljušteno suši se rašireno, zatim provjetri i kuha u nekoliko voda. Sve to radi se dan prije Badnjeg dana, a na sam Badnji dan kuha se 'keške', i to tako što se s tim žitom kuha pijetao ili koka, cijela ili prerezana na pol. Na tihoj vatri kuha se cijeli dan. Na koncu se samo malo posoli. Kada je gotovo, dobro se izmiješa, ohladi i već poslije povratka s polnoće možemo ga jesti. Podgrijavamo ga na masti koja je ostala od pečenice«, detaljno pripremu ovog tradicijskog jela pojašnjava Drago i dodaje da se »keške« kuha jedino u okolici Maglaja i Novog Šehera.

I u još po kojoj kući u Lemešu. Dragu je ova priča o tradicijskim bosanskim delicijama podsjetila i na dimljeni sir koji je spremala njegova majka i od čije je proizvodnje obitelj živjela tijekom 90-ih godina.

»Mlijeko se kiselilo, ali bez sirišta, samo na toplom. S ukišljenog mlijeka skidalo se vrhnje i onda se na štednjaku mlijeko miješalo rukom dok se ne smlači i zgrudva. Cijedilo se zatim u krpi, solilo, oblikovalo i ostavilo da stoji jedan dan. Poslije toga se kratko dimilo i to je bio sir koga nikada nije bilo teško prodati«, kaže Drago i dodaje da je sir prodavao za tri do pet maraka, i to u vrijeme kada mu je plaća bila između pet i sedam maraka.

Mogao bi se sir prodati i danas, ali, kaže, više nema mlijeka kvalitete kakva je nekada bila.

Naši sugovornici kažu da se rado sjećaju svog starog kraja, čuvaju koliko mogu ono što su tradicijski običaji, ali da su veze s Bosnom gotovo prekinute. Prekinuo ih je prvo rat, a kasnije je i vrijeme učinilo svoje. No, u svojem ormaru Tamara Brkić-Kanyó čuva bosansku nošnju koju za prigodne programe u Lemešu i obuču.

Z.V.

Blagdan svete Barbare u Beočinu

Svojoj zaštitnici u čast

»I pored malog broja prisutnih župljana, župa i danas živi. Teško je utvrditi njihov broj, jer je župa još uvijek u procesu promicanja zajednice. Okvirno to je broj od 250 kućanstava, s tim da on može dostići i stotinjak više«, kaže vlč. Zdravko Čabrajac

Blagdan svete Barbare, jedne od adventskih glasnica koja nam naviješta Božić, zaštitnice vatrogasaca, rudara i dobre smrti proslavljen je 4. prosinca u Beočinu u župnoj crkvi koja nosi njeno ime. Zaštitnici župe u Beočinu proslava je počela misnim slavljem koje je predvodio pomoćni biskup đakovačko-osječki **Ivan Čurić** u zajedništvu sa svećenicima Srijemske biskupije i župnikom domaćinom vlč. **Zdravkom Čabrajcem**. Za župljane je ovaj blagdan, osim Božića i Uskrsa, jedan od najznačajnijih dana u godini i prigoda da se vjernici iz Beočina i susjednih mjesta okupe i druže, s obzirom na to da nemaju svoju kulturnu udrugu. Poruka koja je toga dana prenijeta župljanima župe u Srijemu koju krase nacionalna šarolikost bila je da svi zajedno u zajedništvu, bez obzira na vjeroispovijest, djeluju u kršćanstvu.

Višestoljetna prisutnost

A da je katolička zajednica više stoljeća prisutna u ovoj župi ukazuju i povijesni podatci. Još prije 1436. godine u Beočinu je postojala katolička župa, ali tek 1922. je jedna školska učionica pregrađena za kapelu. S obzirom na to da je bila mala da primi tada veliki broj katolika 1930. godine podržana je ideja da se izgradi crkva. Temeljni kamen za novu crkvu položen je 1940., a do sredine 1942. godine izgrađen je brod crkve sa sakristijom. Zvonik crkve je izgrađen tijekom 2007. i 2008. godine. Danas je ona glavno mjesto okupljanja vjernika. Župa danas broji oko 250 katoličkih obitelji.

»I pored malog broja prisutnih župljana, župa i danas živi. Teško je utvrditi njihov broj, jer je župa još uvijek u procesu promicanja zajednice. Okvirno, to je brojka od 250 kućanstava, s tim da ona može dostići i stotinjak više. Dogodila se svojevrsna sekularizacija i odvajanje i čini mi se da današnje doba iziskuje jedno svojevrsno misionarenje. Trebalo bi djelovati bez jednog klasičnog pastoralnog pristupa: 'dođite, potrebni ste nam', nego jednostavno kao što papa kaže, periferija. I to je živa slika da se mora ići na periferiju«, kaže župnik Čabrajac, ističući da je sveta Barbara zaštitnica crkvene zajednice u Beočinu koju svi mještani na poseban način štiju.

»U vremenu adventa, pripreme za Božić, sveta Barbara, koja ima dodirnu točku i sa sestrinskom Pravoslavnom Crkvom, nam pokazuje da je došlo vrijeme koje nas poziva na zajedništvo. Pozvani smo na ono dublje i zahtjevnije.«

Poziv na zajedništvo

Predvoditelj misnoga slavlja, pomoćni biskup đakovačko-osječki Ivan Čurić istaknuo je da u primjeru svete Barbare možemo prepoznati svjedočanstvo njezine ljubavi i vjere. Ona je zaštitnica koju kršćani mole za milost, zazivaju je i ratari, seljaci, radnici, a na poseban način je zazivaju rudari. Obraćajući se vjernicima, pozvao ih je na zajedništvo.

»Tu sam svoju poruku utemeljio na poruci evanđelja koja nam je zajednička, kako pravoslavnim vjernicima tako i nama katolicima. Svjedočanstvo svete Barbare je zajedništvo. Kad se u cijelosti prihvaća nasljedovanje Krista, onda je tu uvijek put ljubavi. To nam pokazuje i sveta Barbara. Istaknuo sam želju i molitvu da jedan vid blagoslova, radosti katoličkoj zajednici u ovom mjestu dođe i od dobrohotnosti, zapravo svjedočanstva kršćanske ljubavi pravoslavnih vjernika«, kazao je Čurić.

Rudarska tradicija, samo u sjećanjima

Kao predstavnik HNV-a, ali i kao pripadnik župne zajednice u Beočinu, na proslavi je prisustvovao i međunarodni tajnik HNV-a **Darko Baštovanović**.

»Ovo je naš dan kada se s radošću okupljamo, s obzirom na to da ovdje nemamo kulturnu udrugu. Organizirani smo u okvirima župe i tu najviše nastojimo djelovati. Vjerujem da će se vremenom i neki drugi kulturni sadržaji nadovezati na ovu proslavu. Proslava blagdana svete Barbare je neka vrsta naše-

Tjedan u Srijemu

Putna infrastruktura

Povoljne vremenske uvjete proteklih mjeseci lokalne samouprave u Srijemu iskoristile su za završetak više infrastrukturnih radova, kako u seoskim mjesnim zajednicama tako i u gradovima, pa je Srijem kada je cestovna infrastruktura u pitanju,

postao pravo gradilište. Za rekon-

strukciju cesta u Srijemskom okrugu iz republičkog proračuna je izdvojeno 1,3 milijarde dinara. Tako je već početkom srpnja otvoreno pet kilometara obnovljene autoceste od graničnog prijelaza Batrovci k Šidu, a završeni su i radovi na rehabilitaciji autoceste od Batrovaca do Kuzmina. U tijeku su radovi i na rehabilitacije ceste na dionici regionalnog puta koji vodi od Šida do istoimenog graničnog prijelaza. Također, na opće zadovoljstvo građana šidske općine, uređena je asfaltna infrastruktura u pojedinim ulicama u gradu, gdje je frekvencija vozila, posebno teretnih, bila najveća pa su samim tim i ulice bile u lošem stanju. Neki od radova u drugim ulicama započeli su nedavno, a prema obećanjima lokalnih dužnosnika oni će biti završeni do kraja godine. Još jedna investicija započela je prošloga tjedna. Naime, počeli su radovi na izgradnji autoceste Ruma – Šabac, te brze prometnice od Šapca k Loznici, ukupne dužine od 77 km. Obilježavanju početka radova prisustvovali su i predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** i ministrica građevinarstva, prometa i infrastrukture **Zorana Mihajlović**. Izgradnja autoceste Ruma – Šabac i prometnice Šabac – Loznica jedan je od prioriteta projekata, jer je on na prvom mjestu važan za razvoj i povezivanje Srijema, Mačve i zapadne Srbije i Vojvodine, te tog dijela Srbije s BiH. Posebne beneficije očekuje rumska općina, jer će izgradnja važnih prometnica, prema očekivanjima predsjednika Općine Ruma **Slađana Mančića**, pridonijeti i gospodarstvu, a samim tim i podizanju standarda građana ove općine. Očekivanja su također da će se spajanjem Srijemskog i Mačvanskog okruga riješiti problemi stanovništva tog kraja, te da će se potaknuti razvoj privatnog sektora. Izražena je nada da će nakon završetka radova na cestovnoj infrastrukturi doći i veći broj investitora što će značiti i mogućnost zaposlenja za stanovnike Srijema, Mačve i Podrinja te osiguranje boljeg života.

S. D.

ga brenda. Uvijek je lijepo posjećeno, ugodno se osjećamo i emocije su uvijek velike. Ovo je prvi puta da i ja osobno, ne samo u ime HNV-a nego netko tko je ovdje aktivan u crkvi, imam prigodu naći se u ulozi domaćina», izjavio je Baštovanović.

Unatoč tome što je Beočin nekada bio rudarsko mjesto, ostala su samo blijeda sjećanja na ta vremena.

»Mislim da ta rudarska tradicija danas više živi u sjećanjima i da nije toliko dominantna. Rekao bih da su se Beočinci možda više u nekim kasnijim godinama vezivali za beočinsku tvornicu cementa koja je ovdje dugo bila brend i koja je upošljavala veliki broj ljudi. Ali kada pričate s našim starijim sugrađanima, znaju se pokrenuti priče upravo za rudarsku tradiciju. Upravo je ona jedan od razloga to što je hrvatska zajednica velika. Po našim procjenama, ovdje živi između 500 do 600 Hrvata te drugih sugrađana koji su katolici: Mađari, Nijemci, Česi, Poljaci. Svi oni su dolazili ovdje raditi i kao rudari i kao radnici u beočin-

skej tvornici cementa, tako da je Beočin do dan danas sačuvao to svoje multikulturalno lice, pa čak i kroz neke periode u povijesti koji nisu bili dobri», navodi Baštovanović.

Sjećanja na bolja vremena

Župljanka **Ljubica Frank** upoznala nas je s vremenom u župi dok je ona bila dijete.

»U župi nas danas nema puno. Stariji su uglavnom umrli, a mladi ponekad dođu u crkvu. Ali držimo se zajedno. Lijepo nam je, zadovoljni smo i s drugim mještanima se lijepo slažemo. Kada sam bila dijete, crkva je uvijek bila puna vjernika za ovaj blagdan. Bilo je puno djece, išli smo redovito na vjeronauk, a crkva je tada bila mala da nas sve primi. Važno je da se poštujemo i da imamo jedan zajednički cilj, da vjerujemo u Boga. Mi štujuemo svetu Barbaru, jer je ona naša zaštitnica, naša svetica i naša kraljica«, kaže Ljubica Frank.

Ovogodišnja proslava blagdana protekla je i u znaku proslave četrdesete obljetnice od osnutka same župe, a na proslavi su, osim velikog broja vjernika, prisustvovali i opunomoćeni ministar Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu **Stjepan Glas** i predsjednik Općine Beočin **Mitar Milinković**.

S. D.

Nagradni izlet za najbolje recitatore na hrvatskom jeziku u Vojvodini

Božićna bajka iz Osijeka

Da recitiranje i nije laka vještina znaju svi koji su se barem jednom okušali u ovoj aktivnosti. Gledajući i slušajući one koji to dobro rade izgleda jednostavno i prirodno, ali nije niti malo lako samo riječima uz eventualnu minimalnu gestikulaciju i mimiku dočarati auditoriju poruku pjesnika. Hrvatska čitaonica već osamnaestu godinu organizira Pokrajinsku smotru recitatora na hrvatskom jeziku, a njezini pobjednici u sve tri dobne skupine za nagradu putuju u Osijek na jednodnevni

izlet. Ove godine ekskurzija je održana u subotu, 7. prosinca.

Iako ni prethodnu večer nisu puno spavali čekajući svetoga Nikolu i njegove darove u čizmici, ni narednu večer mnogi nisu mogli lako zaspati jer su s nestrpljenjem čekali jutro da krenu put Osijeka. Subotica, Mala Bosna, Tavankut, Žednik, Đurđin, Sonta, Bereg, Monoštor... redale su se postaje, punio se autobus nasmijanih osnovaca i srednjoškolaca uz pratnju njihovih voditelja i organizatora izleta, članova Hrvatske čitaonice iz Subotice.

Dan je bio gotovo prekratak za sve planirano toga dana. Odmah po dolasku u Osijek recitatori su sudjelovali u radionici u Muzeju likovnih umjetnosti. Potom su pogledali božićnu predstavu *Božićna panika* u Dječjem kazalištu *Branka Mihaljevića* nakon čega im je gradsko poglavarstvo i kazalište organiziralo prijem. Posjetili su i Muzej Slavonije te Franjevačku crkvu i samostan sv. Križa na Tvrđi gdje su im kao i svake godine franjevci pripremili objed. Posebna atrakcija bila je četrdesetominutna vožnja prekrasno okičenim i osvijetljenim božićnim tramvajem po Osijeku gdje su tijekom nje pjevali, smijali se i družili se s Djeđom Božićnjakom, Imolom, Bakom Mrzicom i Linom koji su ih na koncu ovog interesantnog putovanja ulicama Osijeka i darivali ruksacima punim slatkiša. Ovu nezaboravnu vožnju recitatorima iz Vojvodine osigurao je Grad Osijek. Prije povratka doma posjetili su i *Advent u Tvrđi*, a druženje su nastavili u autobusu.

Dan je bio sunčan i relativno topao za ovo doba godine te su najbolji recitatori Vojvodine na hrvatskom jeziku u potpunosti mogli uživati u svakom trenutku izleta organiziranog za njih.

Nova poznanstva, interesantne aktivnosti i prekrasan Osijek samo su osnažili mlade recitatore koji su na rastanku obećali organizatorima da će sudjelovati i naredne godine na smotri recitatora. Vidjevši njihove oči i vesela lica sigurni smo da će uskoro početi i pripreme za ovo natjecanje koje će devetnaesti put biti održano početkom studenoga 2020. godine.

B. I.

Zemunski zborovi na koncertu u Pazovi

STARA PAZOVA – U Slovačkoj evangeličkoj crkvi u Staroj Pazovi održan je Božićni koncert na kojem su uz domaći zbor *Tilija* nastupili i združeni zborovi *Odjek* koji djeluje pri ZHZ-u *Ilija Okrugić* i *Sveta Cecilija* pod dirigentskom palicom **Kristijana Bardoša**. Oni su izveli repertoar na kojem su dominirala djela skladatelja **Franje Dugana**. Na klavijaturi je bila **Kristina Antić**, a kao solistica nastupila je **Višnja Dimitrijević**. Na kraju koncerta zborovi su skupa izveli pjesmu *Milost* nepoznatog autora iz 18. stoljeća.

L. C.

Promocija etnomuzikoloških zapisa Vinka Žganca

SOMBOR – Večeras (petak, 13. prosinca) u Galeriji suvremene umjetnosti Gradskog muzeja Sombor bit će održana promocija knjige *Izvorne narodne pesme iz Sombora i okoline dr. Vinka Žganca* (priredili **Nada Putica, Vesna Ivkov, Pavle Karabasil**). Početak je u 18 sati. Zbirka donosi 176 pjesama i melodija, koje je hrvatski etnomuzikolog i melograf **Vinko Žganec** (1890. – 1976.) zabilježio na teritoriju Bačke, Baranje, Slavonije i Srijema od 1925. do 1940. godine, dok je živio u Somboru. Knjigu će predstaviti dr. **Biljana Sikimić** (Balkanološki institut SANU, Beograd), dr. **Mirna Sabljar** (Akademija za umjetnost i kulturu, Osijek) i urednici monografije.

Na promociji će nastupiti Mešoviti hor Somborskog pevačkog društva, pjevačke grupe GKUD-a *Ravangrad* Sombor, HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega i HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora.

Božićni koncert u Monoštoru

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* organizira *Koncert božićnih pahuljica* koji će biti održan sutra (subota, 14. prosinca) u Domu kulture u Monoštoru, s početkom u 18 sati. Gosti koncerta bit će tamburaši HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice.

Lemeški zimski vašar

LEMEŠ – HBKUD *Lemeš* organizira drugi po redu Lemeški zimski vašar koji će biti održan sutra (subota, 14. prosinca) od 9 sati do ponoći u središtu toga mjesta. Na vašaru će biti izlagani i prodavani božićni i novogodišnji ukrasi i proizvodi kućne radinosti.

Predstavljanje digitalizirane građe i ZKVH-a u Zagrebu

ZAGREB – Projekt *Digitalizacija hrvatske kulturne baštine u Vojvodini – Povijesna građa vojvođanskih Hrvata na internetu* bit će predstavljen u Knjižnici i čitaonici *Bogdana Ogrizovića* u Zagrebu (Preradovićeve 5) u utorak, 17. prosinca u 13 sati u organizaciji ICARUS Hrvatska. U programu sudjeluju predstavnici ZKVH-a **Katarina Čeliković**, stručna suradnica za kulturne projekte i programe i **Josip Bako**, poslovno-administrativni tajnik, te doc. dr. sc. **Vlatka Lemić**, predsjednica ICARUS Hrvatska.

Izložba slika s kolonije Panon

SUBOTICA – HLU *Croart* organizira izložbu slika nastalih na VII. sazivu Umjetničke kolonije *Pannon Subotica* koja će biti otvorena u ponedjeljak, 16. prosinca, u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici, u 18 sati. Osim članova *Croarta*, na izložbi sudjeluju i njihovi gosti iz udruga likovnih amatera iz Belišća i Dušnoka. U programu otvorenja sudjelovat će ženski vokalni sastav srednje Medicinske škole Subotica pod ravnanjem profesorice **Emine Tikvicki**. Izložena djela moći će se pogledati do 3. siječnja 2020. godine.

Riječki zbor Val u Beogradu

BEOGRAD – HKD *Hrvatski kulturni centar Beograd* organizira koncert komornog zbora *Val* iz Rijeke u Beogradu, koji će biti održan sutra (subota, 14. prosinca) u Ustanovi kulture *Vuk Stefanović Karadžić*. Početak je u 20 sati, a ulaz je besplatan.

Božićni koncert u Petrovaradinu

PETROVARADIN – HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina priređuje tradicionalni Božićni koncert koji će biti održan u crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu u petak, 20. prosinca, s početkom u 19 sati. Nastupaju: Mješoviti pjevački zbor HKPD-a *Jelačić*, recitatori *Jelačićeve* dječje kreativne *Petrovaradionice*, VIS *Banova tamburaška mornarica* te gosti – mješoviti pjevački zbor KUU *Kristal sladorna* iz Županje. Ulaz je besplatan.

M. T.

Tiha noć u Đurđinu

ĐURĐIN – HKPD *Đurđin* priređuje božićni koncert i izložbu božićnjaka pod nazivom *Tiha noć* u Đurđinu u iduću subotu, 21. prosinca, u dvorani župe sv. Josipa radnika u Đurđinu, s početkom u 18 sati.

Na programu su božićne pjesme u izvedbi članova tamburaške sekcije i zbora HKPD-a *Đurđin*.

Osim božićnih pjesama i prigodne izložbe, organizatori najavljuju druženje uz kuhano vino i kolače.

Obljetnica HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora

Put koji se slijedi 83 godine

HKUD Vladimir Nazor iz Sombora godišnjim koncertom obilježilo 83 godine neprekidnog rada

O d 1936. godine, kada je osnovano HKD *Miroljub*, hrvatska udruga u Somboru nije prekidala rad. Mijenjala je udruga ime, ukidan joj je hrvatski predznak, ali su Hrvati u Somboru istrajali i očuvali nacionalno obilježje svoje udruge. Članovi HKUD-a *Vladimir Nazor* aktivni su u nekoliko sekcija, koje kroz ples, pjesmu, glazbu i pisanu riječ čuvaju jezik, tradiciju, nošnju i običaje. Uz *Nazor* su stasale generacije Hrvata Bunjevaca u Somboru, pa su mnoge obitelji uz Hrvatski dom vezane već četvrtu generaciju.

Kopanje po prošlosti i rad u sadašnjici

Obilježavanje obljetnice Društva bilo je prigoda i na podsjećanje koji su to važni događaji obilježili godinu na izmaku. Osim redovitih manifestacija i gostovanja, predsjednik HKUD-a *Vladimir Nazor* **Mata Matarić** izdvojio je nekoliko najznačajnijih aktivnosti Nazora.

»Od osnutka do danas radimo rudarski posao. Kopamo po prošlosti, radimo u sadašnjem trenutku. Uvijek nam je bila želja da u aktivnosti u Hrvatskom domu uključimo mlade naraštaje. Danas imamo oko 200 članova, a većina ih je aktivna u sekcijama koje rade u Hrvatskom domu. Od aktivnosti koje su obilježile ne samo rad u 2019. godini, već će obilježiti i mnogo duže razdoblje, treba izdvojiti predstavljanje monografije *Moj Nenadić* u knjižnici HAZU-a u Zagrebu. Koliko je ta monografija značajna govori i to što je na promociji za našu monografiju rečeno da je veći spomenik od svih spomenika koje smo mogli podići svojim ljudima. Tom prigodom dobili smo cijeli izložbeni prostor knjižnice za predstavljanje našeg Društva. Predstavili smo sve naše sekcije i manifestacije, a izložba je bila postavljena četiri mjeseca«, kaže Matarić.

On je posebno istaknuo rad s mladima i djecom. U *Nazoru* je organizirana nastava hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, a ove školske godine nastavu pohađa 14 učenika osnovnih i srednjih škola. Formirana je dječja dramska skupina u suradnji s Osnovnom školom *Ivo Lola Ribar* u Somboru. Aktivna je i dječja folklorna skupina koja je prvi nastup, kao i dječja dramska skupina, imala upravo na godišnjem koncertu.

»Rad s djecom razlog je što smo se prijavili na natječaj Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH za adaptaciju prostorija Hrvatskog doma koje će biti namijenjene radu s mladima. Potporu ovom projektu dalo je šest partnera iz obje države. Grad Sombor obvezao se snostiti 40 posto sredstava od vrijednosti projekta obnove doma, čija je vrijednost 20 milijuna dinara. Obnovu je inicirala upravo gradonačelnica Sombora **Dužanka Golubović**, kada je zajedno s nama bila u Zagrebu. Tako zahtje-

van projekt bit će rađen po fazama i trajat će tri godine«, kaže Matarić.

Nazor radi i na digitalizaciji arhivske građe koja je sačuvana još iz razdoblja osnutka udruge, a za potpunu digitalizaciju trebat će tri godine, pa će taj značajan posao biti okončan za 85. obljetnicu Društva.

Pjesma, riječ, slika

U ime HNV-a obilježavanju obljetnice *Nazora* nazočio je član IO HNV-a zadužen za kulturu **Darko Sarić Lukendić**.

»*Nazor* je jedna od najstarijih udruuga koja okuplja Hrvate na području Vojvodine. Sve ono što ste uradili u prošlosti obvezuje i u budućnosti. Impresivan je popis aktivnosti u ovoj godini i to svjedoči da niste posustali, da imate ideja, da aktivno promišljate«, kazao je Sarić Lukendić.

Tijekom koncerta, koji je trajao dva i pol sata, predstavile su se aktivne sekcije Društva. Pjevački zbor »prošetao« je gledatelje od Makedonije do Dalmacije. Dječja dramska grupa imala je premijeru na godišnjem koncertu, a predstavili su se ulomkom

komada *Izbiračica*. Godišnji koncert nije prošao ni bez dramske skupine odraslih glumaca, za koje je 2019. godina bila najuspješnija, a koji su za ovu prigodu odabrali ulomak iz predstave *Audicija*. Dječja folklorna skupina i igrači iz nekadašnje prve *Nazorove* igračke skupine nastupili su sa splotom bunjevačkih igara. Od *Nazorovih* pjesnika čula se riječ na ikavici, pobrojani su i sportska natjecanja i uspjesi, predstavljene slike s ovogodišnje likovne kolonije i radovi kiparske sekcije, te novi broj lista *Miroljub*.

Z. V.

Priznanje za autoricu romana *Divlje guske*

Julijana Adamović dobitnica nagrade Stipana Bilića Prcića

Književna nagrada Zaklade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU) *Stipan Bilić Prcić* dodijeljena je prošloga tjedna **Julijani Adamović** za knjigu *Divlje guske*, koju je Razred za književnost HAZU-a ocijenio kao »vrijedno štivo koje se kvalitativno ističe unutar recentne domaće prozne produkcije«. Adamović je književnica podrijetlom iz Vojvodine (Plavne), koja od 90-ih živi u Hrvatskoj. Laureatkinji je na svečanosti u palači Akademije čestitao predsjednik HAZU-a akademik **Velimir Neidhardt**.

Ocijenio je kako dodjela te nagrade za HAZU, kao najvišu umjetničku, kulturnu i znanstvenu instituciju u Hrvatskoj, predstavlja svečanost kulture, umjetnosti i duha. Iseljenik s višedesetljetnom bečkom adresom **Stipan Bilić Prcić** bio je uspješni trgovac i pučki pjesnik. Nakon smrti 2012. godine, oporučno je Zakladi ostavio izdašan novčani iznos i nekretninu u Zagrebu te je službeno najveći donator u povijesti Akademije. Njegova je želja bila da se oporučna sredstva doniraju za književne nagrade elitnim piscima na hrvatskom jeziku i potporu učenicima imotske Gimnazije dr. Mate Ujevića. Godišnja književna nagrada koja je po njemu dobila ime laureatu donosi 50 tisuća kuna. Odluku o dodjeli nagrade Julijani Adamović donio je Razred za književnost HAZU-a. »Ovom nagradom željeli smo skrenuti pozornost javnosti na roman *Divlje guske*, jer nam se čini da on unosi u recentnu proznu produkciju nekoliko nezanemarivih kvaliteta«, rekao je tajnik Razreda, akademik **Pavao Pavličić**.

»Po mišljenju Razreda, roman Julijane Adamović *Divlje guske* nagradu je zaslužio ponajprije kao snažna evokacija zbilje otprije nekoliko desetljeća, oslikavajući mračnu stranu djetinjstva kroz mješavinu strašnoga i lijepoga. Najvažnije od svega možda je ipak to što se ta proza čita rado i sa zanimanjem, pri čemu imamo osjećaj da ona obogaćuje i naše viđenje zbilje i naše viđenje književnosti«, dodao je Pavličić.

Julijana Adamović je zahvalila Zakladi HAZU-a na nagradi te urednici romana **Marini Vujčić** i nakladniku *Hena* com što su prepoznali njezin rad. Dodala je da posebnu vrijednost nagradi daje činjenica da je riječ o Zakladi koja se temelji na donaciji pojedinca koji je život posvetio stvaranju materijalnih vrijednosti ali i baveći se umjetnošću, te koji nakon svoje smrti pridonosi da umjetnost bude prepoznata.

Priredio: D. B. P.

Sunakladnički projekti DHK-a i ZKVH-a predstavljani i u Vinkovcima

Književni velikani kao poveznica

UVinkovcima su prošloga tjedna predstavljena zajednička izdanja Društva hrvatskih književnika - Ogranka Slavonsko-baranjsko-srijemskog i ZKVH-a iz 2019. godine, a u

organizaciji Udruge *Vinkovački šokački rodovi*. Radi se o djelu **Miroslava Slavka Mađera** *Izabrana djela – Posthuma IV.* priređivačice dr. sc. **Hrvojkje Mihanović-Salopek** i djelu *Sonetist Antun Gustav Matoš* priređivačice dr. sc. **Vlaste Markasović**.

O izdanjima su uz autorice djela, u ime nakladnika govorili i **Mirko Ćurić**, predsjednik Slavonsko-baranjsko-srijemskog ogranka i potpredsjednik DHK-a te **Tomislav Žigmanov**, ravnatelj ZKVH-a.

»Naša suradnja s udrugama i ustanovama iz Vinkovaca i ovog dijela Hrvatske i više je nego dobra, sudjelujemo na raznim manifestacijama u ovom kraju, a brojna društva odavde dolaze i kod nas. I to je normalno, jer mi smo isti narod, isti prostor i jezik, razdvojeni samo državnim granicama. Na ovaj način svjedočimo da smo dio istog kulturnog prostora i da pripadamo istom hrvatskom narodu, a želimo i pokazati našu posvećenost očuvanju i obogaćivanju kulture«, rekao je ovom prigodom Žigmanov.

Predstavljen CD sa skladbama Franje Štefanovića

Nek' zaori pjesma drevnim Varadinom

Petar Pifat i Marija Adamov

Dokazujući još jednom kako je među hrvatskim udrugama kulture jedna od ambicioznijih, HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina objavilo je CD s djelima koje je skladao petrovaradinski skladatelj **Franjo Štefanović** (1879.-1924.). Nosač zvuka nazvan je *Hajdmo braćo*, po naslovu himne Hrvatskoga pjevačkog društva *Neven* iz Petrovaradina kojem je Štefanović jedno vrijeme bio ravnatelj. »U kolo braćo, nek zaori pjesma, drevnim nam Varadinom gradom hrvatskim«, početni su stihovi ove svojevrsne budnice. Na CD-u se nalazi svjetovna i duhovna glazba ovoga autora.

»Štefanovićev rad smo željeli bolje upoznati, budući da je on bio samozatajan«, kazao je na prošlotjednom predstavljanju predsjednik *Jelačića* i začetnik ideje o produciranju ovog glazbenog materijala **Petar Pifat**. »To smo pokušali učiniti ovim djelom koje je nastalo potporom Grada Novog Sada, te uz angažiranje našega zbora, kojem su pomogli solisti opere Srpskog narodnog kazališta. Glazba je bila, uz dopuštenje upravitelja župe Presvetog Trojstva u Srijemskim Karlovcima preč. **Marka Loša**, izvođena i snimana u Kapeli Gospe od mira u Srijemskim Karlovcima, uz orguljašku pratnju **Vlaste Pokas**. Zborom HKPD-a *Jelačić* ravnala je prof. **Vesna Kesić Krsmanović** a voditeljica zbora *Bajićevi slavuji* Glazbene škole *Isidor Bajić* bila je **Senka Nedeljković**«, naveo je Pifat.

Vrijedan pothvat

Novosadska glazbena kritičarka **Marija Adamov** je ukazala kako šira glazbena javnost i stručnjaci sasvim malo znaju o Štefanoviću, stoga je ovaj CD poštovanja vrijedan pothvat.

»Ovaj projekt me je asociirao na tijesnu umjetničku, kolegijalnu i prijateljsku vezu između pijanista **Dure Rajkovića** i svestranog glazbenika **Stanislava Prepreka**, jer su obojica, svaki na svoj način, pridonijeli čuvanju od potpunog i nepravdnog zaborava svega onog što je Štefanović, njihov stariji prethodnik i uzor, ostavio. U tom smislu ovaj CD vidim i kao *hommage* svoj trojici glazbenika iz Petrovaradina. Moram spomenuti još jednog rođenog Petrovaradinca, **Eugena Gvozdanovića**, skladatelja i ravnatelja, jedno vrijeme i glazbenog urednika te profesora Akademije umjetnosti, vrsnog poznavatelja opere i opernog kritičara, koji je pisao i prikaze Štefanovićeva djela. Među nekolicinom glazbenih stvaratelja koji su izvodili Štefanovićeve skladbe izdvaja se prof. dr. **Mihaela**

Grginčević, koja je interpretirala i njegove solo pjesme na priredbama knjižnice *Vladimir Nazor* u Petrovaradinu, a poslije nje i **Tihomir Tapavica**, urednik glazbenog časopisa za djecu *Cvrčak* koji je objavljivao Štefanovićeve skladbe. Na njegov poticaj nastala je nova redakcija Štefanovićeve opere *Šumska kraljica* i novo izvođenje ove opere«, kazala je Adamov.

Glazbeni izričaj

Mladost Franje Štefanovića poklopila se s vremenom stvaranja zajedničke države Južnih Slavena.

»Zato je logično da je tada imao romantičarski izričaj, da bi tijekom kasnijeg školovanja u Hrvatskom glazbenom zavodu u Zagrebu, neposredno pred Prvi svjetski rat, počeo slobodno tragati i za vlastitim ljudskim i umjetničkim identitetom. Tome ga je vodila i težnja, iako je skladao za potrebe svojega prosvjetiteljskog i pedagoškoga rada, da se približi tokovima europske kulture na početku XX. stoljeća. U to vrijeme u glazbi slavenskih naroda nacionalni pravac je bio dominantan, pa se i tako uklapao u aktualne stilove. S druge strane, Štefanovićeve skladbe su tijesno povezane s potrebama ambijenta u kome je živio«, dodala je Adamov.

Glede duhovnih skladbi, Adamov najzrelijom smatra petostavačnu misu koja je napisana u cecilijanskom duhu i uz prizvuk narodnoga tona. Zbor *Jelačića* na zabilježenoj snimci pjeva u redakciji Đ. Rajkovića, »upodobljenoj suvremenoj liturgijskoj uporabi, s drugačijom senzibilnošću i jednim novim razumijevanjem duhovnosti i njene univerzalne religiozne poruke«.

M. T. / Foto: Aleksandar Miškov

Obnovljena grobnica

Prije predstavljanja CD-a, rodbina i poštovatelji posjetili su Štefanovićev grob na Trandžamenstkom groblju u Petrovaradinu, koji je obnovljen potporom Ministarstva kulture i informiranja Srbije, te ovog puta nanovo blagoslovljen od strane vlč. **Ivana Rajkovića**.

Izložba božićnjaka u organizaciji KD-a *Ivan Antunović* u Subotici

»Božićnjacima iskazana ljubav prema Spasitelju«

Za bunjevačke Hrvate jedan od osnovnih simbola Božića je kolač *božićnjak* na kojemu je od tijesta uprizorena Sveta Obitelj za vrijeme Isusova rođenja. Izložbu ovakvih kolača koje žene, i starije i mlađe, rado prave organizira nekoliko društava s hrvatskim predznakom na sjeveru Bačke, a u Subotici ju već 23 godine unazad organizira Etnološki odjel *Blaško Rajić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* u Subotici. Ove godine izložba je otvorena 7. prosinca u predvorju Gradske kuće, a trajat će do sutra, 14. prosinca.

Štalica u kući

»Izložbu organiziramo još od 1997. godine kako bismo promovirali božićnjake, jer su oni bitan dio Božića i baštine bunjevačkih Hrvata. Nekada su se božićnjaci pravili, jer je puno ljudi živjelo na salašima koji su bili udaljeni od crkve te je na ovaj na-

jem i ljubav bunjevačkih Hrvata prema malom Isusu u kojem gledamo spasitelja svijeta i otkupitelja čovjeka, ali i ljubav prema našim divnim božićnim običajima«, rekla je s. Milan.

U ime organizatora prisutnima se obratio i pročelnik odjela za znanost, književnost i umjetnost *Josip Andrić* pri KD-u *Ivan Antunović* **Svetislav Milanković**. Rekao je kako ova izložba božićnjaka i sam kolač ukazuju na ono što slijedi – Božić, te uveličavaju ove preostale dane došašća.

Na izložbi su izloženi božićnjaci iz Subotice, Tavankuta, Male Bosne, Đurđina, Žednika i Sombora.

Uči se na radionicama

Kao i svake godine do sada, i ove su održane radionice diljem Subotice i okolice kako bi se ovaj božićni običaj i vještina prenijeli i na mlađe generacije.

čin betlehemska štalica mogla biti u svakoj kući – za božićnjak se od tijesta izrađuju Marija, Josip i Isus te sve domaće životinje koje su se mogle vidjeti na salašu«, navela je pročelnica Etnološkog odjela *Blaško Rajić* **Jelena Piuković**.

Izložbu je otvorila s. **Silvana Milan**, iz Družbe Kćeri Milosrđa, koja slavi 100 godina postojanja.

»U svakom božićnjaku, a osobito u figurama na njima, prepoznaje se naša ljubav prema Svetoj Obitelji, prema Isusu, Mariji i Josipu. Na svakom izloženom *božićnjaku* prepoznaje se božićna radost vaše obitelji. U ovdje izloženim božićnjacima prepozna-

Upravo na jednoj takvoj radionici prije nekoliko godina figurice od tijesta je naučila praviti i **Slavica Prčić** iz Đurđina, koja od tada svake godine izlaže svoj božićnjak na izložbi u organizaciji KD-a *Ivan Antunović*, a od prošle godine i u Đurđinu.

»Od kako sam naučila praviti božićnjak, uvijek ga rado izlažem jer volim našu tradiciju i želim da ona živi. Svake godine usavršavam božićnjak i daleko je on od onih najboljih, ali mi je drago kad vidim da su svi različiti. Dok sam još radila, nisam ga imala vremena praviti, ali sad kad sam u mirovini rado idem na radionice i izložbe. Božićnjak je za mene simbol Božića i ne mogu ni zamisliti ovaj blagdan bez njega«, navodi Prčić.

Kaže ona i da je godinama unazad na radionicama prikupljala savjete kako se figurice rade, te da je nadošla na recept kojim uspiju – tijesto mora biti jako tvrdo, napravljeno od oštrog brašna i mora biti toliko izrađeno da se sjaji.

Radionice su organizirali HKPD *Matija Gubec* u Tavankutu, HKPD *Đurđin* u Đurđinu, župa u Žedniku, a u Subotici Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo*, župa Uskrsnuća Isusova, Osnovna škola *Matko Vuković* te vrtići *Marija Petković – Sunčica* i *Marija Petković – Biser*.

Uz izložene božićnjake, priređene su i dvije prodajne izložbe: Likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice i Likovno-slamarskog odjela HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta, a program je uveličao i dječji zbor subotičke župe Uskrsnuća Isusova.

J. D. B.

10 godina ZKVH

PRAZNIK HRVATSKE ZAJEDNICE DAN IZBORA PRVOG SAZIVA HRVATSKOG NACIONALNOG VIJEĆA

Obilježiti ćemo svečanom akademijom u petak, 13. prosinca 2019. godine s početkom u 19 sati u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici (Trg slobode 1), a prije toga je u 18 sati u subotičkoj katedrali sveta misa (Trg svete Terezije 1).

Tradicionalno, na ovoj će svečanosti biti uručena priznanja:

- Ban Josip Jelačić za društveni rad u hrvatskoj zajednici,
- Dr. Josip Andrić za doprinos hrvatskoj kulturi i
- Pajo Kujundžić za doprinos u obrazovanju na hrvatskom jeziku.

Nakon programa, u holu ispred Velike vijećnice bit će upriličen prigodni domjenak.

Srdačno Vas očekujemo!

Jasna Vojnić, predsjednica

Adventska duhovna obnova za svećenike Srijemske biskupije

U prostorijama župe Presveto Srce Isusovo u Šidu 3. prosinca organizirana je adventska duhovna obnova za svećenike Srijemske biskupije. Na taj su se način svećenici koji djeluju na teritoriju Srijemske biskupije, oni koji su prvi navjesticitelji Božje Riječi, imali priliku duhovno pripremiti na veliko i sveto vrijeme iščekivanja Kristova rođenja.

Na poziv povjerenika za trajnu formaciju svećenika Srijemske biskupije vlč. **Berislava Petrovića** adventsku duhovnu obnovu predvodio je profesor kanonskog prava na KBF-u u Đakovu doc. dr. sc. **Zdenko Ilić**.

Nakon molitve i pozdrava upriličeno je dvodijelno razmatranje o traženju, koje je istaknuto kao obilježje adventskog vremena.

U prvom dijelu razmatranja predvoditelj je govorio o čovjeku koji je tražitelj Boga. Boga možemo tražiti i susresti na tri razine – u Svetom pismu, u radu i u zajednici. Svaki od pokušaja traženja može i treba biti plodonosan za nas. Poput proroka, poput Blažene Djevi-

ce Marije, kao i mnogih svetopisamskih osoba možemo tražiti Boga, a ti likovi nam mogu biti lijepim primjerima. Tražiti nije lako, ali je isplativo, a svaki trud plodonosan, poručio je predvoditelj.

U drugom dijelu predvoditelj je pozvao na razmišljanje iz »drugog kuta«. Kao što čovjek traži Boga, tako i Bog traži čovjeka. Traganje i život s Bogom su dinamični i kompleksni. Veliki je niz primjera kako Bog dolazi do čovjeka ili mu pristupa, istovremeno ga pozivajući na zajedništvo s Njime, poručio je voditelj okupljenim svećenicima.

Istaknuo je kako je svatko od nas poseban u Božjim očima i kako je pozvan upravo takav kakav jest, sa svim vrlinama i manama poći u susret Bogu.

Duhovni dio programa završen je prigodom za Sakrament Pomirenja, te euharistijskim klanjanjem.

Adventska duhovna obnova završena je bratskim stolom, te razmjenom pastoralnih iskustava i razmišljanja.

Ivica Zrno

od 9.12. do 20.12. Emisija "Kutak ljubavi" organizira

Humanitarnu i karitativnu akciju uoči Božića!

Stvari je potrebno donijeti u prostorije Radio Marije Matije Gupca 10/I kat 24000 Subotica

Prikupljamo:

- hranu
- sredstva za higijenu
- slatkiše i grickalice za djecu

"Svatko neka daje kako je sreen odlučio; ne sa žalosću ili na silu, jer Bog ljubi vesela darivatelja." (2 Kor 9, 7)

Božićni koncert

Božićni koncert bit će održan u nedjelju, 22. prosinca, u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske, s početkom u 19 sati. Na koncertu će sudjelovati zborovi *Albe Vidaković, Sveta Terezija, Collegium musicum catholicum, Zlatni klasovi* i Subotički tamburaški orkestar, a na programu će se naći božićne popijevke. Ulaz je besplatan.

U susret blagdanima

13. prosinca – sv. Lucija
14. prosinca – sv. Ivan od Križa
15. prosinca – Materice
22. prosinca – Oci
24. prosinca – Badnji dan
25. prosinca – BOŽIĆ
26. prosinca – sv. Stjepan prvo-mučenik
27. prosinca – sv. Ivan apostol i evanđelist
28. prosinca – Nevina dječica
29. prosinca – Sveta Obitelj, Toma
31. prosinca – Silvestrovo, Stara godina

Obnova crkvenog doma u Surčinu

Na temelju raspisanog javnog natječaja za financiranje projekata crkava i vjerskih zajednica, Gradska općina Surčin je izdvojila financijska sredstva za obnovu fasade na župnom domu župe Presvetog Trojstva u Surčinu. Radovi su započeli 10. studenoga skidanjem stare žbuke na fasadi, postavljanjem mrežice, krpljenjem očišćenih fasadnih površina, a potom je slijedilo bojenje fasadnim bojama.

N. I.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Bog djeluje neočekivano

I treća nedjelja došašća posvećena je Ivanu Krstitelju. To ne čudi, jer on je Preteča Isusov, onaj koji priprema put za Mesijin dolazak. Međutim, Ivan je ove nedjelje u potpuno drugoj poziciji u odnosu na prošlu, kada se oko njega okupljalo mnoštvo, a njegov glas grmio pozivajući na obraćenje.

Bog je ljubav

Ivan Krstitelj, koji je pozivao ljude na obraćenje i pravednost, nije bio onaj koji samo priča, nego je i sam bio takav na što je i druge pozivao. Njegova pravednost i istinoljubivost odvela ga je u tamnicu, jer je i od kralja Heroda tražio da se odrekne grješnoga života. Na dnu tamnice Ivanov se glas više ne čuje, a on, iako od Boga pozvan i pripreman za svoje poslanje, polako počinje sumnjati u ono što je govorio. Do njega dolaze vijesti koje ga zbunjuju. On je, poput starozavjetnih proroka, navijestio Boga koji je pravedan, koji će se pravedno i strogo razračunati s grijehom. Mesiju koji dolazi on je predstavio kao onoga koji će razdijeliti pšenicu od pljeve, pljevu spaliti, a pšenicu spremi u žitnice, on je već položio sjekiru na stablo besplodno, da ga sasiječe i baci u oganj. To je slika Mesije koju Ivan navješćuje i za koju priprema narod, ali potpuno je zbunjen kada čuje da Isus ne postupa strogo, da njegovo djelovanje nije isto onim predodžbama o Božjoj strogosti i pravednosti koje od starozavjetnih vremena postoje u izraelskom narodu.

Nasuprot svih tih slika i predodžaba, Isus ne prijeti strogim sudom, niti svoju mesijansku moć predstavlja kroz kažnjavanje grješnika. Naprotiv, on govori o Bogu koji je milosrđe i ljubav, poziva na promjenu i svakome daje šansu da krene ispočetka. Ovakvo Isusovo djelovanje zbunilo je Ivana, jer i Ivan je samo čovjek koji je o Mesiji znao isto što i drugi poznavatelji Pisma. Zato šalje učenike da provjere kod Isusa je li on onaj kojega je najavljivao. Isus razumije Ivana i njegovu zbunjenost, ne smeta mu što on do kraja ne shvaća sve, jer on je svoje poslanje ispunio onako kako je Bog to od njega očekivao. A kroz svoje djelovanje, drugačije od najavljenog i iščekivanog, Isus otkriva Božju nepredvidivost koja je uvijek usmjerena na dobro ljudi, otkriva Božju ljubav i milosrđe, koje nadilazi strogu pravednost i nepopustljivost. Isus pokazuje da je došlo vrijeme da ljudi

u Mesiji upoznaju drugačijeg Boga, koji ih razumije, koji daje nove prilike, prašta i pridžuje posrnule, Boga koji nije samo sudac nego je prije svega ljubav.

Ivanu je bila dovoljna Isusova poruka i znakovi na koje ga je uputio da prestane sumnjati i prihvati Isusa kao Mesiju kojega je najavio. Međutim, mnogi koji su ga slušali i promatrali, iako dobri poznavatelji Pisma i proročkih poruka, nisu ga mogli prihvatiti kao iščekivanog Mesiju, jer je previše odudarao od njihovih predodžaba i očekivanja. Slike koje su sami stvorili zamutile su im pogled i otvrdnule srca, te ih Isusova riječ nije mogla dotaknuti.

Krista treba slijediti

Isusovo rođenje, za čiju se proslavu pripremamo, prvi je znak Božjeg neočekivanog djelovanja, koje će Isus cijeli život pokazivati. I mi danas imao svoje slike Boga koje nas priječe da ga prihvatimo u njegovoj neočekivanosti, kako nam se objavljuje. I dalje ga, poput starozavjetnoga naroda, gledamo kao strogog suca, osobito kada primjećujemo grijehе drugih, a mislimo da su za te grijehе kažnjeni, ili kada mislimo da ono što se nama dešava nije pravedno i očekujemo nešto drugo.

Ostavimo naša očekivanja i prosudbe Božjega djelovanja, to nije vjera i nasljedovanje. Oni koji su Isusa promatrali i iz uočenoga prosuđivali je li Mesija ili ne, nisu ga prihvatili, jer je bio previše drugačiji od onoga što su očekivali. A oni koji su krenuli za njim, koji su ga nasljedovali i slušali što im govori i počeli djelovati u njegovo ime, oni su u njemu prepoznali onoga koji ima doći. Poruka je jasna: treba Krista slijediti, a ne procjenjivati njegovo djelovanje.

Iako smo već u drugoj polovici došašća, nije kasno da unesemo neke promjene koje će nas bolje pripremiti za Božić. Ono što kršćanstvu treba su ljudi koji vjeruju i u skladu s vjerom djeluju, a ne zamaraju se je li Bog pravedan i koga je nagradio, a koga kaznio. Moramo shvatiti i drugima pokazati da je Bog ljubav, to je naša kršćanska dužnost. Trebamo u ove dane pomoći mnogima da prihvate Isusa kao svoga Mesiju, prepoznaju Božju ljubav i dobrotu, da promijene svoj pogled na vjeru. To možemo ukoliko se prepustimo Kristu i slijedimo ga, ukoliko vjeru živimo, a ne samo o njoj pričamo.

Nova sezona kviza Čitanjem do zvijezda

Između stvarnosti i fantastije
do SF literatura za mlade

Čitanjem do zvijezda naziv je nacionalnog projekta za poticanje čitanja i promicanje kulture čitanja koji u Hrvatskoj već jedanaestu godinu organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara. Posredstvom Gradske knjižnice Subotica u ovom interesantnom natjecanju već petu godinu sudjeluju i učenici osnovnih i srednjih škola iz Subotice, Male Bosne, Tavankuta i Đurđina koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku. Od ove sezone u suorganizaciju se uključila i NIU Hrvatska riječ.

U osnovnim školama tema kviza je *Između stvarnosti i fantastije* a potrebno je pročitati sljedeće naslove:

1. **J. K. Rowling:** *Harry Potter i kamen mudraca*
2. **Jessica Townsend:** *Nikadgrad: Kušnje Morrigan Crow*
3. **Krunoslav Mikulan:** *Zmaj ispod Staroga grada*

Natjecanje se provodi u dvije kategorije: ispit znanja i izrade plakata na tri razine: školska, međuškolska (županijska) i državna koja će biti održana u svibnju 2020. godine u Čakovcu.

Tema kviza znanja i kreativnosti za srednje škole je *SF literatura za mlade*. Kao i prethodnih godina natjecanje se sastoji iz dva dijela: online kviza znanja i prezentacije multimedijskog uratka. Također postoje tri razine za koje su odabrane sljedeće knjige:

1. **Douglas Adams:** *Vodič kroz galaksiju za autostopere*
2. **Ray Bradbury:** *Fahrenheit 451*
3. **Aldous Huxley:** *Vrli novi svijet*

Od srednjih škola kvizu se ove godine osim Gimnazije Svetozar Marković i Politehničke škole priključila i Medicinska srednja škola. Povećao se i broj prijavljenih učenika što samo dokazuje da knjiga nije izgubila svoje mjesto među mladima, i to nas posebice raduje. Također smo zadovoljni što je za veoma kratko vrijeme ovaj čitateljski kviz postao popularan među učenicima.

Prva, školska razina online kviza znanja i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* za srednjoškolce trebala bi biti održana danas u 12 sati diljem Hrvatske i u Subotici. Osnovci će svoje prvo natjecanje obaviti u drugoj polovici siječnja naredne godine, po povratku sa zimskog raspusta.

Želimo svima da uživaju u čitanju te da se vinu do zvijezda.

B. I.

U susret Božiću

Običaji vezani
za sv. Luciju

Uz blagdan sv. Lucije vezani su razni običaji. Iako se oni razlikuju od mjesta do mjesta, sijanje žita na sv. Luciju je prisutno ne samo u Vojvodini nego i u Hrvatskoj, Mađarskoj, te u Bosni i Hercegovini. I vjernici pravoslavne vjeroispovijesti imaju ovaj običaj, s tom razlikom što se kod njih žito sije na sv. Nikolu po julijanskom kalendaru.

Sijanje žita

Sam običaj sijanja božićne pšenice potječe iz davnina i vezan je uz Svetu Obitelj. Priča ide ovako: bježeći pred Herodovim vojnicima, Marija, Isusova Majka, zamolila je seljaka koji je sijao pšenicu da kaže progoniteljima kako su oni prošli tim putem u vrijeme kada je on sijao. Kada su vojnici stigli, pšenica je čudesno izrasla i prikrla tragove, a oni su odustali od daljnje potjere.

Ukoliko želite da vaša božićna pšenica – žito bude bogatije i gušće, prije sijanja ga jednu večer namočite u mlakoj vodi i ostavite da stoji preko noći. U zavisnosti od posude u kojoj sijete žito toliko ćete i zrna žita staviti. Dno treba biti prekriveno žitom 1-1,5 cm.

Ima tko žito sije u zemlju, te tako stavi jedan sloj zemlje, pa onda žito i ponovno tanak sloj zemlje. Ako se odlučite za ovaj način sijanja, onda je važno znati da treba manja količina žita.

Namjesto zemlje možete upotrijebiti i sloj pamučne vate natopljene vodom i po njoj rasporediti žito. Ima i onih koji, kada stave žito u posudicu, »pokriju« ga pamučnom tkaninom koju su prethodno natopili vodom i na taj način vlaže žito. Neki stavljaju aluminijsku foliju i njome pokriju zdjelicu dok žito ne proklija. Načina ima puno, te zapravo i ne postoji razlog da se i sami ne oprobate u ovome.

Za koju god metodu se odlučite, žito treba zalijevati i držati ga na toplom i svijetlom mjestu. Posijano žito ne smije imati previše vode i ne smije biti kraj grijaćih tijela, ali treba puno svjetlosti. Kako bi vam žito podjednako raslo, svaki dan posudicu okrećite. U novije vrijeme najbolji način za ravnomjerno zalijevanje jest koristiti bocu s raspršivačem. Također ovo možete učiniti i tako što ćete, kada zalijete žito, odliti višak vode.

Kada vaše žito proklija i pojave se prvi zeleni listovi, valja ga skloniti na hladnije mjesto, ali svijetlo. Mlado žito se stavljalo kod *betlehema*, na stol i ispod bora, te se nosi na groblje, a simbolizira novi život.

Vjerovanja i običaji

Sv. Lucija se slavi 13. prosinca, a ime Lucija znači svjetlo, stoga simbolizira svjetlo u zimskoj tami, ali i navješćuje Božić kao rođendan Svjetla. Sveta Lucija rođena je u 4. stoljeću u

RECEPT NA TACNI

BOŽIĆNI KOLAČ

Način na koji se njeguje duh blagdana postaje prilično čuven i pod time ne mislim samo na blagdansku trpezu ali je nikako ne želim zanemariti. Kada okitimo sve, kada nam ulice zablješte, a lica se rumene od kuhanog vina i najmiliji nam ukrase svoja lica osmijesima, valja i dom namirisati slatkim mirisima i ugrijati pećnicom. U ovom razdoblju nitko ne šteti na okusima, mirisima niti ustručavanjima. I sve dosadašnje dijete imaju smisla jer nam daju opustiti se u vrijeme blagdana. Umjerenost je svakako nešto što želim trenirati u periodu koji nam dolazi ali s njom se ne želim preokupirati. Zato otvaram podrubriku Recepta na tacni i nazivam je Božićna trpeza i na nju prvo stavljam Božićni kolač.

Potrebno: 500 g brašna / 300 g suhog voća po izboru / 100 g oraha, lješnjaka, badema / 300 g maslaca / 200 ml mlijeka / 200 g šećera u prahu / 50 ml ruma / štap vanilije (može i ekstrakt) / 1 vrećica suhog kvasca / prstohvat soli

Postupak: Voće sitno isjeckati, preliti rumom i ostaviti tijekom noći. U toplo mlijeko dodati dvije žlice brašna, kvasac i pola potrebnog šećera i ostaviti na toplom dok kvasac ne naraste. U preostalo brašno dodati sol, pa mlijeko s kvascem i maslac u komadićima. Mijesiti dok masa ne postane glatka, pa dodati isjeckane orašaste plodove i ocijeđeno suho voće. Formirati loptu i ostaviti tijesto da naraste. Kada udvostruči veličinu, premijesiti ga, oblikovati kako želite, tko je vješt može se i poigrati oblikom i staviti tijesto u pleh koji ste prethodno obložili pek papirom. Ostavite da nadođe još jedan sat. Pecite u prethodno zagrijanoj pećnici na 180 stupnjeva. Gotov Božićni kolač premažite rastopljenim maslacem dok je još topao i pospite prah šećerom.

Dodatak: Kolač mi je jednom izgubio oblik jer je puno rastao, pa ga od tada pečem u kalupu za kruh i provjereno obara s nogu izgledom.

Pogodnosti: Može tjednima trajati iako će se okus i miris postarati za suprotno. Dobar tek!

Gorana Koporan

imućnoj obitelji na Siciliji, a zbog bolesti majke molila je zagovor sv. Agate za pomoć i ozdravljenje. Po majčinom ozdravljenju, sv. Lucija je rekla kako je majku ozdravila vjerom u Boga. Kao zahvalu odlučila je razdijeliti svoj imetak siromašnima, unatoč majčinu protivljenju. Kada je to doznao mladić u kojeg je bila zaljubljena, prijavio ju je vlastima da je kršćanka te je završila u tamnici u kojoj su je mučili. Legenda kaže da je bila hrabra i odvažna, što je posebno razbjesnilo cara Dioklecijana koji joj je rekao da će je otpremiti u kuću bludnica da joj oskrvne čistoću, nakon čega će je njezin Duh Sveti napustiti. Mučitelji su je zalili smolom i zapalili, no vatra ju nije doticala. Na kraju je ubijena mačem, a prema predaji, izvađene su joj oči i stavljene na tanjur. Zbog svega toga Lucija se danas smatra zaštitnicom očiju i vida.

Postojala su zanimljiva vjerovanja vezana uz sv. Luciju, te su tako nastali i običaji koji se i danas prenose. U nekim mjestima se u noći između 12. i 13. prosinca određivala vremenska prognoza za nadolazeću godinu, te se tako stavljalo po 12 kriški posoljenog luka i na taj način se predviđalo kakvo će biti vrijeme.

Zanimljiv je i običaj prema kojemu su djevojke na 11 papirića pisale muška imena, s time da je jedan papir ostao prazan. Svi papirići se premotaju (kako se ne bi vidjelo ime) i svakog dana se uzima po jedan i baca u vatru, bez gledanja što na njemu piše. Papirić koji ostane posljednji otvara se na Badnji dan. Vjerovalo se kako će budući muž nositi to ime, a ukoliko je papir bio prazan smatralo se da se djevojka nikada neće udati. Ovaj običaj je i danas prisutan među djevojkama.

Ž. V.

Adventski vašar u Tavankutu

U OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu 5. prosinca održan je adventski vašar na kojemu su učenici i njihovi razrednici za simboličan novac prodavali rukotvorine koje su marljivo izrađivali tijekom godine. Zarađeni novac uložiti će, kao i svake godine, u izdavanje školskih novina *Gupčevi školarci*.

Na vašaru se okupio lijep broj posjetitelja koje je na samome početku pozdravila ravnateljica **Stanistava Stantić-Prčić**, a tavankutski su ih školarci prije samoga vašara počastili izvođenjem predstave *Ni bajke nisu što su nekad bile* kojom su ih dobro nasmijali te zbornskom pjesmom *Sretan Božić svakome*.

Tko god se našao na vašaru, složit će se da su nas učenici svojim uložnim radom i trudom, a što je još važnije, s puno osjećaja i osmijeha podsjetili da je stiglo najljepše i najčarobnije doba godine – doba pripreme za Božić.

I. D.

Gostovanje Rumljana u Nišu

Zvuci tambure pred Božić

Od prvog dana postojanja jedan od prioriteta ciljeva hrvatske udruge *Široko* iz Niša bio je, osim povezivanja s većim centrima Hrvata koji djeluju na sjeveru Vojvodine i s Hrvatskim nacionalnim vijećem, suradnja s hrvatskim kulturnim udrugama te prezentiranje hrvatske tradicije i kulture široj javnosti na jugu Srbije. Prethodne dvije godine na Božićnom koncertu u katoličkoj crkvi Uzvišenja svetog križa u Nišu gosti su im bili HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice, a ove godine ugostili su članove Velikog tamburaškog orkestra HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume. Koncert je pred velikim brojem posjetitelja održan 7. prosinca u župnoj crkvi, a zadovoljstvo je bilo obostrano, kako domaćina, tako i gostiju iz Rume kojima je ovo bilo prvo predstavljanje pred niškom publikom.

Koncert kao ohrabrenje

Prilikom organiziranja prvog ovakvog koncerta želja im je bila da dovedu tamburu u svoj grad na jugu Srbije. Također, imali su želju da organiziranjem kulturnog događaja privole i ohrabre sve one koji se do sada nisu priključili u rad udruge.

»Ovaj koncert je jedan od načina da malo ohrabrimo ljude kako bi vidjeli da se nešto dešava i da ostvarimo zajedništvo. Uspjeli smo u tome. Na koncerte dolaze i oni koji nisu katolici. Svi zajedno uživamo u druženju s našim gostima i u zvucima tambure. Smatram da svoju kulturu trebaš živjeti i ovi koncerti su jedan od načina da to i ostvarimo«, ističe predsjednica udruge *Široko* **Ivanka Spasiš**, navodeći da su zadovoljni što su ostvarili suradnju s još jednom hrvatskom udrugom, ovoga puta iz Srijema.

Potpredsjednik udruge **Miro Čavara** kaže kako u Nišu još uvijek postoji etnička distanca spram Hrvata te da kultura, odnosno kulturni događaji koje oni organiziraju, može pridonijeti empatiji i zbližavanju ljudi, budući da promiče univerzalne vrijednosti.

Potpora iz Srijema

U cjelovečernjem programu pred brojnom publikom tamburaši s Brega predstavili su se brojnim tamburaškim kompozicijama, te pjesmama u izvedbi solista **Darka Matešića** i **Marije Ratančić**.

Gosti iz Rume nisu krili zadovoljstvo što su imali prigodu biti gosti udruzi u Nišu i predstaviti se tamošnjoj publici. Osim srdačnosti domaćina, bili su fascinirani i izgledom crkve Uzvišenja svetog Križa sagrađene nakon oslobođenja od Otomanskog carstva 1884. godine, kada je u gradu bilo 200 stanovnika katoličke vjeroispovijesti. U izgradnju nove crkve sadašnjeg

izgleda krenulo se 1992. godine za vrijeme župnikovanja vlč. **Antuna Pečara**.

»Koncert našeg tamburaškog orkestra je jedna vrsta podrške udruzi u Nišu. Želja nam je da ih ohrabrimo, kako bi se u budućnosti okupljali u što većem broju i da svojim radom na najbolji način predstavljaju svoju kulturnu baštinu. Mi smo jedno od starijih Društava koje kontinuirano radi od 1903. godine i vjerujem da im možemo poslužiti kao dobar primjer. Iskreno se nadam da će im se vremenom povećati broj članova i da ćemo i mi imati priliku njih ugostiti. Dojmovi su nam prelijepi i ako nas ponovno pozovu, sigurno da ćemo se odazvati. Osobno sam, osim gostoljubivošću domaćina, oduševljen izgledom crkve. Nisam vjerovao da ovako nešto negdje postoji«, kaže predsjednik rumske udruge **Zdenko Lanc**.

Koncertu su, osim velikog broja Nišlija, prisustvovali i predstavnici hrvatske diplomacije u Srbiji, te predstavnici manjinskih udruga iz Niša.

S. D.

Ova fotografija je snimljena u Sontu kasnih pedesetih godina XX. stoljeća. Na fotografiji su nama s lijeve na desnu **Mata Miličić** (r. 1939.), **Anala Lukić** (r. ?) i **Stipan Silađev** (1939. – 1982). Snimljeni su jednog nedjeljnog, jesenskog prijepodneva nakon završene filmske matinee ispred tadašnjeg sončanskog kina. Iza njih se vidi ulica *Treći sokak*. Poslije Drugoga svjetskoga rata se zvala *Ivo Lola Ribar*. Devedesetih godina je promijenila ime i danas nosi ime *Jovan Jovanović Zmaj*. Ovo je bila ulica žila kucavica, baš kao što je i danas. Ona je spajala i spaja sjever i jugozapad Bačke.

Sada je ulica potpuno neprepoznatljiva, jer su kuće dijelom rušene, pa zidane opekama. Ovdje su još kuće nabijače, većinom pokrivenne trskom. Na sreću, postoji živi svjedok, **Joza Vidaković**, zvan **Nuna** ribar (r. 1942.), koji je prepoznao sve ove kuće. Razumljivo, jer se u ovoj ulici rodio, proživio i danas tu živi. Nama s desna na lijevo prva kuća je **Mesina**, a kasnije **Bovina**, druga je **Šušina (Mutanova)**, treća **Tacina**, četvrta **Rikertova**, peta **Bandina**, šesta **Nunina** i sedma, posljednja vidljiva u nizu, **Locina**. Ispred kuća nije bilo trotoara u današnjem smislu nego su bile poredane opeke (patos) ili na rijetko razmještene, pa su se cimale i u vrijeme kišnih dana špricale na sve strane, te su prolaznici često bili pošpricani blatom. Izgrađenih putova također nije bilo, kako i svjedoči fotografija. Neki mještani su u takva vremena posložili kukuruzovinu ili slamu da bi mogli prijeći kod susjeda. Vidimo da je iza snimljenih osoba velika baruština u koju su nekada zapadali konji sa zaprežnim kolima. Zanimljivo je da na sokaku nema niti jednog drveta. Nije ni moglo biti, jer su sokakom prolazile krave u čorde, koje je tjerao čuvar, čordaš, kao i čopori ovaca s kerovima pulinima i čuvarom čobanom. Tu su prolazili i čopori svinja sa svinjarom, kao i jata gusaka i pataka. Na sokaku nije mogla opstati niti jedna travka, ni drvo.

Mata i Stipan s fotografije su se uslikali sa svojom prijateljicom lijepom Analom. Njih dvojica su bili kinoaparateri. Bili su državni uposlenici u kinu. Mata vrlo rado priča o danima provedenim na radnome mjestu. Imali su *Distributerski, pismeni rokovnik tranzicije* u kojega su bilježili sve podatke o filmovima, jer su u Sontu dolazili novi filmovi svakoga tjedna. Vrlo brzo, nakon što su bili prikazivani u Beogradu i Novom Sadu, dolazili su i u Sontu, i to vlakovima. Nekada, kada su bile prekorodne projekcije, naši kinoaparateri su biciklom išli u Apatin i tako donosili filmove. Svakog dan je bila filmska projekcija, a subotom dječja u 15 sati. Nedjeljom je bilo tri predstave: u 10, 17 i u 19 sati. U kino se dolazilo s veseljem. Skoro uvijek je bio pun, a naročito zimi kada nije bilo posla na njivama. Djeca su najčešće od roditelja dobijala jaje za ulaznicu. Jaje se prodavalo sladoledžiji **Jozi** i ulaznica je bila osigurana. Pred predstavu kinoaparateri su puštali u mikrofonske

Kinoaparateri

pularne melodije. Razglas je bio poprilično jak, te je cijelo selo uživalo u aktualnoj muzici. Osobno se sjećam mase ljudi ispred kina. U zraku se osjećala euforija i željno iščekivanje predstave. Posjetitelji su ispred kina ljuskali sjeme cuncukreta i bundeva. Kontrolor karata je zabranjivao unošenje sjemenki u salu. Nije baš mnogo uspijevao u tome. Sončani su obožavali kino, a zvali su ga kina. »Oćemo li k večeri u kinu?«, često se moglo čuti. Posjetitelji kina su bili svih uzrasta, kako se to kaže, od sedam do sedamdeset sedam. Sala je skoro uvijek bila ispunjena do posljednjeg mjesta, jer je i stanovnika bilo blizu sedam tisuća.

Odavno nema naše kine. Srušena je zgrada zbog oronulosti. Tu je lijepi, skladni pravoslavni hram, a kino predstave se izvode u velikoj dvorani Doma kulture, opremljenoj na suvremeni način. Ni *Trećega sokaka* više nema ovakvog kao na fotografiji koja je podsjetnik na neka stara vremena.

Ruža Silađev

Sveti Nikola razdijelio darove

U SUBOTICI I OKOLICI: Proteklog petka, 6. prosinca, sveti Nikola je imao pune ruke posla – razdijeliti dobroj djeci darove. Tako je i ove godine obišao mališane u vrtićima *Marija Petković – Biser*, *Marija Petković – Sunčica* u Subotici i *Petar Pan* u Tavankutu. Na putu do vrtića, gdje je njegovom dolasku prethodila predstava, ostavio je darove i svoj djeci nižih razreda koja pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku ili izučavaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Tako

Marija Petković - Biser

su darove dobili učenici osnovnih škola *Matko Vuković*, *Ivan Milutinović* u Subotici i *Maloj Bosni*, *Vladimir Nazor* u Đurđinu, *Matija Gubec* u Tavankutu, 22. oktobar u Monoštoru, ali i učenici OŠ Pionir u Žedniku, *Ivan Goran Kovačić* u Sonti, *Moša Pijade* u Bregu, *Ivo Lola Ribar* u Plavnoj, *Aleksa Šantić* u Vajskoj, *Bratstvo-jedinstvo* u Bezdanu i učenici iz Srijemske Mitrovice.

Predstavu *Dnevnik svetog Nikole* koja je izvedena u vrtićima i u HKC-u *Bunjevačko kolo* izveli su članovi dramskog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* na čelu s **Nevenom Mlinko**.

Tavankut

Dolazak sv. Nikole, kao i darove, organiziralo je Hrvatsko nacionalno vijeće, a mališani koji su se susreli s ovim dragim nam svecem oduševljenje i uzbuđenje nisu skrivali.

Posjetio je On i brojne župe, a susret sa sv. Nikolom imala su i djeca, članovi HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta, HKPD-a *Đurđin* iz Đurđina i djeca s Verušića. Ž.V.

Marija Petković - Sunčica

Sonta

U PETROVARADINU: Iako svetac, i to vrlo zauzet na svoj imendan, sv. Nikola udostojio se svratiti u petrovaradinski Vatrogasni dom. Najavljena od **Marine Karavanić**, djeca iz *Petrovaradionice*, sada već čuvene dječje kreativne radionice koju svake subote organizira HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina, vođena svojom organizatoricom prof. **Vlastom Malešević**,

te uz instrumentalnu pratnju **Petra Pifata**, priredila su igrokaz *Nebeska udica* po tekstu **Bernardine Crnogorac**. Sada već oprobanim glumcima **Tajni Stojković**, **Jovani Blanuša**, **Viktoru** i **Emi Tucakov**, **Matei Groznica**, **Tijani** i **Andrei Ber**, **Eni Vuković** i **Martinu Štimcu** pridružilo se dvoje još mlađih nade: **Lucija** i **Toni Vrbanić**. Osim njima, u ruke još tridesetak petrovaradinske djece došli su svečevi darovi. Krampus, makar je ušao među djecu prije svetog Nikole, nije mogao poremetiti slavlje svečeva dana. Vjersko znanje, koje je svetac rigorozno »provjeravao« svi su »položili«.

M. T.

U SRIJEMSKOJ MITROVICI: U župi sv. Dimitrija, đakona i mučenika, svečano je proslavljen spomendan svetog Nikole, biskupa. Proslava je započela u ranim jutarnjim satima, najprije svetom misom zornicom, nakon čega je upriličeno tradicionalno druženje i čestitanje svima koji nose ime ovog velikog i dragog sveca. U večernjim satima organizirana je svečanost u čast sv. Nikole biskupa u prostorijama Hrvatskog doma. Program je bio protkan životopisom sv. Nikole, zatim dječjim recitacijama i pjesmama, te prigodnim igrokazom pod nazivom *Uspavani sveti Nikola*. Ova proslava je zajednička suradnja župe sv. Dimitrija i nastave hrvatskog jezika koja se odvija u srijemskomitrovačkim školama. Mladi i djeca iz župe sa svojim svećenikom vlč. **Ivicom Zrncom**, te vjeroučiteljicama **Željkom Klavžar** i s. **Anetom Raič** redovito pripremaju igrokaz, dok učenici koji pohađaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture sa svojim nastavnikom **Dariom Španovićem** pripremaju recitacije. Za istaknuti je i pohvaliti da ova tradicija traje od 2009., punih deset godina otkako je nastava hrvatskog jezika uvedena u sve srijemskomitrovačke škole, a iste je godine prvi puta organizirana svečanost u čast sv. Nikole.

Na koncu programa i ove godine došao je sv. Nikola, koji je darivao svu dobru djecu. Nikolinjska večer je i ove godine okupila oko 100 djece, a oko pripreme darova, financijski je potpomoglo i Hrvatsko nacionalno vijeće.

I. Z.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: Anabela Stantić

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Milutinović*, Mala Bosna

VOLIM: najviše volim crtati

NE VOLIM: kad se netko ružno ponaša

U SLOBODNO VRIJEME: pomažem mami

NAJ PREDMET: likovna kultura

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: odgojiteljica

KOD GLAVNE POŠTE

Too Optika

Subotica
551-045

25 YEARS

Srebrna akcija!

Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m ² , III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu Istre. Tel: 065/689-35-47.	Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m ² , plac 650 m ² , Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojala legalizirana. Informacije na tel: 024-546-061.
Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m ² , dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.	Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m ² . Dragan 063-509-902.
Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.	Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m ² , parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.
Prodaje se kuća na kat, plac 650 m ² , kuća 210 m ² , velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.	Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.
Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobozadni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.	Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.
Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.	Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.
Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.	Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.
Prodaje se građevinska parcela površine 844 m ² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.	Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirok, 0036-30-288-93-33.
U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.	Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.
	Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m ² , parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

NIU Hrvatska riječ: Poziv za slanje rukopisa!

Nakladničko vijeće Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* iz Subotice objavljuje javni poziv za književne autore i autorice iz Srbije koji stvaraju na standardnom hrvatskom jeziku ili na dijalektalnim govorima Hrvata da pošalju svoje neobjavljene rukopise radi njihove objave u idućoj, 2020. godini. Rukopise je potrebno poslati u elektroničkom obliku na e-mail: naklada@hrvatskarijec.rs. Rok za slanje rukopisa je do kraja godine, 31. prosinca 2019. O uvrštanju rukopisa u nakladnički plan za 2020. godinu odlučuje Nakladničko vijeće NIU *Hrvatska riječ*.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 17. 12. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET +TELEVIZIJA +TELEFON

STANDARD
MIX PAKETI

Astra
Telekom

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

HKUPD Stanislav Prepek Novi Sad

Najbolje pjesme *Prepekovog proljeća* 2020.

Proglašene su najbolje pjesme zbornika i manifestacije *Prepekovo proljeće* 2020. koju organizira HKUPD Stanislav Prepek iz Novog Sada. Prvu nagradu dobila je pjesma *Buđenje prirode* **Branke Dačević** (Novi Sad), drugu nagradu pjesma *Berba* **Davorke Črnčec** iz Varaždina, a treću pjesma *Među zidovima* **Mirjane Kiževski** iz Kaća, priopćio je žiri. Žiri koji odlučivao o najboljoj pjesmi *Prepekovog proljeća* 2020. radio je u sastavu: **Franjo Nagulov**, pjesnik iz Vinkovaca, **Slađana Varićak**, članica uredništva Književnog kluba HKUPD-a Stanislav Prepek iz Novog Sada i dr.

Dragana V. Todoreskov, književna kritičarka iz Novog Sada i urednica zbornika *Prepekovo proljeće* i *Prepekova jesen*.

»'Buđenje prirode' je pjesma koja slavi dolazak proljeća i pjeva o ljepotama prirode koja se budi. U kratkom stihu, koji

prati dinamiku prirodnih promjena i sugerira radost, autorica polazi od 'sunčeva sata', te navodi znakove nastupajuće godišnje dobi ili početak novoga ciklusa, novoga 'života'. Pri tome, sve ono što oko promatrača opaža – ptice, pčele, cvijeće, voda, polja – u suglasju je s emocijom koja se također budi. Pjesma Branke Dačević sadrži elemente anakreontske lirike koja slavi život, prirodu, odiše vedrinom i spoznajom ljubavi. Ova pjesma nam izvrsno dočarava svu sposobnost autorice da mijenja formu, traži i nalazi izričaj kojim će čitateljima prezentirati snagu emocije», navodi se u obrazloženju žirija.

Nagrade će biti uručene u travnju 2020. godine, na promociji zbornika *Prepekovo proljeće* 2020. i tradicionalnoj manifestaciji pod istim nazivom.

D. B. P.

Organizujte poslovne ili privatne proslave u jedinstvenom ambijentu Pivčijeg salaša

Uživanje u salašarskoj idili, toplini i mirisu salašarske peći, nezaboravni zalogaji salašarskih jela, razne aktivnosti na salašu, daleko od gradske vreve i stresnih trenutaka, na Bikovackom putu 8 km od centra Subotice.

Pivčiji salaš radi samo po prethodnoj rezervaciji
064-244 69 42

AKTIVNOSTI

- Prostor za druženja i sastanke (50 mesta)
- Degustacija hrane i vina
- Upoznavanje sa salašarskim životom
- Atelje, dečije igraonice, dečije radionice
- Razgledanje domaćih životinja
- Vožnja fiakerom atarskim putevima
- Ubiranje povrća i voća na salašu
- Razne sportske aktivnosti na leđini

HRANA

Predjelo: „Prisnac“ sa sirom

Supa: Supa od morkice

Glavno jelo:

- Pivčiji paprikaš sa valjušcima
- Specijalitet Pivčijeg salaša - mešano meso (mangulica + čurka + patka ili guska)
- Krompirča, pečena u salašarskoj peći

Kolač: Štrudla sa makom ili višnjama

PICE

Rakija od kajsije, šljiv, jabuke

Domaći liker od višanja

Domaća bela i crvena vina

Domaći sokovi od zove, nane i jabuke

Dvije uloge na dva kotača

Još od svog izuma i početka praktične primjene (smatra se da je to bilo 1817. godine – **Karl Freiherr von Drais**) bicikl je postao gotovo nerazdvojn timer čovjekovim prijevoznim sredstvom. Tako je i danas, dva stoljeća kasnije, ali s jednom velikom razlikom: bicikl je, pored svoje osnovne namjene, postao i svojevrsnim statusnim obilježjem. »Cijene kvalitetnih bicikala danas dostižu vrijednost jednog prosječnog polovnog automobila«, kaže nam na početku razgovora **Ladislav Mamužić** (1960.), nekadašnji aktivni biciklist a potom međunarodni biciklistički sudac i dugogodišnji predsjednik BK *Spartak* iz Subotice.

Kao najljepši uvod u razgovor o Mamužićevoj biciklističkoj priči može poslužiti kratki intro početka njegovog 45 godina dugog druženja s ovim sportom u kojem je, kao sudac s ovih prostora, dosegnoo najviše ljestvice.

»S aktivnom vožnjom počeo sam se baviti 1974. godine i kao natjecatelj BK *Spartak* nastupao sve do odlaska u vojsku 1996. godine. Već zarana, još tijekom natjecateljske karijere, zainteresirao sam se za biciklističko suđenje i od 1984. godine sam stekao zvanje suca u ovom olimpijskom sportu.«

Zašto ste se, u osobnom sportskom izboru, odlučili baš za biciklizam?

U biti, isprva sam se kao omladinac bavio hokejom na ledu, ali kako je sezona ledene plohe u Subotici vrlo kratka, tijekom višemjesečnog suhog perioda vozio sam bicikl kao sredstvo za održavanja tjelesne kondicije. U četrnaestoj godini odlučio sam ostaviti hokejsku palicu i potpuno se posvetiti biciklu.

Koji je bio Vaš prvi natjecateljski bicikl?

Bio je to model *favorit*, kojega sam na korištenje dobio od **Gustava Franzera**, tadašnjeg čelnika BK *Spartak* i započeo s aktivnim treniranjem. Nisam bio neki vrhunski vozač, ali sam bio klasični timski vozač, kako bi se to u biciklističkom žargonu reklo »vodonoša« glavnim zvezdama naše momčadi, **Róbertu Szelesiju** i **Zvonimiru Puači**.

Kada danas usporedimo ondašnje bicikle na kojima ste se Vi natjecali s današnjim na kojima profesionalni vozači nastupaju na najvećim svjetskim utrka, čini se kako su to naizgled ista a potpuno različita drumska vozila?

Bicikl koji smo mi vozili prije tridesetak godina težio je u prosjeku nekih 20 kg, jer je bio napravljen od čeličnih dijelova. Danas jedan profi bicikl ima maksimum 3-4 kg, a nakon aluminija danas se najnoviji modeli prave od karbona koji je izuzetno lagani materijal. Plus, današnji modeli imaju najsuvremenije *shimano* mjenjače s kojima je prijenos brzina posve lagan i nema nikakvih zastoja u ubrzanju. Naravno, svi ovi moderni detalji su umnogome unaprijedili suvremeni biciklizam, ali i uvjetovali

znatno više cijene novih modela i nužnost velikih financijskih ulaganja bez kojih nema ni vrhunskih rezultata.

Gdje ste sve vozili, a potom i sudili biciklističke utrke?

Zahvaljujući ovom lijepom sportu prošao sam na dva kotača praktično sve važnije ceste cijele nekadašnje zajedničke države, te vozio i na mnogim međunarodnim utrka, a potom sam i kao sudac na domaćim i međunarodnim utrka nastavio s brojnim putovanjima po zemlji i inozemstvu.

Približimo malo našim čitateljima ulogu biciklističkog suca. U čemu se sastoji vaša uloga na jednoj utrci?

U biciklizmu, poput svih drugih sportova, postoji mogućnost varanja i nečasnog načina stjecanja prednosti i boljeg rezultata u odnosu na ostale rivale. Na cesti ima mnogo biciklista, među kojima se tijekom utrke događaju i mnoge neprimjerene stvari (vučenje i transport vozača u jednom dijelu utrke, guranje među natjecateljima, dodavanje osvježnja kada to nije dozvoljeno i sl.) i dužnost suca je da ih uoči i sankcionira.

Kako biste saželi Vašu dosadašnju karijeru biciklističkog suca?

Sudac sam od 1984. godine, a nakon dvadesetpetogodišnje stanke postao sam prvi sudac iz naše države koji je od Međunarodne biciklističke organizacije (UCI) 2004. godine dobio poziv da polaže test za zvanje međunarodnog biciklističkog suca. Bio sam glavni sudac na dvije Balkanijade, šest puta na Utrci oko Srbije i na posljednjoj Utrci kroz Jugoslaviju, četiri puta na utrci *Tour de Danube*, više državnih prvenstava i jedini strani sudac na Utrci oko Mađarske.

Kad ste već pomenuli Mađarsku, pomalo iznenađujuće glasi podatak kako će iduće 2020. godine *Giro di Italia*, jedna od tri najveće svjetske utrke, startati iz Budimpešte. Kako je došlo do ove izmjene u ruti najpoznatije talijanske utrke?

Novac je učinio svoje, jer je u organizaciji najvećih svjetskih biciklističkih utrka u igri zbilja veliki novac. U pitanju su višemilijunski iznosi, bez kojih ne bi moglo biti ni vrhunskog biciklizma današnjice. Primjerice, susjedna Mađarska u kojoj je ovaj sport uveliko napredovao, investirala je pozamašnu milijunsku svotu i dobila start *Gira* i tri etape koje će se iduće godine voziti kroz ovu, nama susjednu, državu. Ali, s druge strane, ovo milijunsko ulaganje će im se višestruko vratiti kroz brojne turističke rezer-

vacije tisuća ljubitelja biciklističkog sporta i veliku, tzv. izvanpansionsku potrošnju za vrijeme trajanja ovih etapa.

Bi li i Subotica, zbog svih svojih geografskih specifičnosti, intenzivnijim forsiranjem biciklizma mogla ostvariti određene turističke benefite?

Druga pista u Europi

Nakon Pariza, Subotica je imala drugu biciklističku pistu u Europi koja je 1892. godine bila izgrađena na imanju **Lajosa Vermesa** uz obalu Paličkog jezera.

U svakom slučaju, jer je biciklizam današnjice postao sport i zabava za ljude koji imaju mnogo novca i spremni su ga trošiti na svojim skupim ljubimcima na dva kotača. Postoji tzv. *Eurovelo*, biciklističke staze duž Europske unije i trenutačno ih ima petnaest od kojih tri (staze 6, 12 i 13) prolaze kroz Suboticu. Izgradnjom kvalitetnih biciklističkih staza subotička regija može ostvariti veliki turistički benefit.

Hrvatska je, kao poznata turistička destinacija, već odavno prepoznala prednosti koje donosi simbioza biciklizma i turizma. Hoće li netko s ovih prostora sudjelovati na Utrci Istra 300, koja se za sljedeću godinu najavljuje kao najveća biciklistička manifestacija u Hrvatskoj?

Ne vjerujem da će netko od subotičkih biciklista nastupiti na toj utrci, ali će sigurno na njoj sudjelovati četverostruki olimpijac **Ivan Stević** sa svojom momčadi iz Beograda. Također i mnogi hrvatski biciklisti sudjeluju na utrkama *Grand fondo* koje se održavaju u Beogradu i na cestama u Srbiji.

Kakva je budućnost biciklističkog sporta u Subotici?

Naš klub jedini u Srbiji ima čak šest školovanih biciklističkih trenera, koji zbilja dobro rade s mladim vozačima i mislim kako ne treba strahovati za budućnost. Bit će, sigurno, još mnogo dobrih biciklista.

D. P.

Ispravak

U prošlom broju našega tjednika, u tekstu *Neke nove klinke*, potkrala mi se kardinalna greška. Umjesto somborskog ŽRK *Ravangrad* naveo sam, i to u tri navrata, ŽRK *Somborelektro*. Stoga se ovim putem ispričavam navedenim klubovima, a isto tako i treneru mlađih kategorija ŽRK *Ravangrad* **Stevanu Mihaljevu**.

I. A.

POGLED S TRIBINA

Finiširanje

Zašto je *Dinamo* najbolja hrvatska nogometna momčad?

Više je odgovora na ovo pitanje. Ponajprije jer je osvojio najviše naslova prvaka Hrvatske. Trenutačno je, nakon polovice prvenstva, uvjerljivo prvi na tablici 1. HNL s 10 bodova prednosti ispred drugoplasiranog *Hajduka*. Prema najnovijim statistikama druga je europska momčad po broju stvorenih kvalitetnih profesionalnih nogometaša (u svom omladinskom pogonu nogometne škole **Hitrec – Kacijan**) koji su karijeru nastavili u mnogim poznatim momčadima najjačih liga. I konačno, posljednje dvije sezone *modri* igraju posve ravnopravnu ulogu u natjecanjima Lige prvaka i Lige Europe.

Izuzetno važnu činjenicu, temeljem koje se ostvaruju navedeni uspješni rezultati, čini tzv. dobro finiširanje.

U ligaškom natjecanju ono je osobito važno, a ogleda se u dobijanju niza prvenstvenih susreta osobito protiv momčadi protiv kojih su pobjede već takoreći unaprijed upisane. Upravo na tim susretima najbliži rivali najčešće gube puno bodova. Istina, te *Dinamove* pobjede su često minimalne, sa samo jednim po-

gotkom, ali to uopće nije važno jer se na koncu (finišu) zbrajaju samo osvojeni bodovi.

Također, u formiranju tzv. gotovih mladih profesionalaca koji su spremni za nastavak svojih karijera u inozemstvu, *Dinamovi* nogometni stručnjaci perfektno odrađuju završni posao kroz doziranje razigravanje ovih mladića kroz nekoliko natjecanja u kojima se klub natječe (prvenstvo, kup, Europa).

Najbolji nogometaš svijeta za prošlu 2018. godinu **Luka Modrić** kompletno je nogometno dijete *Dinama*, a na putu do *Real Madrida* nosio je i majicu *Zrinjskog* (Mostar) i *Intera* (Zaprešić). Osim njega, nekadašnji *dinamovci* danas s uspjehom nose dresove *Liverpoola* (**Lovren**), *Juventus*a (**Mandžukić**), *Chelsea* (**Kovačić**) i brojnih drugih europskih klubova.

Susret protiv *Manchester Cityja* (u srijedu koja će biti već za nama kada budete čitali ove redove) bit će jedan od najvećih ispita za *Dinamo*. Pobjede li, možda će izboriti i *Champions league* proljeće, a biti sigurni za nastavak izlučnog natjecanja u *Europa league*. Izgube li, ovisno o rezultatu susreta *Šahtara* i *Atalante* (pobjeda Talijana), mogu izgubiti sve.

Ostaje nam vidjeti jesu li *modri* s Maksimira i dalje majstori finiširanja, kao što su svih proteklih godina bili?

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Sveti Nikola

Durđin

Subotica

Tavankut

Verušić

Iz Ivković šora

Kusava keranda

Piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi moja. Jevo sad ću vam baš ispričati kako sam juče prošo. Tiram ja tako ovu moju rđavu biciglu mojim lipim Ivković šorom, došo do malog tavankutskog puta pa ću skrenit na livo prema Frljazi kad iz nikog starog bačenog šporelja iz dola izleti jedna velika kusava keranda, zaurla kugod kaka zvir pa gasa za mnom. Ja se zauko borme kugod vijar, vrtim pedale al on sve bliže i bliže. Šitio se ja da su naši stari divanili da kad te vija ker treba mu što god vućit, on će ondak stat da vidi šta si mu vućio, a ti dotleg stigneš pobić. Hm, al šta mu imam oćin vućit? Ta nemam u džepu ni kruva ni kake lepanje već samo niki artija, potvrda, baš idem iz Tavankuta iz pošte, naplaćo se kojikaki reštancija. I ni pet ni šest, zgrabim ja u džep za te artije, izvućem ti ja nji i vućim za leđa na atar, kad on stvarno stao, pa gleda i njuši jednu artiju, pa drugu, pa i treću, a kad je došo do poreske uplatnice sio pa niki zacvilio. Nije više ni zagledo za mnom. Siroma i on se niki ražalostio kad je vidio koliko sam dužan. Nastavim ti ja tako tirat biciglu, prošo me stra i sitim se davni vrime na, bila je to nika zabava i bal jal igranka u Mirgešu, ne pamtim al znam da je bila nika svirka. Jedared ćujem ja da se tamo niki bećari bune, viću »Šta će nam Bosnjaćani?« i još niki prandav divan divane. Ja ko velim sam sebi: »Ode borme neće bit dobro«, pa lipo tamburu priko leđa i napolje iz doma, prema Bećar ataru. Okrenem se i vidim jedan bećar ide za mnom. Ja brže, i on brže. Kad sam prišo prugu, mrkli mrak, ni prst prid nosom se ne vidi. Ja potrčio, kad i on trči, sve mu zveče sitni novci u džepu. Mislim se ja, čeljadi moja, da ima taj bećar i bricu, ta krupno mi zveči. Trk ja jednim kasom pa sve hitrije i hitrije, a ono sve većma zvekeće, i on pokasava di je ravnije. Vijo se ja tako š njim jedno četiri duži, sve do Ajdukovog salaša di su mi stali kumovi, pa se izvalio pod ogradu na jardu. Ne mož više ni divanit, a kamol vikat kumove da me spase. Ležim ja tako, a i on stao pa ćuti. Kad sam se oduvo i jezik mi više nije visio do čizama, ja se niki okuražio pa ko velim sam sebi: ustaću pa di pukne, sad mi bar došo glas pa možem vikat kumove. I ustanem ti ja, kad zazvecka meni na leđi. Ja oma zgrabim tamburu i skinem je s leđa, pa protresem. Ono mi kogod kandar u nju u Mirgešu strpo sitni novaca. Al sam bio bisan. Ta sam sebe sam vijo izmed dva sela i skroz se ustravio zbog to malo sitni novaca. Ko ga je njegov, zem ti tamburu, više nikad nisam išo na svirke. Čeljadi moja, ovu sam ja pripovitku ćuo od naši stari seljana, a priprazio sam je za desetu ikavicu što se održala u Stanišiću. A, eto, nije dao Bog da, iako sam lipo zvan, tamo dospijem. Uvatila me nika nesritna bola od koje se čovik ne mož maknit od kuće, pa sam eto vama je ispričao. Drago mi zdravo kad sam vidio da se na »Ikavici« svit lipo okupio i proveselio, eto brez mene, a zdravo mi žao. Neg, biće još vrime na, daće Bog. Idem sad, ova moja se boji da će zakasnit na roratu. Ajd, zbogom.

Bač Ivin štodir

Došlo se i do 400

piše: Ivan Andrašić

Bač Iva u petak poranijo i samo što š njegovom popijo prvu kafu, navuko se, latijo biciglu, pa u selo. Veli, dojće natrag do fruštuka. Odbiciglo se u centar do bude, cura što tamo radi već mu pripravlila njeve novine. Latijo ji, okrenijo nikoliko listova, pa ka vidijo natrukovano, dušu mu priplavila nikaka tija radost. Bač Ivin štodira se nakupilo okruglo četiri stotine. Isprva mu izgledalo da trukujem samo za njegove, al u poslidnje vrime opazijo da to čitu i drugi, najviše Bunjevci i Slavonci. Sve jedno, duboko u duše ositi da svi oni bili i ostali njegovi. Istina, svi oni čitu malo težje neg ni što ostali čuvat Lukarovu ledinu, al ka se dobro proštodiru, jal pročit- tu još dvatriput, ope sve razumu. Po tomu vidi da se uvijek svi možu razumit, samo akočedu. Bunjevci mu u srcu ko i Šokci, sapi da su dvi grane istoga drveta. Jedino ne razumi zašto se polak Bunjevca- ca utvara da njeva grana jal raste iz nikakoga drugoga drveta, jal su drvo za se, al slabašno, pa se naslanju na nikako iz druge šume. Kanda će prija otputovat na Lukarovu ledinu, neg razumit Bunjevce. Prost svit, ko što je i on, volji se š njim i podivanit, velu mu samo trukuj, čitamo to i mi i cili komšiluk. Al bome, ima dosta ni što ga gledu ispod oka, pa se prid drugima i rukuju š njim, al nikako mlitavo i jako ga sitno gledu. Radi reda mu se i naškobu, al ne ispade to uvijek kako triba. Vamo bi usta, da vam ni ušiju, razvukli skroz oko glave, al vas poizdaju oči, gledate mi ladno ledeno. A imade i ni što mu koikad, ka niko ne gleda, znadu i pripiritit. Puno svita misli da bač Iva trukuje sam o sebe. Varu se. Bač Iva izmudrovo tako da sve što trukuje štodira jedan starovircki, zadrtil Šokac, u kojemu je skupita narav njegovoga pokojnoga dide i još jedno sedamosam čeljadi što ji dobro poznaje. Ima međ njimai živi, a ima i ni što se već davno družu sa anđelima. Isto tako stvoriti i kum Tuna i bač Ivina i svi drugi što se spominju. Sve radnje iz Bač Ivinoga štodira su stvarne, samo malo satirički dotirane. Imade tu i političke, al i socijalne satire i sve to između sebe povezano ko ovčja criva. Zoto se dosta nji znade koidi i pripoznat, pa jednima pravo i zdravo se nasmiju, a bude i taki što se baš razbisu, pa dojde i do grdodbe, a bome, znade se više put i zaozbiljno pripiritit. Bač Ive drago i brog jedni i brog drugi, tako znade da ništa ni trukovo zabadva. Po nima što mu pritu vidi da Bač Ivin štodir čitu i ni što nikada ni ni sanjo da će čitat i da će se digoda pripoznat. Najdraže mu što se taj starovircki divan trukuje u novina. U svagdanjemu životu polagano nestaje, jal vi što ga zaboravili oma ščim se najili varoškoga kruva, stali čudno gledat ka pročit- u da niko ide i ništa nosi. Nestaje i ko nas. Ka se dva Šokca trefu digod u selu, makar se i sami divanu, divanu se gospocki. Š drugima, da ne divan- im. Ščim se kakigod doselu u naše selo, naši oma stanu divanit po njevomu, pa makar i kako ne triba. A svi se otrani- li u starovirckomu divanu. A možda vako trukovanje i ni zabadva. Možda će komugod makar malo zatreperit na starovircka duša.

NARODNE POSLOVICE

- Sve će proći osim dobra koje si učinio.
- Žena je kao zagonetka: prestaje nam se sviđati kad smo je jednom odgonetnuli.
- Malo treba da se skupi veliko bogatstvo, ali mnogo da se skupi malo.
- Onome tko umije čekati, vremenom sve dolazi.

VICEVI, ŠALE...

- Tata, možeš li mi posuditi auto?
- Ne, ne dolazi u obzir.
- Ali, tata, dovoljno sam star.
- Ti jesi, ali auto nije!

Ulazi žena u trgovinu. Kaže joj prodavač:

- Dobar dan, izvolite!
- Sendvič, molim.
- Za ovdje ili za ponijeti!
- Za ovdje, za one doma sam na dijete!

Dominikanac, franjevac i isusovac razmišljaju kako po- dijeliti jedno tvrdo kuhano jaje, te se na kraju dogovore da će ono pripasti onome tko izusti najduhovniju misao iz evanđelja.

Dominikanac kucne u jaje i izgovori: *Effata!* – *Otvori se!*

Isusovac također kucne i izgovori: *Kucajte i otvorit će vam se!*

Franjevac kucne, oguli, te proguta jaje uz riječi: *Uđi u ra- dost gospodara svoga.*

Vremeplov – iz naše arhive

Lozika Stantić iz Tavankuta prid
božićnjakom pokazanim u Ulmu 2003.

**PETAK
13.12.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:23 Gorski liječnik
11:15 Riječ i život: Svjetlost u društvu
12:00 Dnevnik 1
12:28 Divlja zemlja
13:22 Dr. Oz
14:06 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:52 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:21 Kod nas doma
18:08 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Hollywoodski murjaci, američki film
22:03 5.com s Danielom, zabavni talk show
23:05 Dnevnik 3
23:42 Snowden, francusko-njemačko-američki film
01:58 Blizu neprijatelja, serija
03:00 Dr. Oz
03:42 Dnevnik 3
04:08 Skrivena tajne izvora: Etosha - područje suhe vode
04:59 Skica za portret
05:06 Dnevnik 2
05:48 Divlja zemlja
05:20 Kultura s nogu

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Edo i Medo
10:05 Dino Dana
10:30 Noćne more iz svijeta prirode
11:05 Psi, ta izvanredna bića: Moćni u pokretu, dokumentarna serija 2. dio
11:36 Heartland
12:20 Istina ili mit: Dojenje je pouzdano kontracepcijsko sredstvo!
12:32 Renovacija na prepad
13:17 Izradi sam: Izrada svijeta
13:31 Dvanaest dana do Božića, kanadski film
15:01 Tajne Arapskoga poluotoka: Ujedinjeni Arapski Emirati
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Skrivena tajne izvora: Etosha - područje suhe vode
17:43 Luda kuća

18:15 Kuhan i pečen
19:10 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Najveće svjetske planine: Everest, dokumentarna serija
21:00 Tko ubija u Brokenwoodu?
22:40 Sigurna kuća
00:25 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
01:25 Dvanaest dana do Božića, kanadski film
02:50 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
14.12.2019.**

06:50 Klasika mundi
07:53 Desetorica odvažnih, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:09 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:31 Veterani mira
13:22 Zdrav život
13:48 Bajkovita Hrvatska
13:56 Zajedno u duhu
14:32 Prizma
15:21 Istrage prometnih nesreća
15:50 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:27 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:18 Manjinski mozaik: Ruska duša i baranjsko srce
17:43 Lijepom našom: Medulin
19:00 Dnevnik 2
19:49 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 The Voice Hrvatska
21:49 Djevojka u vlaku, američki film
23:48 Dnevnik 3
00:26 Divlja igra, film
02:12 Dnevnik 3
02:42 Desetorica odvažnih, američki film
04:11 Voli me zauvijek
04:53 Skica za portret
05:14 Bajkovita Hrvatska
05:20 Manjinski mozaik: Ruska duša i baranjsko srce
05:35 Dnevnik 2
06:17 Veterani mira
07:02 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Edo i Medo
09:24 Val d'Iser: Svjetski

skijaški kup VSL
10:30 Odbrojanje do Tokija
11:05 Veliki snovi, a malo prostora
12:10 Špica, riva, korzo
12:54 Val d'Iser: Svjetski skijaški kup VSL
13:50 Auto Market
14:24 Tko ubija u Brokenwoodu?
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Najveće svjetske planine: Everest
17:25 Košarka, PH: Gorica - Split, prijenos
18:15 14. Nanbudo Super 9 turnir, reportaža
18:25 Košarka, PH: Gorica - Split, prijenos
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Divlji zapad, igrani film
21:55 Arabija s Levisonom Woodom: Bojišta, dokumentarna serija
23:00 Košarka - NBA liga: Phoenix - San Antonio
01:30 Brooklyn 99
01:50 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
15.12.2019.**

08:08 Zabava, američki film
09:48 Biblija
09:58 Vukovar: Misa, prijenos
11:08 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Volim Hrvatsku
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:14 Uz nas niste sami - za osmijeh u srcu, prijenos humanitarne akcije HRT-a
19:00 Dnevnik 2
20:00 Loto 6/45
20:05 "Ko te šiša
20:40 Hrvatski kraljevi: Dux Chroatorum
21:30 Priča o Bogu s Morganom Freemanom
22:19 Dnevnik 3
23:00 Zabava, američki film
00:40 Nedjeljom u dva
01:35 Dnevnik 3
02:08 Voli me zauvijek
02:53 Mir i dobro
03:18 Snimanje albuma Imagine Johna Lennona, glazbeno-dokumentarni film
04:18 Priča o Bogu s Morganom Freemanom
05:08 Fotografija u Hrvatskoj
05:23 Dnevnik 2
06:05 Split: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Edo i Medo
08:35 Top-lista DTV-a
09:24 Val d'Iser: Svjetski skijaški kup SL
10:30 Velečasni Brown
11:20 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
12:24 Val d'Iser: Svjetski skijaški kup SL
13:20 Indeks
14:25 Klub 7
15:20 Arabija s Levisonom Woodom: Bojišta, dokumentarna serija
16:20 Magazin LP
16:50 Odbrojanje do Tokija
17:20 The Voice Hrvatska
19:03 Split pjeva Mišu - retrospektiva pjesama Miše Kovača
20:05 Kraj ljubavne priče, američko-britanski film
21:50 Jamestown, serija
22:45 Graham Norton i gosti
23:30 Snimanje albuma Imagine Johna Lennona, glazbeno-dokumentarni film
00:30 Svijet vrtlara
01:00 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
16.12.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:10 Treća dob
11:35 Bonton
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Opstanak, dokumentarna serija
21:00 General, dramska serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1

na 1, talk show
00:10 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:40 Blizu neprijatelja, serija
01:40 Dr. Oz
02:25 Dnevnik 3
02:51 Skrivena tajne izvora: Palawan - skrivena rijeka, dokumentarna serija
03:41 Bijela robinja, telenovela
04:26 Voli me zauvijek
05:11 Dnevnik 2
05:53 Divlja zemlja

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:35 Edo i Medo
09:39 Alvin i vjeverice
10:05 Dino Dana
10:30 Noćne more iz svijeta prirode
11:05 Indeks
11:35 Heartland
12:30 Čudesni prostori - snježni specijal: Kanada, dokumentarni film
13:28 Stablo želja, film
15:00 Tajne Arapskoga poluotoka: Maleni susjedi - Bahrein, Katar, Kuvajt - dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Skrivena tajne izvora: Palawan - skrivena rijeka, dokumentarna serija
17:44 Auto Market
18:20 TV Bingo
19:00 Alvin i vjeverice, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Izgubljeni grad Z, američki film
23:20 Amerikanci
00:15 Sretnik
01:00 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
02:00 Stablo želja, film
03:30 Noćni glazbeni program

**UTORAK
17.12.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska

10:20 Gorski liječnik
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu: Magnus MacFarlane Barrow
21:00 Predsjednički izbori: sučeljevanje
22:55 Dnevnik 3
23:30 Hrvatska za 5
00:20 Dolina sreće
01:10 Dr. Oz
01:55 Dnevnik 3
03:06 Bijela robinja
03:51 Voli me zauvijek
04:36 Reprizni program
05:10 Dnevnik 2
05:52 Divlja zemlja
05:05 Izvan formata

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Edo i Medo
09:39 Alvin i vjeverice
10:05 Dino Dana
10:30 Noćne more iz svijeta prirode
11:35 Heartland
12:30 Čudesni prostori - snježni specijal: Norveška, dokumentarni film
13:30 Ovčar Buddy, film
15:00 Attenborough u devedesetima: Iza Kamere,

dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Stigle s neba, dokumentarni film
17:40 Luda kuća
18:18 Hrvatski kraljevi: Dux Chroatorum
19:06 POPROCK.HR
19:36 Kuhan i pečen
20:28 Svjetsko klupsko nogometno prvenstvo - 1/2 finale: Flamengo - ?, prijenos
22:35 Amerikanci
23:30 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
00:30 Ovčar Buddy, film
01:55 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 18.12.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Gorski liječnik
11:10 Eko zona
11:35 Bonton
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Kultura s nogu
20:36 Destinacija: Hrvatska, emisija o turizmu
21:03 Operacija Zima '94., dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Slavni holivudski parovi
00:15 Dolina sreće
01:05 Dr. Oz
01:50 Dnevnik 3
03:01 Bijela robinja
03:46 Voli me zauvijek
04:31 Kultura s nogu
05:01 Reprizni program
05:10 Dnevnik 2
05:52 Divlja zemlja

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Edo i Medo,
09:39 Alvin i vjeverice
10:05 Dino Dana
10:30 Noćne more iz svijeta prirode
11:05 Luka i prijatelji: Glazba
11:35 Heartland
12:30 Slatko i mirisno. Europski božićni kolači, dokumentarni film
13:30 Obećanje pod imelom, američki film
15:00 Gdje limun cvate, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Ispod površine - Veliki koraljni greben, dokumentarna serija
17:35 Luda kuća
18:07 Cesarica - HIT

studenog
18:15 Kuhan i pečen
19:05 POPROCK.HR
19:35 Kuhan i pečen
20:28 Svjetsko klupsko nogometno prvenstvo - 1/2 finale: Liverpool - ?, prijenos
22:35 Amerikanci
23:30 Sretnik
00:20 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
01:20 Obećanje pod imelom, američki film
02:45 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 19.12.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:10 Petrinski Betlemaši, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja
13:15 Dr. Oz
14:05 Otkrivamo Hrvatsku: Jelsa
14:30 Prometej
15:55 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Tko želi biti milijunaš?
21:00 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Mlada talijanska mafija - Novo lice terora
00:20 Dolina sreće

01:10 Dr. Oz
01:55 Dnevnik 3
03:06 Bijela robinja
03:51 Voli me zauvijek
04:36 Fala majci na divojci, emisija pučke i predajne kulture
05:06 Reprizni program
05:10 Dnevnik 2
05:52 Divlja zemlja
05:20 Knjiga ili život

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Edo i Medo
09:39 Alvin i vjeverice
10:05 Dino Dana
10:30 Noćne more iz svijeta prirode
11:05 Pozitivno
11:35 Heartland
12:30 Božić Jamesa Martina i prijatelja
13:27 Susret na vjenčanju, američki film
15:00 Planine Južne Koreje - Pogled iz zraka
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Ispod površine - Veliki koraljni greben
17:35 Luda kuća
18:15 Kuhan i pečen
19:08 Alvin i vjeverice
20:05 Dan HOO-a, proglašenje najboljih sportaša Hrvatske
21:15 Osmi povjerenik, hrvatski film
23:35 Amerikanci
00:30 Sretnik
01:20 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
02:20 Susret na vjenčanju, američki film
03:45 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice*, na valovima Radio Bačke (99,1 Mhz) emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Zapisi s terena

Ultra na moj način

Koliko često radite neke stvari prvi put? Učestalost je vjerojatno obrnuto proporcionalna s godinama, a zašto je to tako, iskreno, nemam pojma. Lako je kad si mlad i neiskusn, pa je lako pronaći stvari koje nisi do tada radio ali godine nose iskustvo, a iskustvo sužava mogućnosti i to ide tako ali nas onda okolnosti ipak iznenade. Mene su iznenadile ovaj vikend kada smo spontano brat, otac i ja otišli zajedno na jedan događaj. I ako sada netko nije siguran što je tu prvi put, recimo da ja u sjećanju nemam naš zajednički odlazak bilo gdje. Ali idemo redom.

Rakija je rodila

Ove godine je rakija rodila više nego ikada, samim tim što su voćke rodile. Komovi su vrel, rakije pečene i sada je vrijeme za rakijade. Zapravo, najveća se već dogodila, i to je ona u Mirgešu, i po svemu sudeći bila je uspješnija nego sve do sada. Ovaj XII. Festival mlade rakije u Mirgešu je oborio čak europski rekord po

ukupnom broju uzoraka, ali i po broju uzoraka rakije od kajsije. Još jedan od rekorda je svakako broj posjetitelja, kojih je po nekim procjenama bilo 3.000. Meni osobno je bilo interesantno da je prva dva mjesta odnio gost iz Rače Kragujevačke, kome je ovo prvo sudjelovanje na ovom festivalu. O tome smo imali priliku čitati, pa neću širiti priču.

Jest ovaj festival rakije u Mirgešu nešto sasvim drugačije i jedna sasvim posebna manifestacija koja iz godine u godinu raste i postavlja nove standarde, ali mi imamo još jedan festival rakije koji raste i razvija se. Njegove brojke još ne dosežu ove spomenute, ali svakako ima mnogo momenata koji ga izdvajaju i čine posebnim, a jedan od njih je svakako naziv »Sto fela rakije Jugoslavije«. Manifestacija je održana peti put zaredom i okupila je proizvođače rakije, tradicionalnih proizvoda kao što su med, domaći kolači i suhomesnatih domaćih proizvoda. Cilj manifestacije je svakako bratstvo i jedinstvo, odnosno sloga i prijateljstvo, a povod je nekadašnji Dan Republike SFRJ. Na svim štandovima se vijorila zastava nekadašnje SFRJ, a crvena marama je krasila

vrat izlagača. Mogla se naći i po neka kapa s petokrakom, prava pionirska, a svaki proizvođač i izlagač na manifestaciji dobivao je titulu drug. Drugovali smo i mi i širili prijateljsku atmosferu, to Koporanima ide od ruke, pogotovo uz čašicu dobre rakije čega ovdje nije manjkalo. Nismo sačekali proglašenja, jer nas je vikend zvao dalje. Ovaj duh je nešto što ćemo negovati i podržavati i narednih godina i hvala Monoštorcima na divnom pelceru.

Ultrapopunjen vikend

Subotu sam uspjela začiniti i poezijom, i to na jedan vrlo interesantan način i u vrlo interesantnom ambijentu. Jedan som-

borski atelje je jednom mjesečno postao kuća *Poezioroma*, događaja na kojem svi zainteresirani mogu doći i pročitati svoje ili tuđe pjesme. Ovog puta sam išla kao podrška i držač treme prijateljica i sjajno sam se provela. Na kraju smo imali priliku uživati uz akorde **Daniela Kovača**, gitarista grupe *Jarboli*. Baš jedna posebna večer.

Da se ne kroje samo ultre u provodima, postarali su se *Salašari somborski*. Doduše, oni su bili samo troje od 150 sudionika ultramaratona koji se proteklog vikenda trčao od Baje do Sombora. Osim ultramaratonske utrke od 48 kilometara, trkači su razdaljinu između dva bratska grada prešli i u štafetama po dva ili tri člana, baš kako su to uradila i tri veslača iz moje ekipe: **Ana Keresteš**, **Marija Mandić** i **Danijel Mandić**. Priznajem da sam ponosna na njih, tim više što su me potaknuli da sjednem na bicikl i budem podrška bar takva, kada mi trkačka forma i ambicije nisu na zavidnom nivou. Kako bilo, sakupilo se natjecatelja iz Srbije, Mađarske, Hrvatske i Bosne i Hercegovine i centar Sombora je opet slavio trčanje i trkačke uspjehe.

Advent je počeo, a nadi smo dali plamen i začinili je obiteljskim druženjima. Neka bude nade i neka nada krasí nas.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD
SUBOTICA
SOMBOR
VRDNIK
NIŠ
LESKOVAC

90,0 MHz
90,7 MHz
95,7 MHz
88,4 MHz
102,7 MHz
107,4 MHz

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Dok je svita i vika za ljubav materinsku
kazivat ćemo dragu nam čestitku:

**Faljen Isus, gazdarice,
čestitamo Materice!**

Zbijmo redove!
Vrime je!

GODINA

DSHV

DEMOKRATSKI SAVEZ
HRVATA U VOJVODINI